

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**HALK EĞİTİM MERKEZLERİ MESLEK EDİNDİRME KURSLARININ
KADINLARIN İŞGÜCÜNE VE İSTİHDAMA KATILIMLARINA ETKİLERİ:
YALOVA İLİ ÖRNEĞİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Funda KARAARSLAN**

**Enstitü Anabilim Dalı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL POLİTİKA**

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY

EKİM 2018

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**HALK EĞİTİM MERKEZLERİ MESLEK EDİNDİRME KURSLARININ
KADINLARIN İŞGÜCÜNE VE İSTİHDAMA KATILIMLARINA ETKİLERİ:
YALOVA İLİ ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Funda KARAARSLAN (147205011)

Enstitü Anabilim Dalı: ÇALIŞMA EKONOMİSİ VE ENDÜSTRİ İLİŞKİLERİ
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL POLİTİKA

Bu tez/....../.... tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı <i>(Danışman)</i>	Prof. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Ersin KAVİ	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Prof. Dr. Yusuf ALPER	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS / DOKTORA İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN BELGESİ

Tez Başlığı:.....
.....

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve/...../ tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %.....'tır.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1.Kaynakça hariç,
- 2.Alıntılar dâhil,
- 3.5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı SOYADI :
Öğrenci Numarası :
Ana Bilim Dalı :
Programı :
Türü : () Proje () Yüksek Lisans Tezi () Doktora Tezi

Taramayı Yapan Arş. Gör.
(Adı Soyadı, İmzası, Tarih)

Danışman
(Adı Soyadı, İmzası, Tarih)

ÖNSÖZ

Kadınların işgücüne katılımlarında ve istihdam edilmelerinde karşılaştıkları en büyük problemlerden biri eğitimidir. Fakat toplumun kadına yüklediği sorumluluklar ve toplum içinde karşılaştıkları cinsiyet ayrımcılığı sebebiyle kadınlar eğitim alamamakta ya da eğitimlerini yarıda bırakmaktadırlar. En fazla kadın katılımcıların olduğu Halk Eğitim Merkezleri kadınların eğitim seviyelerini arttırmada ve mesleki gelişimlerinde önemli roller üstlenmektedir. Bu bağlamda Halk Eğitim Merkezlerindeki kursların kadınların işgücüne katılımları ve istihdama katılmalarına etkisi incelenmeye değer bulunmuştur.

Bu çalışma sürecinde gece gündüz demeden daima yol gösteren, katkılarını ve desteğini esirgemeyen, değerli danışman hocam Prof. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY'a teşekkürlerimi arz ederim.

Çalışmada bana en büyük desteği sağlayan, anlayış ve sabır gösteren, can yoldaşım, hayat arkadaşım Ahmet KARAARSLAN'a, varlığıyla bana ilham veren evimizin küçük neşesi ve hayatımın en değerli varlığı biricik kızım Elif Duru KARAARSLAN'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca manevi desteğini hiçbir zaman eksik etmeyerek her daim yanımda olan anneme ve babama, fikir ve görüşleriyle her zaman destek olan Bahar MENTEŞE'ye, Asuman SÖNER'e, Hürmüz SÜRÜCÜOĞLU'na, Uğur ATASEVER'e, Melek GÜLER'e, Sümeyye GÜLER'e, Hatice YALÇIN'a, Bahadır SOYER'e, Abdurrahman KESKİN'e, komşularıma ve anket çalışmasında yardımcı olan Ayşenur BATUMOĞLU'na teşekkür ederim.

Funda KARAARSLAN

.../.../...

KISALTMALAR

BİT	: Bilişim ve İletişim Teknolojileri
HEM	: Halk Eğitim Merkezi
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KİEM	: Kamu İnternet Erişim Merkezi
KİMEP	: Kadını İstihdam ve Meslek Edindirme Programları
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s	: Sayfa
STEM	: Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Vd	: Ve diğerleri
YBA	: Yetişkin Becerileri Anketi
YBA	: Yetişkin Becerileri Anketi
yy	: Yüzyıl

İÇİNDEKİLER

BEYAN BELGESİ	ii
ÖNSÖZ.....	iii
KISALTMALAR.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
TABLolar.....	vii
ŞEKİLLER.....	xi
Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti.....	xii
Yalova University Institute Of Social Sciences Phd Thesis Summary.....	xiii
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1.Halk Eğitimi (Yaygın Eğitim /Yetişkin Eğitimi) Kavramı	5
1.1.1.Halk Eğitiminin (Yaygın Eğitim/Yetişkin Eğitimi) Amaçları	10
1.1.2. Halk Eğitiminin Önemi	13
1.2.Mesleki Eğitim	15
1.3. Halk Eğitiminde Mesleki Eğitim.....	16
1.4. İstihdam Kavramı	17

BÖLÜM 2: DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE HALK EĞİTİMİ VE MESLEKİ EĞİTİM

2.1. Dünyada Halk Eğitimi ve Mesleki Eğitim	21
2.2.Türkiye’de Halk Eğitiminin Gelişimi	31
2.2.1.Türkiye’de Halk Eğitim Merkezlerinin Faaliyetleri	40
2.2.1.1.Mesleki Eğitim Faaliyetleri.....	40
2.2.1.2. Halk Eğitim Merkezlerinin Diğer Faaliyetleri	41

BÖLÜM 3: MESLEKİ EĞİTİMİN KADINLARIN İŞGÜCÜNE KATILIMLARINA VE İSTİHDAMLARINA ETKİSİ

3.1. Dünyada Ve Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımlarına ve İstihdamlarına İlişkin Mevcut Durum.....	48
3.1.1. Dünyada Kadınların İşgücüne Katılımlarına ve İstihdamlarına İlişkin Mevcut Durum.....	48
3.1.2. Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımlarına ve İstihdamlarına İlişkin Mevcut Durum.....	57
3.2. Dünyada Ve Türkiye’de Mesleki Eğitimin Mevcut Durumu ve Kadınlar	65
3.2.1. Dünyada Mesleki Eğitimin Mevcut Durumu ve Kadınlar.....	65
3.2.2.Türkiye’de Mesleki Eğitimin Mevcut Durumu ve Kadınlar	86

BÖLÜM 4: YALOVA İLİNDE BULUNAN HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE VERİLEN MESLEKİ EĞİTİM KURSLARININ KADIN KURSIYERLERİN İŞGÜCÜNE KATILIMLARINA VE İSTİHDAMLARINA ETKİSİNİN Değerlendirilmesi

4.1. Yalova İlının Sosyo-Ekonomik Durumu	91
4.2. Araştırmanın Konusu	91
4.3. Araştırmanın Amacı	91

4.4. Araştırmanın Önemi	91
4.5. Araştırmanın Hipotezleri	92
4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	92
4.7. Verilerin Toplanması ve Analizi	92
4.8. Bulgular.....	93
4.8.1. Güvenirlik Analizi	93
4.8.2. Anket Yapılan Kurs Gruplarına Ait Bulgular	93
4.8.3. Mülakat Sonuçlarının Değerlendirilmesi	104
4.8.3.1.Kursiyerle Yapılan Görüşme Sonucu Elde Edilen Bulgular:	105
4.8.4. Hipotezlerin Değerlendirilmesi	110
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	120
KAYNAKÇA	123
EKLER	131
ÖZGEÇMİŞ.....	134

TABLÖLAR

Tablo 1. Yetişkinlerin Ortalama Okullaşma Süresi.....	27
Tablo 2. 2017 Yılı Haziran Ayı Sonu İtibarıyla Halk Eğitimi Merkezleri Kursiyer Sayıları	40
Tablo 3. 2017 Yılı Haziran Ayı Sonu İtibarıyla Halk Eğitimi Merkezleri En Çok Tercih Edilen Mesleki ve Teknik Kurslar ve Kursiyer Sayıları	41
Tablo 4. 01.01.2018 -19.06.2018 Tarihleri Arasında En Çok Açılan Kurs Listesi	42
Tablo 5. 01.01.2018 -19.06.2018 Tarihleri Arasında En Çok Kursiyer Kaydedilen Kurs Listesi	43
Tablo 6. Türkiye’de 15 Yaş ve Üstü Okuma- Yazma Oranı (2016-2017)	44
Tablo 7. Okur Yazarlığın Cinsiyete Göre Dağılımı (2017)	44
Tablo 8. Yabancılarla Türkçe Öğretmeye Yönelik Kurslara Katılan Kişi Sayısı (2015-2017).....	45
Tablo 9. İş Birliği Yapılan Kurum Türüne Göre Kurs ve Kursiyer Sayıları (2016).....	47
Tablo 10. AB Ülkelerinde Kadınların İşgücüne Katılım Oranı (2017)	49
Tablo 11. 2017 Yılında AB Ülkelerinde Sektörlere Göre Kadın İstihdamı (%)	50
Tablo 12. AB Ülkelerinde Eğitim Durumuna Göre İşsiz Kadın Oranı (2016).....	51
Tablo 13. 2016 Yılında Almanya İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100).....	52
Tablo 14. 2016 Yılı Fransa İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100).....	52
Tablo 15. 2016 Yılı İtalya İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100)	53
Tablo 16. 2016 Yılı Hollanda İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100).....	53
Tablo 17. 2016 Yılı Avusturya İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100).....	54
Tablo 18. 2016 Yılı İsveç İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100)	55
Tablo 19. 2016 Yılı Birleşik Krallık İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100).....	55
Tablo 20. 2016 Yılı Yunanistan İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100).....	56
Tablo 21. 15+ Yaş Kadınların İşgücüne Katılma Oranı (1996-2017)	61
Tablo 22. Ekonomik Faaliyetlerine Göre Kadın İstihdamının Dağılımı (1996-2017).....	62
Tablo 23. Eğitim Durumuna Göre Kadınların İşsizlik Oranları(1996-2017).....	63
Tablo 24. Kadın-Erkek İstihdam Oranları (2014-2017)	64
Tablo 25. 2010 Yılı Cinsiyete Dayalı Yıllık Ortalama Ücret ve Ücret Farkları	64
Tablo 26. İstihdam Edilen Kadınların Yıllara Göre İşteki Durumları (2014-2018)	65
Tablo 27. İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri (2014-2018)	65
Tablo 28. Norveç’te Mesleki Eğitim Alan Öğrenci Sayısı (2016)	66
Tablo 29. 2016 Yılı Almanya’daki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100).....	67
Tablo 30. 2016 Yılı Almanya Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100).....	68
Tablo 31. 2016 Yılı Fransa’daki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100).....	69
Tablo 32. 2016 Yılı Fransa Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100).....	70
Tablo 33. 2016 Yılı İtalya’da Meslek Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)71	

Tablo 34. 2016 Yılı İtalya Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)	72
Tablo 35. 2016 Yılı Avusturya’da Mesleki Eğitim Ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)	73
Tablo 36. 2016 Yılı Avusturya Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)	74
Tablo 37. 2016 Yılı İsveç’teki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB Ortalaması=100)	75
Tablo 38. 2016 Yılı İsveç Değişimler ve İş Piyasasındaki Eğilimler (AB ortalaması=100)	76
Tablo 39. 2016 Yılı Birleşik Krallık’ta Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması =100)	77
Tablo 40. 2016 Yılı Birleşik Krallık Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)	78
Tablo 41. 2016 Yılı Yunanistan’daki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)	79
Tablo 42. 2016 Yılı Yunanistan Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)	80
Tablo 43. 2016 Yılı Hollanda’daki Mesleki Eğitim Ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)	81
Tablo 44. 2016 Yılı Hollanda Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)	82
Tablo 45. 2016 Yılı AB Üye Ülkelerde Lise Düzeyinde Mesleki Eğitim Alan Öğrencilerin Oranı	84
Tablo 46.2014 Yılı Dünya’da ve Türkiye Mesleki Eğitim Alan Lise Öğrencileri	85
Tablo 47. İŞKUR'un Kurs ve Programlarından Yararlananların Sayısı (2017)	88
Tablo 48. İŞKUR'un Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Kursiyer Sayısı (2017)	89
Tablo 49. Kursiyerlerin Yaşlara Göre Dağılımı	93
Tablo 50. Anket Yapılan Kurs Grupları	94
Tablo 51. Kursu Tercih Etmede Etkili Olan Etmenler	94
Tablo 52. Kurs Faaliyetlerinden Haberdar Olma Durumu	94
Tablo 53. Kurs Süreleri	95
Tablo 54. Kurs Sürelerinin Yeterlilik Düzeyi	95
Tablo 55. Kurs Değerlendirmesi	95
Tablo 56. Kursiyerlerin Katıldığı Kurs İle Çalıştıkları Meslek Alanı Arasındaki İlişki	96
Tablo 57. Kurslar ve İş Yaşamı Arasındaki İlişki	96
Tablo 58. Kursun Sağladığı İş Olanakları Hakkında Bilgilendirme Durumu	96
Tablo 59. Kurs Sonrası İş Bulma Beklentisi	96
Tablo 60. Kursun İş Bulma Etkisi Üzerindeki Algı Durumu	97
Tablo 61. Kursiyerlerin katıldığı kurs ile kurs sonunda alacağı belge ile bir iş bulacağına inanma durumu	97
Tablo 62. Kursiyerlerin Şu Anki Durumları İle Aldıkları Kursun İş Bulma İhtimalini Kuvvetlendireceğine Yönelik Algıları İlişkisi	98
Tablo 63. İş Bulma Beklentisinin Değerlendirilmesi	98

Tablo 64. Öğrenim Durumuna Göre Kurslarda Verilen Eğitim Algısı	99
Tablo 65. Halk Eğitim Merkezlerinin Eğitim ve Öğretimle İlgili Değişim ve Gelişmeleri Takip Etme Durumu	99
Tablo 66. Öğrenim Durumlarına Göre Kurs Seviyelerinin Hedef Kitleye Uygunluğu ...	100
Tablo 67. Kurslarda İşlenen Konuların Kursiyer İlgisi Arasındaki İlişki	100
Tablo 68. Kurslarda Kullanılan Araç, Gereç ve Materyallerin Öğrenmeye Etkisi	100
Tablo 69. Eğitim ve Öğretim Kalite Memnuniyet Değerlendirilmesi	101
Tablo 70. Kursun Kişisel Gelişim Algısı	101
Tablo 71. Kursun Mesleki Gelişim Algısı	101
Tablo 72. Kursun Mesleki Gelişimi Etkileme Algısı	102
Tablo 73. Kişisel ve Mesleki Gelişim Algısının Değerlendirilmesi	102
Tablo 74. Halk Eğitim Merkezlerinin Yeterli Düzeyde Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Düzenleme Durumu	102
Tablo 75. Halk Eğitim Merkezlerinin Toplumun Kültürel ve Sosyal İhtiyaçlarını Destekleme Durumu	103
Tablo 76. Kursiyerlerin Sosyal İhtiyaçlarının Karşılmasının Değerlendirilmesi	103
Tablo 77. Kursun Ücretsiz Olmasının Kursa Katılım Üzerindeki Etkisi	103
Tablo 78. Halk Eğitim Merkezlerinin Çağın Gerekliği Değişim ve Gelişimi Takip Etme Durumu	103
Tablo 79. Kursa Katılımda Karşılaşılan Sorunlar	104
Tablo 80. Katılımcıların Demografik Bilgileri	105
Tablo 81. Katılımcıların Çalışma Durumuna Ait Bilgiler	106
Tablo 82. Kursiyerlerin Kurslara Ait Görüşleri	107
Tablo 83. Kursiyerlerin Kurslara Gitme Amaçları ve Kursların İş Bulmaya Etkisine Yönelik Etkileri	109
Tablo 84. Kursiyerlerin Yaşları İle Sosyal İhtiyaç Algılarının Ortalama ve Standart Sapmaları	110
Tablo 85. Kursiyerlerin Yaşları İle Sosyal İhtiyaç Algılarının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	110
Tablo 86. Kursiyerlerin Yaşları İle Sosyal İhtiyaç Algılarının Games –Howell Test Sonuçları	111
Tablo 87. Kursiyerlerin Yaşları İle Kişisel Ve Mesleki Gelişim Algı Ortalaması	111
Tablo 88. Kursiyerlerin Yaşları İle Kişisel ve Mesleki Gelişim Algılarının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	112
Tablo 89. Kursiyerlerin Yaşları İle Eğitim ve Öğretimin Kalite Algı Ortalaması	112
Tablo 90. Kursiyerlerin Yaşları İle Eğitim ve Öğretimin Kalite Algılarının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	112
Tablo 91. Kursiyerlerin Yaşları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklenti Ortalaması	113
Tablo 92. Kursiyerlerin Yaşları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentilerinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	113
Tablo 93. Kursiyerlerin Yaşları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentilerinin Games – Howell Test Sonuçları	114
Tablo 94. Kursiyerlerin Öğrenim Durumları	114

Tablo 95. Kursiyerlerin Öğrenim Durumları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentilerinin Ortalamaları.....	115
Tablo 96. Kursiyerlerin Öğrenim Durumu İle Kursların Kişisel Ve Mesleki Gelişime Katkı Algısı Ortalamaları.....	115
Tablo 97. Kursiyerlerin Öğrenim Durumu İle Kursların Mesleki Gelişime Katkı Algısının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	115
Tablo 98. Kursiyerlerin Öğrenim Durumları İle Kursların Kişisel ve Mesleki Gelişime Katkı Algısının Tukey Testi Sonuçları.....	116
Tablo 99. Kursiyerlerin Öğrenim Durumu İle Kursların Eğitim ve Öğretim Kalite Algısının Ortalaması.....	116
Tablo 100. Kursiyerlerin Eğitim Durumu İle Kursların Eğitim ve Öğretim Kalite Algısının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	116
Tablo 101. Kursiyerlerin Eğitim Durumları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentisinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	117
Tablo 102. Kurs Çeşidi İle Kişisel Ve Mesleki Gelişime Katkı Algı Ortalaması	117
Tablo 103. Kurs Çeşidi İle Kişisel Ve Mesleki Gelişime Katkı Algısının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması	117
Tablo 104. Kurs Çeşidi İle Kişisel ve Mesleki Gelişim Algısının Games-Howell Testi Sonuçları.....	118
Tablo 105. Kurs Çeşidi İle Kişisel ve Mesleki Gelişim Algısının Games-Howell Testi Sonuçları (devam).....	119

ŞEKİLLER

Grafik 1. Ortaokul Ya Da Lise Seviyesinde Eğitim Düzeyi Olan Yetişkinler (25 - 64 Yaş), 2013	28
Grafik 2. En Fazla Kurs Açılan Alanlar	42
Grafik 3. 2016 Yılı Hollanda’da Mesleki Eğitime Kayıtlı Öğrenci Sayısı	82

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Halk Eğitim Merkezleri Meslek Edindirme Kurslarının Kadınların İşgücü ve İstihdama Katılımlarına Etkileri: Yalova İli Örneği	
Tezin Yazarı: Funda KARAARSLAN	Danışman: Prof. Dr. Elif YÜKSEL OKTAY
Kabul Tarihi: 09.10.2018	Sayfa Sayısı: xii (ön kısım) + 128 (tez) + 3 (ekler)
Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	Bilim Dalı: Sosyal Politika
Yetişkinler toplumun sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan gelişmesinde büyük rol oynamaktadır. Yetişkinlerin doğru tutum ve davranışları sergileyebilmeleri, değişen dünyaya ayak uydurabilmeleri, işgücüne katılabilmeleri ve işlerinde istikrarı sağlayabilmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazanmaları ancak eğitimle gerçekleşmektedir. Geçmişten günümüze kadar yetişkin hayatını incelediğimizde, eğitimin yetişkin yaşamının bir parçası olduğunu görürüz. Fakat hızla değişen, gelişen bilim ve teknoloji, bireylerin daha sistemli ve bilimsel bir şekilde eğitim almasını zorunlu kılmıştır. Bilim ve teknolojinin hızlı gelişmesi ile yeni meslekler ortaya çıkmış, işin yapısı değişmiş ve vasıflı işgücüne ihtiyaç artmıştır. Bu değişimlere ayak uydurulması, nitelikli işgücünün yetiştirilmesi, ekonomik ve teknolojik kalkınmanın sağlanabilmesi için ise mesleki eğitime gerek duyulmuştur. Sosyal politikanın konusunu oluşturan dezavantajlı grupların arasında yer alan kadınların işgücüne katılmaları ve istihdam edilmeleri ise hem toplumsal refaha hem de ülkenin kalkınmasına katkı sağlayacaktır. Fakat gerek toplumun kadına yüklediği sorumluluklar gerekse toplum içinde karşılaştıkları cinsiyet ayrımcılığı sebebiyle kadınlar eğitim alamamakta ya da eğitimlerini yarıda bırakmaktadırlar. Kadınların eğitim hayatına katılamamaları ya da eğitim hayatlarını tamamlayamamaları ise kadınların istihdama katılmalarına engel olan en büyük etkenlerden biridir. Bu bağlamda meslek edindirme kursları, kadınların eğitim seviyelerini arttırmalarını ve meslek sahibi olmalarını sağlayarak işgücüne katılımlarında ve istihdam edilmelerinde önemli bir rol oynayacaktır. Kadınların işgücüne katılmaları ve istihdam edilmeleri ise hem toplumsal refaha hem de ülkenin kalkınması açısından katkı sağlayacaktır. Bu çalışmada halk eğitimi ve mesleki eğitim kavramlarına tarihsel süreçleri ile yer verilerek, yetişkin eğitiminin gerçekleştiği önemli kurumlardan birisi olan Halk Eğitim Merkezleri ele alınmıştır. Yalova ilinde bulunan Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara devam eden kursiyerlerle yapılan anket, meslek edinmeye yönelik kursları tamamlamış kadın kursiyerlerle mülakat yapılmış ve bu kursların kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına olan etkisi incelenmiştir.	
Anahtar kelimeler: Halk Eğitimi, Halk Eğitim Merkezleri, Kadın İstihdamı, Kadın İşgücü, Meslek Edindirme Kursları	

Yalova University Institute of Social Sciences Phd Thesis Summary

Thesis Title: The Effects Of The Vocational Courses In The Public Education Centers On Women's Labor Participations And Employment:Example of Yalova Province	
Thesis Author: Funda KARAARSLAN	Advisor: Prof. Dr. Elif Yüksel OKTAY
Date of Acceptance: 09.10.2018	Total Number of Pages: xiii(pre text) + 128 (main body) + 3 (appendices)
Department: Labor Economics and Industrial Relations Management	Field of Study: Social Policy
Adults play a major role in the social, cultural and economic development of a society.It is only through training that adults gain the necessary knowledge and skills to be able to exhibit the right attitudes and behaviors, to keep up with the changing world, to participate in the workforce and to achieve stability in their work. When we look at adult life from past to present, we see that education is part of it. But rapidly changing and developing science and technology necessitated the education of individuals in a more systematic and scientific way.With the rapid development of science and technology, new professions have emerged, the structure of work has changed and the need for skilled labor has increased. In order to keep up with these changes, to train qualified labor force and to provide economic and technological development, vocational training was needed. The participation of women in the labor force and their employment, which are among the disadvantaged groups that constitute the subject of social policy, will contribute to both social welfare and development of the country.Dur to both the responsibilities that society places on women and the gender discrimination that they face in the society, women cannot receive education or leave their education in the middle.Women's inability to participate in education, or their inability to complete their educational life, is one of the major factors that prevent women from participating in employment.In this context, vocational training courses will play an important role in women's participation in the labor force and their employment by increasing their education levels and providing them with a profession. Participation of women in the labor force and their employment will contribute both to social welfare and development of the country. In this study, the public education and vocational education concepts are included in the historical processes and Public Education Centers, one of the most important institutions where adult education takes place, are discussed.Survey conducted to trainees attending courses offered at public education centers in Yalova province and interviews with female trainees who continued courses for vocational training and the effects of these courses on labor participation and employment of women were examined.	
Keywords: Public Education, Public Education Centers, Women Labor, Female Employment, Vocational Courses	

GİRİŞ

Eğitim denilince akla ilk olarak çocuklar ve gençler gelse de yaşamın her evresinde eğitime ihtiyaç duyulmaktadır. Geçmiş tarihlere bakıldığında kişilerin yaşamlarını devam ettirebilmesi için birbirlerinin tecrübelerinden yararlandığı, bu bilgi ve tecrübelerini nesilden nesile aktararak geliştirdikleri görülmektedir. Göçebe yaşamın olduğu dönemlerde ise savaşlar yoğun bir şekilde devam etmiş, bu nedenle bireyler ata binme, ok kullanma, silah tutma gibi bilgilere ihtiyaç duymuşlardır. Dolayısıyla eğitim bu alanlarda ilerlemiştir. İlerleyen zamanlarda daha farklı ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlar doğrultusunda bilgi edinme gereksinimleri ortaya çıkmıştır.

Okuma – yazma etkinlikleri ilk olarak dini bilgilerin öğretilmesi amacıyla başlamıştır. Daha sonra bu amaçların dışında da yaygınlaşarak ilerlemiştir. Sanayi devrimiyle dünya hızlı değişim ve gelişim içerisine girmiş; kentleşme, işsizlik ve toplumsal sorunlar ortaya çıkmıştır. Tarımla uğraşan ve yaşamını köyde akraba ve komşularıyla iç içe geçiren halkın, kente göç ettiğinde toplumsal bağları kopmuş, yalnızlaşmış ve psikolojik sorunları ortaya çıkmıştır. Bu problemlerin önemli ölçüde önüne geçilmesi amacıyla yetişkin eğitimine diğer bir ifadeyle halk eğitime ihtiyaç duyulmuştur.

Yetişkin eğitimini (halk eğitimini) gerekli kılan diğer önemli bir etken de küreselleşmedir. Küreselleşmenin neden olduğu en büyük problemlerden biri de işsizliktir. 2018 yılındaki TÜİK İşgücü İstatistiklerine göre Türkiye’deki işsizlik oranı toplamda %10,2’dir. Erkeklerde işsizlik oranı 8,7 iken bu oran kadınlarda 13,2’dir (<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27696>). Kadınlar Türkiye’de olduğu gibi dünyada da erkeklere göre daha az istihdam edilmişlerdir. Fakat Türkiye’deki kadın istihdamının durumu Avrupa ülkelerine nazaran daha düşük olduğu görülmüştür.

Kadınlar tarihin ilk dönemlerinde erkeklerle birlikte üretime girmişlerdir. Yerleşik hayata geçilmeden önce kadınlar daha çok tarımla uğraşmış, yerleşik hayata geçildiğinde ise, ev yönetimiyle birlikte tarımda, çömlek yapımında ve dokumacılıkta yer almışlardır. Tarım olanaklarının gelişmesiyle birlikte üretimdeki rolü giderek azalmıştır. Kadınların işçi statüsünde ücret karşılığı çalışmaları sanayi devrimi ile başlamıştır. Kadınların çalışma hayatına katılmalarındaki en önemli etkenlerden biri de savaşlardır. Balkan Savaşları, I. ve II. Dünya Savaşlarında erkeklerin orduya katılmasından dolayı kadın işgücüne ihtiyaç artmış ve kadınların büyük bir kısmı emek piyasasına katılmıştır. Türkiye’de 1950’li yıllarında gerçekleşen köyden kente göç ile birlikte tarım sektöründe yer alan kadın, kentte istihdam edilmekte zorluk çekmiştir. 1990 yılından itibaren kadınların çalışma hayatına ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmış fakat yine de istenilen düzeye ulaşamamıştır.

Günümüz dünyasında bilgi ve teknolojilerinin sürekli değişmesi ve gelişmesinden dolayı işsizlerin istihdam edebilmeleri için çağın gerektirdiği nitelikli işgücüne sahip olmaları, çalışanların işlerindeki istikrarını sağlamaları için de sahip oldukları bilgi ve becerileri geliştirmeleri gerekmektedir. Bu da ancak eğitimle gerçekleşmektedir. Bireylerin çağın gerektirdiği mesleki bilgi ve becerileri kazanarak nitelikli işgücüne sahip olmaları ise mesleki eğitimle sağlanmaktadır. İstihdam edilmede birçok sorunla karşı karşıya kalan

kadın, eğitim düzeyinin düşük olması ve yeterli bilgi ve becerilere sahip olamaması durumunda istihdam edilmede büyük problem yaşamaktadır. Kadınların işgücüne katılamamaları ise hem ülkenin sosyo-ekonomik durumunu, hem de toplumun refahını olumsuz etkilemektedir. Bu bağlamda kadınların çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazanarak, nitelikli işgücüne sahip olmaları açısından mesleki eğitim oldukça önemlidir.

Ülkemizde mesleki alanda eğitim veren birçok kurum ve kuruluş bulunmakla birlikte çalışmamızda mesleki eğitim veren önemli kurumlardan biri olan Halk Eğitim Merkezleri ve Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kurslarının kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına etkisi ele alınmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde halk eğitimi, mesleki eğitim kavramları, ikinci bölümde halk eğitimi ve mesleki eğitimin tarihsel süreçleri incelenmiş, üçüncü bölümünde mesleki eğitimin kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına etkileri ele alınmıştır. Dördüncü bölümde ise Yalova merkez ve Altınova, Çiftlikköy ilçelerindeki Halk Eğitim merkezlerinde kurslara devam eden kursiyerlere ulaşarak anket uygulanmış, kurslara katılan eski kursiyerlerle de mülakat yapılarak meslek edindirme kurslarının kadın kursiyerlerin işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına etkisi incelenmiştir.

Çalışmanın Konusu

Çalışmanın konusu, Yalova merkez, Altınova ve Çiftlikköy ilçelerindeki Halk Eğitim Merkezlerinde verilen meslek edindirme kurslarının bu kurslara devam eden ve tamamlayan kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına etkilerini incelemektir.

Çalışmanın Önemi

Sosyal politikanın konusunu oluşturan dezavantajlı gruplar arasında yer alan kadınlar geçmişten günümüze kadar istihdam konusunda problem yaşamışlardır. Kadınların istihdam edilememesi de ülkenin refahını ve sosyo-ekonomik durumlarını her dönemde olumsuz etkilemiştir.

Kadınların çalışma hayatında yer alamamalarının en önemli nedenlerinden biri de yeterli eğitime sahip olamamalarıdır. Özellikle bir mesleği olmayan kadınlar meslek sahibi kadınlara göre işgücü piyasasında yer alma veya terfi etme hususlarında dezavantajlı konumdadırlar. Bu nedenle kadınların meslek sahibi olmak için aldıkları eğitimler iş bulma, terfi etme şanslarını arttıracaktır. Mesleki eğitim veren kurumlardan biri de Halk Eğitim Merkezleridir. Bu çalışmada Halk Eğitim Merkezlerinin kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına etkisini incelemek amacıyla yapılan anket ve mülakat çalışmaları bu bağlamda önem arz etmektedir.

Çalışmanın Amacı

Yalova merkezi ile Altınova ve Çiftlikköy ilçelerinde bulunan Halk Eğitim Merkezlerinde eğitim alan kadın kursiyerlerin burada aldıkları eğitimlerin işgücüne katılımlarını ve istihdamlarını nasıl etkilediğini ortaya koyarak literatüre katkı sağlamaktır.

Araştırmanın Hipotezleri

H0: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların işgücüne katılmalarını kolaylaştırmaktadır.

H1: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların istihdam edilmelerini kolaylaştırmaktadır.

H2: Kursiyerlerin yaşları ile sosyal ihtiyaç algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3: Kursiyerlerin yaşları ile kişisel ve mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4: Kursiyerlerin yaşları ile eğitim ve öğretimin kalite algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H5: Kursiyerlerin yaşları ile kurs sonrası iş bulma beklentisi arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur.

H6: Düzenlenen kurslar yüksek öğrenim durumundaki kişilere hitap etmemektedir.

H7: Kursların kişisel ve mesleki gelişime katkı algısı ile eğitim arasında anlamlı farklılık vardır.

H8: Kursiyerlerin eğitim durumu ile eğitim ve öğretim kalite algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H9: Kursiyerlerin eğitim durumları ile kurs sonrası iş bulma beklentisi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H10: Kurs çeşidi ile kişisel ve mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

Araştırmanın Yöntem Ve Teknikleri

Çalışmada halk eğitimi ve mesleki eğitim kavramları tarihsel süreçleriyle ele alınarak Yalova ilinde bulunan halk eğitim merkezlerinde verilen mesleki eğitimlerin kadın kursiyerlerin işgücüne ve istihdama katılımlarını nasıl etkilediği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla ilin merkez, Altınova ve Çiftlikköy ilçelerinde bulunan Halk Eğitim Merkezindeki kurslara devam eden 208 kadın kursiyer ile anket, daha önce bu kurslara katılan 24 kadın kursiyer ile de mülakat çalışması yapılmıştır. Anket soruları iki bölümden oluşmuştur. İlk bölümde demografik bilgiler yer almış, ikinci bölümde ise likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, kursiyerlerden toplanan verilerin frekansları, yüzdeleri ve aritmetik ortalamaları tablolaştırılarak yorumlanmıştır. Hipotezdeki değişkenlerin arasındaki anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla t- testi ve tek yönlü varyans (ANOVA) analizi kullanılmış ve gruplar arası farkın nereden kaynaklandığını bulmak için Tukey (homojen yapıdaki veriler için) ve Games-Howell (heterojen yapıdaki veriler için) testlerinden yararlanılmıştır. Bu bulgular SPSS programıyla analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Eski kursiyerler ile gerçekleştirilen görüşme yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlk olarak katılımcılara demografik durumlarına ilişkin sorular yöneltilmiştir. Hemen ardından ise çalışma durumlarına ilişkin sorular ile Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara ilişkin sorular yöneltilmiştir.

Literatür İncelemesi

Hızla gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurmak, çağın gerektirdiği gerekli mesleki bilgi ve becerilere sahip olmak istihdam açısından son derece önemlidir. Özellikle kadınların bu mesleki bilgi ve becerileri kazanması istihdam edilmelerine büyük katkı sağlamaktadır. Meslek edindirme kurslarının gerçekleştiği önemli kurumlardan biri olan Halk Eğitim Merkezlerine ilişkin ve bu merkezlerdeki kursların kadın kursiyerlerinin işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına ilişkin aşağıda yer alan çalışmalar tezin şekillenmesine katkı sağlamıştır.

Yıldırım (2009) hayat boyu öğrenme kapsamında yaygın eğitim ve halk eğitim merkezlerinin tarihsel sürecini ele almış, kavramsal çerçeveye ve hukuki ve bilimsel dayanaklara yer vermiş, yaygın eğitimi gerekli kılan nedenler üzerinde durmuştur.

Miser (2002) küreselleşmeye yol açan etkenlerin emek, istihdam, eğitim hakkı, kültürlerarası etkileşim, okur-yazarlık üzerindeki etkileri yetişkin eğitimi bağlamında incelemiştir.

Yazar (2012) yetişkin eğitiminin temel ilkeleri sıralamış, yaşam boyu öğrenme ve yetişkin eğitimi ilişkisine değinmiş, felsefi boyutlarını ele alarak, yetişkin eğitimin gerekliliğini vurgulamıştır.

Türkoğlu ve Uça (2011) Türkiye'deki halk eğitiminin tarihsel sürecini incelemiş, sorunları ve çözüm önerilerini irdelemiştir.

Kaya (2015) Türkiye'de Halk Eğitim Merkezlerinin kamusal yetişkin eğitimi ve yaşam boyu öğrenme uygulamalarının genel değerlendirmesini yapmıştır.

Yayla (2009) Halk Eğitim Merkezlerinde görev yapan yöneticilerin görüşlerine ve gözlemlerine dayanarak Türk Yetişkin Eğitimi sisteminin genel bir değerlendirmesini yapmıştır.

Öksüz (2007) mesleki eğitim kursları ve kadın istihdamı arasındaki ilişki istihdam edilebilirlik temelinde irdelenerek, bu ilişkinin kadınların istihdam edilebilirliği üzerindeki etkilerini incelemiştir.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde halk eğitimi (yaygın eğitim/yetişkin eğitimi), mesleki eğitim ve istihdam kavramları ele alınmaktadır. Halk eğitimi kavramı ele alınırken eğitim, hayat boyu eğitim, örgün eğitim kavramlarına yer verilmiştir. Birçok kaynakta yetişkin eğitimi, yaygın eğitim, halk eğitimi kavramları birbirlerinin yerine kullanıldığı için çalışmamızda da bu kavramlar birbirlerinin yerine kullanılmıştır.

1.1. Halk Eğitimi (Yaygın Eğitim /Yetişkin Eğitimi) Kavramı

Tarihsel süreç içinde incelendiğinde eğitimin bilgi ve tecrübelerin kuşaktan kuşağa aktarılması ile gerçekleştiği söylenebilir (Yazar, 2012: 22). Eğitim, 1900'lü yıllarda bilgi öğrenme ve bunu kullanma olarak değerlendirilmiş ve bireye ağırlık verilmiştir. 1930'lu yıllarda insan yetiştirme süreci olarak görülmüş, sonraki yıllarda ise eğitime, bireyin gelişmesi olarak yaklaşmıştır. Daha sonra bireyin etkileşim içinde olduğu aile ve toplumun da gelişmesi gerektiği vurgusu yapılmıştır. Bireyin aile ve topluma karşı sorumluluklarını yerine getirmesi toplumla uyum içinde yaşaması, bilgi, beceri ve yeteneklerinin geliştirilerek gerekli davranış biçimlerinin kazandırılması eğitimin görevleri arasında yer almıştır (Güneş'ten aktaran Ağcihan, 2015: 5).

Özkan (2006: 35)'a göre eğitim; bireyin ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri doğrultusunda, bilgi, beceri, tutum ve davranışlarında değişiklikler kazandırma sürecidir. Soydan (2006: 181) eğitimi, *“kişinin zihni, bedeni, duygusal, toplumsal yeteneklerinin, davranışlarının istenilen doğrultuda geliştirilmesi ya da birtakım amaçlara dönük yeni yetenekler, davranışlar, bilgiler kazandırılması yolundaki çalışmaların tümü”* olarak tanımlamaktadır. Özdemir (2003: 25)'e göre eğitimin amacı; bireylere bilgi kazandırarak, bu bilginin pratiğe geçirilmesine zemin hazırlamaktır.

Anayasamızın 42. maddesinde:

Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz. Öğrenim hakkının kapsamı kanunla tespit edilir ve düzenlenir. Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır. Bu esaslara aykırı eğitim ve öğretim yerleri açılamaz.... Eğitim ve öğretim kurumlarında sadece eğitim, öğretim, araştırma ve inceleme ile ilgili faaliyetler yürütülür. Bu faaliyetler her ne suretle olursa olsun engellenemez (<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm>)

şeklinde ifade edilerek halkın eğitimden faydalanması güvence altına alınmıştır.

Toplumsal sorunları çözmek, daha iyi bir yaşam sürmek, ahlaki değerlerin öğretilmesi, değişimleri takip edebilme, mesleki bilgi ve beceri kazanma, ekonomik, siyasal nedenler eğitimin en temel gereksinimleri arasında yer almaktadır (Gökçe, 2005:117-125).

Eğitim öğretim denilince akla ilk olarak çocuk ve gençler gelse de aslında yaşamımız boyunca dolaylı ya da doğrudan olarak öğrenme sürecinde bulunuruz. Bu öğrenme sürecinde edinilen bilgilerin bazıları örgün veya yaygın eğitim ile bazıları da tecrübelerin çevreye anlatılmasıyla ya da bireylerin gelenek ve göreneklerini nesilden nesile aktarmasıyla gerçekleşmektedir (Celep, 2003: 35).

Eğitim informal eğitim (formal olmayan eğitim) ve formal eğitim olmak üzere ikiye ayrılır:

İnformal Eğitim (Formal Olmayan Eğitim), herhangi bir amaca yönelik olmadan yaşamın içinde kendiliğinden oluşan ve gelişigüzel yapılan eğitim türüdür. Bireyler bulunduğu ortamın etkileşimi sonucunda, farkında olmadan yeni şeyler öğrenir. Öğrenme, ailede, sokakta, işyerinde, kısaca yaşamın her alanında kendiliğinden meydana gelir. İnformal eğitimin öğrenme yolu gözlem ve taklittir. İnformal eğitim istemsiz ve denetimsiz bir şekilde meydana gelmesinden dolayı bu öğrenme olumlu yönde olabileceği gibi olumsuz yönde de olabilmektedir (Fidan, 2012:8). İnformal eğitim yaşamın tüm alanını kapsamı yönüyle hayat boyu öğrenme kapsamında yer almaktadır (Bilici, 2017: 26).

Formal eğitim, resmi olarak planlanan ve düzenli bir şekilde öğretmen ve öğrencinin görev ve sorumluluklarını yerine getirdikleri eğitim türüdür (Fidan, 2012:4).

Diğer bir ifadeyle formal eğitim, belirli hedeflere yönelik, düzenli ve planlı bir şekilde farklı yaş gruplarından çocuk, genç ve yetişkinlere verilen eğitim olarak ifade edilir ve uzman kişiler tarafından, eğitime elverişli olan yerlerde verilir. Formal eğitim, örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Cafoğlu'ndan aktaran Köksal, 2015:5). Aşağıda daha ayrıntılı açıklanacak olan örgün ve yaygın eğitim birbirini tamamlayacak ve destekleyecek şekilde düzenlenmektedir (Özbek, 2002:45).

Örgün eğitim; belirli yaş grubundaki ve aynı düzeydeki bireylere, amaca yönelik programlar çerçevesinde, okulda düzenli olarak yapılan eğitim türüdür. Okul öncesi, ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim örgün eğitim kapsamında yer almaktadır (MEB, 2013: 13). TDK örgün eğitimi şu şekilde tanımlamıştır: “*Kişilerin hayata atılmadan, iş ve meslek kollarında çalışmaya başlamadan önce okul veya okul niteliği taşıyan yerlerde, genel ve özel bilgiler bakımından yetişmelerini sağlamak amacıyla belli kamunlara göre düzenlenen eğitim*” (<http://www.tdk.gov.tr>).

”*Yetişkin eğitim araştırması içerisindeki örgün eğitim kavramının sadece geleneksel okul veya yüksek öğretim ile sonuçlanan etkinlikleri değil, bir Ulusal Nitelikler Çerçevesi’ne yerleştirilebilecek niteliklerle/sertifkalarla sonuçlanan öğrenme etkinliklerini de kapsadığı net bir biçimde ortaya çıkmaktadır*” (Eurydice, 2011: 20).

Yetişkin eğitiminin büyük bir bölümü yaygın eğitim kapsamında gerçekleşir fakat örgün eğitimin son kademeleri de (üniversite gibi) yetişkin eğitimi olarak değerlendirilebilir (Koç ve Diğerleri, 2009) şeklinde ifadelere yer verildiği için örgün eğitime de değinilmiş fakat çalışmamızın asıl konusunu yaygın eğitim oluşturduğu için örgün eğitime fazla değinilmemiştir.

Eğitim insanlığın doğuşundan beri var olmuştur. Nüfusu az olan ilkel kabilelerde insanlar temel ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullandığı araçları geliştirmiş, aynı zamanda da çocuk, genç ve yetişkin bireylere örgün olmayan eğitim vermiştir. Bireyler birbirleriyle etkileşim yoluyla öğrenmiştir. Toplumlar uygarlaştıkça sosyal yaşamı sürdürebilmek için çeşitli kurumlar geliştirmiştir. Eğitimin kurumsallaşması için de okullar oluşturmuştur. Fakat bu durum eğitimin sadece okulla sınırlandırıldığı anlamına gelmemektedir. Eğitim

okul dışında da bireyin tüm yaşamı boyunca süren ve yaşam boyu edindiği tecrübelerin bütününe kapsayan bir süreçtir (Varış, 1981: 14-15).

İçinde bulunduğumuz bilgi çağı sadece toplumsal, siyasal, ekonomik unsurlara yön vermemiş, aynı zamanda eğitim hayatının şekillenmesinde de rol oynamıştır. Bilginin sürekli yenilenmesi ve güncellenmesi gerektiğinden dolayı eğitimin klasik yaklaşımları terk edilmiş ve hayatın her döneminde eğitim faaliyetlerinin gerçekleşmesi gerektiği vurgusu yapılmıştır (Yüksel, 2014: 92).

Bireylerin ilgi, istek, ihtiyaç, yetenek, beklenti, değişim ve gelişmeler doğrultusunda, bireylerin davranışlarında yaşamları boyunca istenilen değişiklikler oluşturma sürecine hayat boyu eğitim denilmektedir. Hayat boyu eğitim, bireylerin yaşamları boyunca gelişim ve değişimlere uyum sağlamalarını sağlayan bir süreç olarak ifade edilmekte ve eğitim kademelerini ve biçimlerini kapsamaktadır. Hayat boyu eğitim, dünyadaki değişimlere ulaşılp; etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayan, bireylerin önündeki engelleri aşp, onları olumlu yönde tutum ve davranışlara yönlendiren yaklaşımdır. Bireylerin kişisel gelişimine katkıda bulunmak, toplumsal birlikteliği ve ekonomik kalkınmayı sağlamak yaşam boyu eğitiminin temel evrensel amaçları arasında yer almaktadır Bireyin her yönde gelişimini sağlayan ve tüm yaşamını kapsayan hayat boyu eğitim 1920’lerde gündeme gelmiştir. 1960’ta Kanada’nın Montreal şehrinde uluslararası bir konferansta ilkesi ve temel rolü vurgulanarak dünya gündeminde yer almıştır (Yıldırım, 2009: 3-10).

Yıldırım (2009: 6)’a göre Hayat Boyu Eğitimin amaçları üç ana bölümden oluşmaktadır:

1. Kişisel Gelişim: Bireylerin varlıklarını sürdürmesi, yaşam standartlarını yükseltmesi amacıyla gerekli olan tüm öğrenme faaliyetleridir.

2. Toplumsal Bütünleşme: Herkes için hayat boyu öğrenme imkânları sağlayarak fırsat eşitliğine katkıda bulunmayı hedeflemektedir.

3. Ekonomik Büyüme: Beceri oluşturma şartları fırsat eşitliğini gerçekleştirmek, ekonomik büyümeyi teşvik etmek, verimi artırmak, problem çözme alışkanlığı kazandırmak, milli ve manevi değerleri koruyan, yaşatan, bilgili, insan haklarına saygılı, toplumdaki problemlere duyarlı, değişime ayak uyduran, bir toplum oluşturmak gibi amaçları yer almaktadır.

Yıldırım (2009:7-8) hayat boyu eğitimin ilkelerini şu şekilde belirtmiştir:

- “Ansiklopedik bilgilere son verilmesi,
- Okumaz –yazmazlığa son verilmesi,
- Bilgilerin geleneksel yollarla aktarılmasına son verilmesi,
- Aşırı uzlaşmaya son verilmesi,
- Her düzeyde geleneksel eğitim yöntemlerine son verilmesi,
- Eğitimin demokratikleşmesi”.

Öğrenme; kişinin kendi çabalarıyla bilgi edinmeye çalışması olarak tanımlanmakta ve tüm öğrenme türlerini kapsamaktadır. Hayat boyu eğitim ile hayat boyu öğrenme bu

açından farklılık göstermektedir. Hayat boyu eğitimden hayat boyu kavramına 90'lı yılların başından itibaren geçilmiştir (Yıldırım, 2009: 9).

Hayat boyu öğrenme, bireyin bilgi ve becerilerini geliştirmesi amacıyla hayatı boyunca katıldığı, her türlü öğrenme etkinlikleridir. Hayat boyu öğrenme sadece okullarla sınırlı değil, aynı zamanda evde, işte, üniversitede, kısaca yaşamın her alanında gerçekleşebilen öğrenme faaliyetidir. Bireylerin yaş, sosyal, ekonomik statü ve eğitim seviyesine bakılmaksızın öğrenmenin sürdürebileceğini ifade eden bir kavramdır. Hayat boyu öğrenme kavramı, çağın gerekleri sonucu olarak, hızlı gelişen ve değişen değerlere uyum sağlayabilmek amacıyla ortaya çıkmıştır (<http://www.hayatboyuogrenme.gov.tr/>). Toplumun varlığını sürdürebilmesi ve kendini yenileyerek güçlü bir yapı oluşturabilmesi açısından oldukça önemlidir. (Aksoy, 2013: 35). Hayat boyu öğrenmedeki en önemli amaç; bireyi öğrenme konusunda istekli hale getirerek, öğrenme kültürü geliştirmek ve bunu yaşam biçimine dönüştürmesini sağlamaktır (Yıldırım, 2009: 41).

Millî Eğitim Bakanlığı hayat boyu öğrenme kurumları yönetmeliğinin 4. maddesine göre Hayat boyu öğrenmenin ilkeleri şu şekilde ifade edilmiştir (http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_04/11093946_MEB_HBO_KURUMLARI_YINETMELYYY.pdf):

- a) *“Hayat boyu öğrenme,*
- b) *Bilimsellik ve bütünlük,*
- c) *Geçerlilik,*
- ç) *Gönüllülük,*
- d) *Herkese açıklık,*
- e) *Her yerde eğitim,*
- f) *İhtiyaca uygunluk,*
- g) *İş birliği ve eş güdüm,*
- ğ) *Planlılık,*
- h) *Süreklilik,*
- ı) *Yenilik ve gelişmeye açıklık”*,

Millî Eğitim Bakanlığı hayat boyu öğrenme kurumları yönetmeliğinin 49. maddesine göre öğretim programlarının amaçları şu şekilde belirtilmiştir (http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_04/11093946_MEB_HBO_KURUMLARI_YINETMELYYY.pdf):

- a) Kurumlarca; yaş, eğitim düzeyi ve cinsiyet farkı gözetmeksizin kursiyerlerin ilgi, istek, yetenek ve beklentileri doğrultusunda bilgi, beceri ve davranışlarını geliştirmek.
- b) Hayat boyu öğrenme faaliyetleri doğrultusunda kişisel gelişim taleplerinin karşılanmasının yanı sıra değişen ve gelişen ekonomiye iş gücü duyarlılığının artırılması için kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde kursiyerleri, ilgi, istek ve yeteneklerine uygun olarak üretken, bilinçli, yenilikleri ve gelişmeleri izleyen ve kendini buna göre sürekli geliştiren, iyi insan, iyi vatandaş olarak yetiştirmek, istihdam için gerekli ve

ihtiyaç duydukları yeterlikleri kazanmalarına uygun eğitimleri sağlamak; araştıran, geliştiren, değerlendiren, tasarlayan, girişimci bireyler olarak yetiştirmek.

Eğitim sadece okulla sınırlı kalmayan, aynı zamanda örgün eğitim almış ya da almamış tüm yetişkinlere hitap eden ve yaşam boyu süren bir süreçtir. Yetişkinlere yönelik sistemli eğitim çalışmalarına “kitle eğitimi”, “sosyal eğitim”, “temel eğitim”, daha toparlayıcı bir adla “halk eğitimi” denilmektedir (Tanilli, 1989: 155). Bu tanımlamalara istinaden çalışmamızda yaygın eğitimi, yetişkin eğitimi, halk eğitimi ifadeleri birbirlerinin yerine kullanılmıştır.

Geray (1974: 403) halk eğitimini “geniş kitleye hitap eden çabaların tümüdür. “Kitle eğitimi”, “toplum eğitimi”, “temel eğitim”, “sosyal eğitim”, “yaygın eğitim” adları altında sistemli eğitim çalışmaları halk eğitimi kapsamı içinde yer almaktadır. “ şeklinde ifade etmiştir.

Hayat boyu öğrenmenin alt sistemini oluşturan yaygın eğitim daha çok yetişkin kesimi kapsadığı için yetişkin eğitimi kavramından önce yetişkin kavramı ele alınmıştır.

Yetişkin; kimlik duygusu oluşmuş, sorumluluk alabilen, tecrübeleri olan ve öz sorumluluk duygusu gelişmiş olan bireydir (Özdemir, 2003: 26). Koç ve diğ. (2009)’e göre yetişkinlik; bireyin ergenlik ile başlayan biyolojik, psikolojik, sosyal ve yasal bakımdan yetkinliğe ulaşarak; kendi yaşamının sorumluluğunu alıp sosyal rol ve davranışları sergilemesidir.

Yasal olarak yetişkin, 18 yaşını doldurmuş, imza atabilen, başkasının iznine veya himayesine ihtiyaç duymadan yasal yükümlülüklerini yerine getirebilen kişilerdir (https://ec.europa.eu/epale/sites/epale/files/yetiskin_egitimi_sunusu_gulcin_yilmaz.pdf). Dünya Sağlık Örgütü ise 24 yaşının üzerindeki yetişkin olarak tanımlamaktadır (Gökkoca, 2001: 412).

Yetişkin eğitiminde önem arz eden konulardan biri de yetişkin öğrenmesidir. Celep (2003: 46-54)’e göre “*yetişkinin öğrenme görevinde düşme olmaz, öğrenme hızında düşme olur*”. Öğrenme düzeyi en fazla 20-25 yaş aralığında olmaktadır. 42-45 yaşlarına kadar öğrenme hızı %1 oranında azalmakta, 45 yaşından sonra ise ciddi bir azalış meydana gelmektedir. Fakat bu düşüş asla öğrenmeye engel teşkil etmemektedir. Sadece öğrenmeleri biraz zaman almaktadır. Ayrıca zihinsel güç gerektiren işte çalışan yetişkin, diğer yetişkinlere oranla daha kolay öğrenmektedir. Eğitim düzeyi ile öğrenme hızı da doğru orantılı bir şekilde etki göstermektedir. Yetişkinin eğitime katılması, eğitim düzeyiyle doğru orantılı olarak ilerlemektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan bireyler daha fazla bilgi ve beceriye ulaşmak istemektedirler. Fakat öğrenme isteği de azalmaktadır. Bu yüzden yetişkine eğitim verilirken yaşı, eğitim düzeyi, ilgi duyduğu alanlar dikkate alınmalıdır.

Halk eğitimi terimi Fransa, Türkiye ve birkaç ülke dışında yaygın olarak kullanılmamaktadır. Halk eğitimi terimi, Fransızlardan alınarak dilimize uyarlanan Halk Terbiyesi; okuma-yazma, vatandaşlık eğitimi anlamlarını taşımaktadır (Yıldırım, 2009: 37)

Eğitim türlerinden formal eğitimin alt basamağı olan yaygın eğitim bir görüşe göre şöyle ifade edilmektedir (Türk, 1999: 110):

Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş, herhangi bir kademesinde bulunan veya kademelerden birinden ayrılmış olan bireylere ilgi ve gereksinim duydukları alanda eğitim merkezlerinde veya eğitim merkezlerinin dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar.

Demirel (2001: 96) yetişkin eğitimini; örgün eğitim imkânlarından hiç yararlanmamış veya eğitimini yarıda bırakmış kişilere yahut örgün eğitim kurumlarında eğitime devam edenlere ve meslek dallarında yeterli düzeye gelmek isteyenlere uygulanan eğitim şeklinde tanımlamaktadır. Yazar (2012: 22)'a göre yetişkin eğitimi; yetişkin bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi, bilgilerin artırılması, teknik ve mesleki yeterliliklerin iyileştirilmesi amacıyla tutum ve davranışlarının değiştirilmesini sağlayan eğitim sürecidir.

MEB'in Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği'ne göre yaygın eğitim /halk eğitim şu şekilde ifade edilmektedir

(http://www.hbo.gov.tr/assets/Docs/okumayazma/mevzuat/31092205_yayginnegitimkurumlariyonnetmeliği.pdf):

Örgün eğitim sistemine hiç girmemiş ya da örgün eğitim sisteminin herhangi bir kademesinde bulunan veya bu kademedan ayrılmış ya da bitirmiş bireylere; ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerini sağlayıcı nitelikte çeşitli süre ve düzeylerde hayat boyu yapılan eğitim, öğretim, üretim, rehberlik ve uygulama etkinliklerinin tümünü ifade eder.

Türk Dil Kurumu (TDK) yaygın eğitimi (halk eğitim); örgün eğitim imkânlarından yararlanmamış olanlara, yarıda bırakanlara veya meslek dallarında daha yeterli duruma gelmek isteyen bireylere uygulanan eğitim olarak tanımlamıştır (<http://www.tdk.gov.tr>).

Diğer bir görüşe göre yetişkin eğitimi, temel sosyal rolleri yetişkin statüsünün karakteristiği olan bireylerin, bilgi, tutum, değer veya becerilerde değişiklik yapmak amacıyla sistematik ve sürekli öğrenme etkinliklerini üstlendiği bir süreçtir (Darkenwald ve Merriam'dan aktaran Kowalski, 1998: 8).

Halk eğitimi yetişkinlere yönelik tüm eğitim çalışmaları olarak nitelendirilmektedir. Halk eğitimini örgün eğitimden ayıran en önemli özellik, yetişkin yaşamının tüm yönlerine hitap etmesidir (Özgen, 2002: 180-181). Halk eğitimi başlangıçta örgün eğitimden yararlanamayan kişilere yönelik eğitim verirken, günümüzde mesleki, teknik, sosyal ve kültürel alanlarda bilgi ve beceri kazandırarak, yaşam boyu süren eğitsel süreci üstlenmektedir (Geray, 1978: 4).

1.1.1.Halk eğitiminin (yaygın eğitim/yetişkin eğitimi) amaçları

Halk eğitimi, örgün eğitimden hiç yararlanmamış ya da eğitimini yarıda bırakmış yahut örgün eğitim kurumlarında eğitime devam eden kişilere ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda, mesleki, teknik, sosyal ve kültürel alanlarda bilgi, beceri ve davranış kazandıran, eğitim merkezlerinde veya eğitim merkezlerinin dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümüdür.

Yayla (2009: 11)'ya göre yetişkin eğitimi 3 bölümden oluşmaktadır:

a. Yetişkin eğitimi ve yetişkinler için genel orta öğretim programına katılacak kişilerin, zorunlu eğitimi tamamlamaları gerekmektedir. Temel yetişkin eğitime katılmalarında ise herhangi bir şart aranmamaktadır. Yetişkin eğitimindeki farklı düzeyler, farklı eğitim kurslarına ve nitelik düzeylerin erişim imkânı sağlamaktadır.

b. İşsizler için eğitim programı dezavantajlı grupların iş piyasasındaki konumlarının güçlenmesini sağlamaktadır.

c. Yarı zamanlı mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim programı ulusal nitelikler yapısına uygun eğitim programları gerçekleştirmekte ve bu programa katılanlara ulusal olarak tanınan diplomalar verilmektedir. Bu programlara genellikle çalışan kişiler katılmaktadır.

MEB'in Yaygın Eğitim Yönetmeliğinin 4. maddesine göre ülkemizde yaygın eğitimin amaçları şu şekilde belirtilmiştir

(http://www.hbo.gov.tr/assets/Docs/okumayazma/mevzuat/31092205_yayginnegitimkurumlariyonetmeligi.pdf):

- Bireylerin millî bütünleşme ve bireysel gelişimini güçlendirici, yurttaşlık hak ve ödevlerini bilinçli olarak yapmalarını sağlayıcı, demokrasi kültürünü, düşünce, kişilik ve yeteneklerini geliştirici biçimde eğitim çalışmaları yapmak,
- Bilmeyenlere okuma-yazma öğretmek, bilenlere eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim imkânları hazırlamak,
- Türkçenin doğru, güzel, etkili ve kurallarına uygun olarak öğretilmesi, kullanılması ve yaygınlaştırılması yönünde yurt içi ve ikili anlaşmalar çerçevesinde yurt dışı için öğretim programları hazırlamak ve uygulanmasını sağlamak,
- Millî kültür değerlerinin korunmasına, dünya kültürüne açık olarak geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına yardımcı olmak,
- Yöresel özellik ve ihtiyaçlara göre eğitim, öğretim, üretim, istihdam ve pazarlamaya yönelik çalışmalar ile nitelikli iş gücünün yetiştirilmesinde meslekî ve teknik içerikli eğitim çalışmaları yaptırmak,
- Göç edenlerin yeni ortamlarına uyum sağlamalarına yönelik eğitim çalışmaları yaptırmak,
- Sağlık kuruluşları ve alan uzmanları ile iş birliği yapılarak halk sağlığının korunması, aile planlaması, sağlıklı beslenme ve barınma, iyi bir üretici ve bilinçli bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı çalışmalar yaptırmak,
- Hayat boyu öğrenme anlayışıyla bireylerin; bilimsel, girişimci, teknolojik, iktisadi, sosyal, kültürel gelişmelerini ve serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak, yeteneklerini geliştirme imkânını sağlamak,
- Özel eğitim gerektiren bireylere, gelişim özelliklerine göre, bireysel yeterlilikleri doğrultusunda okuma-yazma öğretmek, bilgi ve beceri kazanmalarını sağlamak,
- Aile eğitimi programları ile Türk aile yapısını güçlendirerek toplumsal yapının korunmasını sağlamak ve bu amaçla sürekli eğitim imkânları hazırlamak,
- Toplumda sevgi, hoşgörü, diyalog, iş birliği, farklılıklara saygı, yardımlaşma ve birikimleri paylaşma kültürünün gelişmesini sağlamak,

- Yaşlı bireylerin sosyal ve ekonomik hayata etkin olarak katılımları için eğitim çalışmaları yapmak
-

MEB'in Yaygın Eğitim Yönetmeliği'nin 7. maddesine göre ülkemizde yaygın eğitimin amaçları şu şekilde sıralanmıştır

(http://www.hbo.gov.tr/assets/Docs/okumayazma/mevzuat/31092205_yayginnegitimkuru mlariyonetmeli.pdf):

- a) Millî kültür, bilimsel ve teknolojik gelişmelere uyum, yurttaşlık eğitimi, aile eğitimi, güzel sanatlar, sportif, sosyal ve kültürel etkinlikler ile benzeri konuları içeren eğitim çalışmaları yapmak.
- b) Bilmeyenlere okuma-yazma öğretimi, bilenlere eksik eğitimlerinin tamamlanması için destek sağlayıcı sürekli eğitim vermek, şartlar ve ihtiyaçlara göre ilgili eğitim kurumları ile iş birliği yapılarak programlar hazırlamak ve uygulamak.
- c) Meslek öncesi eğitim ve yeni bir meslek edinme, çok yönlü iş eğitimi, endüstri içinde eğitim ve hayat boyu öğrenme konularını kapsayan yaygın eğitim veya kısa süreli ve kademeli mesleki ve teknik eğitim programları uygulamak; yerel düzeyde iş gücü piyasası ile ilgili araştırmalar yaparak istihdama yönelik meslek alanlarında kurslar düzenlemek ve nitelikli insan gücü yetiştirilmesine katkı sağlamak.
- ç) Eğitim ihtiyacı olan alanlarda okuma-yazma, sosyal ve kültürel, mesleki ve teknik kurslar ile sosyal etkinlikler çerçevesinde toplantı, gezi, kampanya, kurs, seminer, konferans, yarışma, açık oturum, sergi, panel, sempozyum ve benzeri etkinlikler düzenlemek; gerekli şartların oluşturulması kaydıyla yöresel, ulusal ve uluslar arası düzeyde etkinlikler gerçekleştirmek; ihtiyaç duyulan kulüpleri oluşturarak çalıştırmak.
- d) İmkanlar ölçüsünde kitaplıklar oluşturmak, belli aralıklarla yayınlar yapmak, çevrenin tarihî ve kültürel değerlerini derlemek ve yayın yoluyla tanıtmak.
- e) Millî bayramlar, mahallî kurtuluş günleri, belirli gün ve haftalar, çevreye ait gelenek ve görenekler ile millî kültür değerlerinin tanıtılması, korunup yaşatılması yönünde çalışmalar yapmak.
- f) Etkinliklerle ilgili hazırlanmış yazılı, görsel ve işitsel araçlardan belli bir program çerçevesinde kursiyerlerin yararlanmasını sağlayıcı çalışmalar yapmak.
- g) Hayat boyu öğrenmeyi destekleyen ulusal ve uluslararası bilgi ağı oluşturmak, e-öğrenme uygulamalarında erişime açık bilgi kaynaklarının artırılmasını sağlamak.
- ğ) Bakanlığa bağlı olmayan kurum ve kuruluşlarla iş birliği yaparak özel eğitim gerektiren bireyler, koruma altındaki bireyler, sokakta çalışan veya yaşayan çocuklar, değişik sektörlerde çalışan çocuklar, tedavi altındaki madde bağımlıları, tutuklu ve hükümlüler, rehabilitasyon merkezleri ile hastanede yatan kişilere kurs ve etkinlikler düzenlemek.
- h) Emekliliğe uyum ve yaşlılara yönelik etkinlikler gerçekleştirmek.
- ı) Aileyi geliştirmeye yönelik olarak çocuk psikolojisi, bakımı, gelişimi; ergenlik ve gençlik psikolojisi; ev yönetimi, aile iletişimi ve benzeri konularda eğitim etkinlikleri düzenlemek; anne-babalara çocuk eğitimiyle ilgili uygulamalı kurslar düzenlemek ve bu kursiyer çocuklarının yararlanabileceği çocuk bakım ve oyun odaları oluşturmak.
- i) Uzaktan eğitimle ilgili her türlü gelişmeyi takip ederek, bu tür eğitim faaliyetlerinden yararlanmak için gerekli önlemleri almak.

Ülkemizde yetişkin eğitimi alanında etkinlik gösteren çok sayıda yaygın eğitim kurumu bulunmaktadır. Bu kurumlardan bazıları; Halk Eğitim Merkezleri, Çıraklık Eğitimi Merkezleri, Pratik Kız Sanat Okulları, Bakanlıklar, Yerel Yönetimler, Milli Verimlilik Kurumu, Meslek Kuruluşları, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu, Kamu İktisadi Kuruluşları, Dernekler, vakıflar, sendikalar, çeşitli bakanlıklar, gönüllü kuruluşlar, ticari ve sanayi kuruluşları, dershaneler, özel kurslar ve üniversiteler ve gönüllü kuruluşlardır (Celep'ten aktaran Ağcihan, 2015: 9).

1.1.2. Halk eğitiminin önemi

Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinde de belirtildiği gibi öğrenme insanın temel gereksinimlerinden biridir (Duman, 2000: 41). Bireylerin kişisel gelişimlerin desteklenmesinde, mutlu ve huzurlu bireyler olmasında eğitiminin rolü büyüktür (Ökten, 2001: 90). Yetişkin eğitimi; ebeveyn eğitimi, beslenme, sağlık, iletişim gibi konularda bilinçlenilmesinde (Yıldırım, 2001:107), okuma-yazma, yurttaşlık gibi temel öğrenme ihtiyaçlarının karşılanmasında ve kentleşme, işsizlik, göç, çevre kirliliği, çocuk istismarı gibi toplumsal sorunlarla başa çıkılarak yaşam kalitesinin iyileştirilmesinde önemli bir yer tutmaktadır (Lala, vd., 2017: 82).

Dünya hızlı bir değişim içinde ilerlemektedir. Bu değişime ayak uydurabilmek için bireylerin kendilerini sürekli geliştirmeleri gereklidir. Kendilerini yenilemeyen bireyler zamanla sahip oldukları eğitim becerilerini ve bilgilerini zamanla kaybetmektedirler (Naidoo, 2005: 23). Batı ülkeleri ise bu uyuma devam edebilmek için ücretli izin kullanarak kendi gelişimlerine zaman ayırmaktadırlar (Duman, 2000: 42).

Çocukluk ya da gençlik döneminde örgün eğitimden yararlanamayan kişiler, yetişkin birey olduklarında istihdam edilmeleri konusunda sıkıntı çekmekte ve iletişim problemi yaşamaktadırlar (Tanır, 2002:80). Kişisel ve mesleki gelişimleri için herhangi bir çaba sarf etmeyen bu bireyler, işsizliğin yol açtığı ekonomik bunalımdan dolayı psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalır ve ailesiyle, çevresiyle problemler yaşamaya başlar ve zamanla kötü alışkanlıklara veyahut çeşitli suç unsurlarına yönelerek toplumun refahına engel teşkil eder. Bu bağlamda yetişkin eğitimi, bireylerin kişisel, mesleki, sosyal açıdan gelişimini sağlayarak topluma faydalı bireyler olarak kazandırılmasında önemli rol oynamaktadır.

Dezavantajlı gruplar arasında yer alan kadınların eğitimi de toplumsal refah açısından oldukça önemlidir. Eğitim ve öğretim alanındaki hızlı ilerlemelere rağmen, kadınların eğitimi birçok bölgede sorun olarak devam etmektedir. Erkekler, kadın ve kız çocuklarına oranla daha fazla eğitim olanaklarından yararlanmakta, cinsiyete bağlı eşitsizlikler toplumun kanayan yarası olarak karşımıza çıkmaktadır. Oysaki kadınların ekonomik, siyasal, kültürel konumlarının güçlenmesi, eşit hak ve fırsatlardan yararlanması, hem kadınların hem de ülkenin refah bir yaşam sürmesi ve ekonomik potansiyelin artması yönünden oldukça önemlidir (<http://www.ikg.gov.tr/>). Çünkü kadınlar toplumun aynasıdır. Toplumdaki her bir bireyi yetiştiren, bireylerin olumlu ya da olumsuz kişilik kazanmasında en önemli etken annedir. Bu amaçla kadının eğitilmesi, toplumun eğitilmesi anlamına gelmektedir.

Eğitimsiz kadının yaşadığı en büyük sorunlardan biri de kadına yönelik şiddettir. Eğitimsiz kadınlar sahip olduğu hakları bilmediği için kendilerini koruyup savunamaz ve şiddeti normal bir olgu olarak görerek şiddet görmeye devam eder. Kadınların bilinçlenmesi, refah bir yaşam sürdürebilmeleri açısından oldukça önemlidir. Kadınların söz hakkına sahip olup, ezilmemesi ise eğitim sayesinde gerçekleşmektedir (Sağlamtunç, 1998: 61-66).

Kadınlar, ev ekonomisinde de oldukça büyük paya sahiptir. Ev için kullanılacak tüketim malzemelerinin satın alınmasında, alınan ürünün bilinçli bir şekilde kullanılıp tasarruf sağlanmasında, çocuğun tüketim davranışlarının şekillenmesinde ve daha birçok tüketim unsurunda kadının etkisi büyüktür. Kadınlar uygun eğitim, bilgi ve çalışma olanaklarıyla desteklendiği takdirde ekonomiye büyük katkı sağlayacaktır (Bayraktar, 1998: 43-45).

Tor (2016: 68)'a göre; kadınların eğitimindeki gerçekleşecek ilerlemeler kadının sosyo-kültürel, psikolojik, ekonomik ve hukuksal olarak kadının güçlenip, toplumda belirleyici rol oynamasında önemli bir etkiye sahiptir.

Bireylerin toplumdaki vatandaşlık rolünün sorumluluğunu üstlenip oy kullanması demokrasinin gereğidir. Demokrasinin uygulanması bireylerin hak ve sorumluluklarına sahip çıkması yönünde bilincin oluşturulması amacıyla yaygın eğitime ihtiyaç vardır (Yıldırım, 2009: 58). Kadınların siyasete katılmasının en yaygın şekli oy vermektir. Oy verirken birçok kadın eşinden, babasından ve erkek kardeşi gibi yakınlarından etkilenmektedir. Kadınların demokratik hak ve özgürlükleri hakkında bilinçlenip, kendi iradeleriyle karar verebilmesinde yaygın eğitimin katkısı oldukça önemlidir (Demir, 2016: 27-30).

Aile toplumun temel taşıdır. Bu yüzden yetişkin eğitiminde önemli bir yere sahiptir. Birçok problemin ana kaynağı ailede başlamakta ve bu da topluma yansımaktadır.

Aileler başta eğitim olmak üzere birçok alanda cinsiyet ayrımına gitmektedir. Özellikle ailedeki yoksulluk nedeniyle ebeveynler çocuklarının emeklerine ihtiyaç duymaktadır. Kız çocukları evdeki işlerle ilgilenmekte, erkek çocukları da ev dışında çalışarak ailesine katkı sağlamaktadır. Çocukların emeğine bağımlı olan aileler özellikle kız çocuklarının eğitimine devam etmesini engellemektedirler (Sayılan, 2012:37). Ailenin çocuğun emeğine ihtiyaç duyması veya yeterince ilgilenmemesi onun aileden koparak, sokağa yönelmesine neden olmaktadır. Bu bağlamda ailelerin bilinçsiz ve eğitimsiz olması çocukların olumsuz aile ortamında yetişerek, toplumda sorunlu bireyler olarak yaşamlarına devam etmesine neden olmaktadır.

Eğitim kişinin, toplum değerlerine ve yaşam biçimine uyum sağlamasında en önemli etkidir (Varış, 1981: 124).Toplumsal üretken ve kaliteli bir yaşam sürmesinde; günümüz dünyasında hızlı değişim ve gelişime ayak uydurmasında eğitimin rolü büyüktür. Bu açıdan toplumun tüm kesimlerinin eğitim hakkından yararlanması son derece önemlidir (Özaydınlık, 2014: 95).

Geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde eğitim arka planda kalmaktadır. Dolayısıyla okuma yazma oranı çok düşüktür. Yaygın eğitim bu ülkelerde bireylere temel eğitim bilgilerini aktırmakta ve istihdam sağlamada önem arz etmektedir. Gelişmiş ülkelerde ise

eğitim problemleri aşılmasından dolayı farklı konularda yaygın eğitime ihtiyaç duyulmuştur. Gelişmiş ülkelerde komşuluk, akrabalık gibi ilişkiler arka plana atıldığı için bireyler yalnızlaşmış ve psikolojik sorunlar artmıştır. Bu yüzden bu ülkelerde sosyalleşmeye yönelik eğitimlere ihtiyaç duyulmuştur (Celep, 2003: 9).

Küreselleşme, batıya özentisi, hızlı gelişen bilgi ve teknoloji ile kültürel değerlerimizi yavaş yavaş kaybederek sosyal bağlarımızın kopmasına neden olmuştur. Aynı zamanda gelişen ve değişen teknolojiye uyum sağlayarak istihdam edecek kişilere ihtiyaç vardır. Bireylerin bu süreçlere uyum içinde devam edebilmesi ve sosyal ilişkilerin sağlanabilmesi için yaşam boyu sürecek bir eğitime ihtiyaç duyulmaktadır (Duman, 2000: 39).

Tarih boyunca önderlik yapmış kişiler yetişkin eğitime önem vermiş, onların gelişimlerine büyük katkı sağlamıştır (Celep, 2003: 2). Çünkü bir yetişkini eğittiğimizde, o yetişkin çocuğunu eğitmekte, o çocuk ebeveyninden aldığı bilgi ve değerleri çocuklarına aktarmaktadır. Bu döngü içerisinde birey bilgi birikimini çevresine aktarmakta bunun neticesinde toplum eğitilmiş olmaktadır.

Bir yetişkin aynı zamanda toplumun ekonomisinde, gelişiminde, sosyal ilişkilerinde, kısaca maddi ve manevi tüm değerler açısından büyük etkiye sahiptir. Dolayısıyla yetişkin eğitimi, toplumdaki tüm inovasyonların benimsetilip yaygınlaştırılmasında önemli rol oynamaktadır.

1.2. Mesleki Eğitim

Bulunduğumuz çağın en önemli özelliği değişimdir. Bilgi ve teknolojiler, iş tanımları, meslekler, insan gücünün nitelikleri sürekli değişime uğramaktadır. Bireylerin bu değişimi yakalayabilmesi ancak eğitimle gerçekleşmektedir.

Geçmişten günümüze kadar olan süreç değerlendirildiğinde dünyada söz sahibi olan ülkelerin ortak özelliği ekonomilerinin güçlü olmasıdır. Bu ülkelerin, insan gücü yetiştirmesinde ve bunu teknolojiyle bütünleştirmesinde eğitimin özellikle de mesleki ve teknik eğitimin payı oldukça fazladır.

Ülkemizde mesleki ve teknik eğitim 12. yüzyıldan 18. yüzyılın sonuna kadar esnaf ve sanatkârlar teşkilatlarınca uygulanmıştır. Selçuklular Döneminde "Ahilik", Osmanlı Döneminde ise "Lonca" ve "Gedik" adı altında mesleki ve teknik eğitim yürütülmüştür (<http://abdigim.meb.gov.tr/projeler/ois/017.pdf>). Sanayi devrimi öncesinde meslekler genellikle babadan oğla, ilerleyen tarihlerde ustadan çırağa geçerek kazanılmıştır. Sanayi devrimi ile iş sahibi olmak için örgün eğitim gerekli kılınmıştır. Mesleki eğitimin gerekli olmasıyla, mesleğe baba-oğul, usta-çırak ilişkileri değişmiş ve mesleki eğitim genel eğitim sonrasında gerçekleştirilen bir eğitim türü haline gelmiştir (Aksoy, 1996:78).

Mesleki ve teknik eğitim en genel anlamda şu şekilde ifade edilmektedir: "*Bireysel ve toplumsal yaşam için zorunlu olan bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tavır ve meslek alışkanlıkları kazandırarak bireyi zihinsel, duygusal, sosyal, ekonomik ve kişisel yönleriyle dengeli biçimde geliştirme sürecidir.*" (Şahinkesenden aktaran Uçar ve Özerbaş, 2013:242). Diğer bir ifadeyle mesleki eğitim, bireylerin ilgi, istek ve yetenekleri dikkate alınarak, iş yaşamındaki geçerliliği olan bir mesleği öğretmek için, bireylere bilgi, beceri ve iş alışkanlığı kazandırma sürecidir (Kısa, 2012:6).

Mesleki eğitim, genç ve yetişkinleri bir mesleğe hazırlamayı, meslek sahiplerini alanlarında ilerletmelerini, meslek değiştirmek isteyenlere de yeni mesleki bilgi, beceri ve davranış kazandırmayı hedeflemektedir (Şahinkesen, 1983:461).

Mesleki eğitim, işletmeler açısından değerlendirildiğinde, işletmelerin verimliliğini, performansını, rekabet yeteneğini, araştırma ve inovasyon kapasitesini artırdığı görülmektedir. Ayrıca ekonomik kalkınmanın hızlanması ve istihdamın sağlanmasında önemli ölçüde rol oynamaktadır (Kısa, 2012:7).

Diğer bir ifadeyle mesleki eğitim, iş piyasasında gerekli olan ara elemanın yetiştirilmesini sağlar. Aynı zamanda okuldaki teorik bilgiyi ve iş başında edinilen mesleki becerileri kazandırmayı amaçlar. Türkiye’de mesleki eğitim hem örgün eğitim, hem de yaygın eğitim kapsamında gerçekleştirilmektedir (Karaca ve Çakır, 2014:214-215).

1.3. Halk Eğitiminde Mesleki Eğitim

Halkın ekonomik ve sosyal yönlerden geride kalması, okuma-yazma oranının düşük olması, değişen ve gelişen yaşam koşullarına adapte olamaması, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri takip edememesi, sağlık konularındaki bilinçsizliğinden dolayı, bireylerin yaşamları boyunca eğitime gereksinim duyması gibi nedenlerle halk eğitimine duyulan ihtiyaç artmaktadır (Güven, 2010: 379). Aynı zamanda sosyal kalkınma açısından bireyin kendisini geliştirmesinin ön koşulu, yaşadığı toplumdaki bireyleri de kendisiyle beraber ileri götürmektir (Debeauvais ve Khöi, 1982: 355).

Günümüzde toplumun büyük bir kısmı zamanını televizyon izleyerek, bilgisayar, cep telefonu kullanarak ya da kahvehanelerde geçirmektedir. Oysaki gelişen ve değişen dünyaya uyum sağlayabilmek için, okumak, öğrenmek ve faydalı uğraşlara zaman ayırmak gerekmektedir. Bu yüzden de nitelikli eğitime ihtiyaç vardır (Yıldırım, 2009: 58). Ayrıca bireylerin özgür bir şekilde yaşayabilmesi ve düşüncelerini ifade edebilmesinin temelini bilgi oluşturmaktadır. Bilgi edinmenin bir yolunun da eğitim olduğu unutulmamalıdır (Ataman, 1998: 6).

Halkın eğitimi, genç ile yaşlı, okumuş ile okumamış arasındaki uçurumun ortadan kaldırılmasına ve iletişimlerinin daha da kuvvetlenmesine katkı sağlamaktadır (Türk, 1968: 102). Dolayısıyla halk eğitimi bireylerin sosyal bağlarını güçlendirerek toplumsal refahın sağlanmasında önemli rol oynamaktadır.

Yetişkinlerin eğitimine devam etmesini sağlamak, değişen, gelişen bilgi ve teknolojiye uyum sağlamak, sosyal ilişkileri kuvvetlendirerek psikolojik problemlerin çözülmesine yardımcı olmak, nitelikli iş gücü yetiştirerek istihdama katkı sağlamak, sahip olunan kaynakları daha verimli kullanarak ekonomiye katkıda bulunmak, gelişen teknolojik gelişmelere uyum sağlamak için gerekli bilgi ve beceriyi aktarmak halk eğitiminin önemli görevleri arasında yer almaktadır (Celep, 2003: 6).

Ekonomik kalkınmanın bir sonucu olan eğitim, artan mal ve hizmet üretimine olan talebi arttırması ve bireyin yaşam düzeyini yükselterek refah bir hayat sürmesinde oldukça büyük öneme sahiptir (Tezcan, 1981: 193). Birçok yetişkin; eğitimden yararlanamadığı için işsiz kalmakta ya da yeteneklerinin altında işlerde çalışarak mutsuz olmaktadır. Hâlbuki yetişkinler ilgi duydukları ya da önemsedikleri konuları daha çabuk

öğrenmektedir (Miser, 1995: 211). Yetişkinler ilgi duydukları ya da beceriye sahip oldukları alanlarda mesleki eğitim alıp bu konuda istihdam edildikleri taktirde hem daha mutlu olacaklar, hem de daha verimli çalışabileceklerdir. Dolayısıyla halk eğitiminde mesleki eğitimin önemi büyüktür.

Gerçekten de halk eğitimi ya da başka bir deyişle yetişkin eğitimi içerdiği mesleki eğitimlerle bireylerin mesleki bilgiler edinip, geçimlerini sağlayabilmeleri için gerekli bilgi ve donanımı kazandırarak onları tüketici konumundan üretici konumuna getirir ve ekonomik kalkınmaya da olumlu etki yapar (Geray, 1978: 37-38).

Günümüzün küreselleşen dünyasında eğitimin sürekliliği büyük önem arzeder. Küreselleşme bireyleri öğrenmeye, yeniliklere, bilim ve teknolojiye ulaşmaya zorunlu kılmıştır (Balay, 2004: 63). Okur-yazarlık harf ve rakamların kişilerin yaşamlarını kolaylaştıracak şekilde kullanılması olarak ifade edilse de bu kavram artık değişikliğe uğramıştır. Bireyin, yaşamını kolaylaştıran bilgisayar, cep telefonu, elektronik cihazlar gibi aletleri kullanarak değişen ve gelişen teknolojiye uyum sağlaması gerekmektedir. Aynı zamanda küreselleşmenin beraberinde getirdiği kolaylıklardan faydalanmak amacıyla farklı uluslardan insanlarla iletişim içinde olma, işbirliği yapma ve kültürel ihtiyaca saygı duyma gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaçlar doğrultusundaki sorumluluğu yerine getirebilmek amacıyla bireylerin gelişimine ve eğitimine gereksinim duyulur (Miser, 2002: 59).

Teknolojinin gelişmesi ve küreselleşmenin etkisiyle, yeni meslekler ortaya çıkmıştır. Bu gelişmelere ayak uydurabilmek ve istihdam edip istikrarın sağlaması için kişilerin kendini yenilemesi, bilgi ve becerilerini artırması gerekmektedir. İşsizler iş bulmak, istihdam edenler de işlerinde ilerlemek ve gelişen teknoloji ve yeniliklere uyum sağlayabilmek için eğitime ihtiyaç duymaktadır.

Eğitim, aynı zamanda teknolojinin gelişmesinde de etkilidir. Teknolojinin gelişmesiyle verimlilik artar ve işgücünün yapısı değişir (Tezcan, 1981: 167-168).

1.4. İstihdam Kavramı

İşgücü, bir ülkedeki nüfusun üretici durumunda bulunan kesimidir. Diğer bir deyişle ekonomik faaliyete katılan kesim olarak tanımlanmaktadır (Zaim'den aktaran Işığışık, 2014, 123). Aktif nüfustan (çalışma çağındaki nüfus), hasta ve sakatlar ile çalışmak istemeyenler çıkarılırsa faal işgücüne ulaşılmaktadır (http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/bmyo_8bc28.pdf). TÜİK işgücü kavramını “*istihdamda olanlar*” ve “*işsizlerin toplamı*” olarak ifade etmektedir (<http://www.tuik.gov.tr>).

İşgücü piyasasının incelenmesinde en önemli gösterge ise nüfustur (Şentürk, 2015:115). Çalışma çağı bakımından nüfus “çalışma çağındaki nüfus ve çalışma çağı dışındaki nüfus olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Çalışma çağındaki nüfus 15-64 yaşları arasındaki nüfustur. Çalışma çağı dışındaki nüfus ise 15 yaşın altındaki nüfus ve 65 yaş ve üzerindeki yaşıllardan oluşan nüfustur. Çalışma çağı dışındaki nüfus aynı zamanda bağımlı nüfus olarak da ifade edilmektedir. Aktif nüfus ise çalışma çağındaki nüfus olarak tanımlanmaktadır (Işığışık, 2014, 122).

Nüfus artış hızı yavaşlıyorken çalışma çağındaki nüfusun artması ve yüksek sayıya ulaşması demografik fırsat penceresi ve demografik armağan olarak ifade edilmektedir. Çalışma çağındaki nüfus en yüksek değeri almakta, sonrasında ise azalmaktadır. Bu durum ise sadece bir kez gerçekleşmektedir. Çalışan nüfusun fazla olmasıyla vergi tabanı genişlemekte ve kamu harcamaları artmaktadır. Bu durum ülkenin toplumsal ve ekonomik gelişmesini sağlamaktadır (Köksel, 2016:2014).

İşgücü piyasasının önemli göstergelerinden diğeri de istihdamdır. İstihdam en basit anlamıyla insanların çalıştırılması ve işe kabul edilmesi olarak tanımlanmaktadır. Dar anlamda istihdam emeğin üretim sürecine girmesi olarak ifade edilirken, geniş anlamda tüm üretim faktörlerinin üretim sürecine girmesi olarak tanımlanmaktadır (Işığık, 2014:123).

İşsizlik ise emeğin üretime katılamama durumudur. Çalışma yeterliliği ve çalışma isteği olduğu halde iş bulamadığı için çalışmayan kişilere ise işsiz denilmektedir. Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde işsizlik ise, işgücü bürolarına kayıtlı olduğu halde iş bulamama durumu olarak ifade edilmektedir (Uyar Bozdağlıoğlu, 2008:46).

İşsizlik türleri şunlardır:

- **İstemli (İradi) İşsizlik:** Kişilerin çalışma gücüne sahip olduğu halde çalışma istek ve arzusunda olmamaları sonucu oluşan işsizlik türüdür (Karabulut, 2007:9).

Ancak Zaim (1997:72) *“İşsizi çalışma arzu ve iktidarında olup, piyasadaki cari ücret haddinde çalışmak isteyen, fakat mâkul ve uygun bir iş bulamayan kimse olarak tarif etmiş bulunuyoruz. Bu unsurları incelersek, çalışmayı arzu etmeyen tembel bir şahıs işsiz telakki edilemez.”* şeklinde ifade ederek iradi işsizlik grubunda yer alan kişileri işsiz saymamaktadır.

- **İstem Dışı (Gayri İradi) İşsizlik:** Geçerli olan ücret ve çalışma koşulları altında çalışmak isteyenlerin kendi iradesi dışında iş bulamamasıdır (Karabulut, 2007:9).
- **Gizli İşsizlik:** Herhangi bir ekonomik etkinlik alanından bir kısım emeğin çekilmesi halinde üretim miktarında hiçbir değişiklik olmaması durumu olarak ifade edilmektedir (Karabulut, 2007:9).
- **Mevsimsel İşsizlik:** Mevsimlere bağlı olarak iş gücü ihtiyacının dalgalanmasıyla oluşan işsizlik türüdür (Karabulut, 2007:9).
- **Teknolojik İşsizlik:** İnsan gücünün yerini makinelerin ve daha verimli metotların almasıyla ortaya çıkan işsizliktir (Karabulut, 2007:9).
- **Geçici / Arızı (Friksiyonel) İşsizlik:** İşgücü piyasasındaki bilgi eksiklikleri, çalışabilir nüfusun yeteneklerine uygun iş bulamaması ya da işini bırakıp da yeni bir iş buluncaya kadarki geçen süre içinde ortaya çıkan işsizliktir (Karabulut, 2007:9).
- **Yapısal İşsizlik:** Ekonomi-içi veya ekonomi-dışı nedenlerden dolayı ortaya çıkan değişmelere anında uyum sağlanamaması durumunda ortaya çıkan işsizliktir (Karabulut, 2007:9).
- **Konjonktürel (Devrevi) İşsizlik:** Ekonomik dalgalanmaların olduğu duraklama ve bunalım dönemlerinde çıkan işsizliktir (Karabulut, 2007:9).

- **Açık İşsizlik:** çalışma gücü ve arzusu olduğu halde, cari ücret seviyesinde iş arayıp da bulamayanların toplamının oluşturduğu işsiz kişileri ifade etmektedir (Zaim, 1997:170).

Günümüzde işsizlikle mücadele etmede uygulanan politikalar aktif ve pasif istihdam politikaları olmak üzere iki başlık altında incelenmektedir.

Aktif istihdam politikalarının işsizliği önlemeye yönelik tedbirleri şu şekilde sıralanmaktadır (Işığışık, 2014:152):

- *Mesleki eğitim programları*
- *İstihdam artırıcı sübvansiyonlar*
- *Kendi işini kurmak isteyenlere yardımlar*
- *İstihdam danışmanlığı hizmetleri ve kamunun yeni hizmetler oluşturması”*

İşsizliği sınırlamaya yönelik önlemler ise şunlardır:

- *Haftalık çalışma sürelerinin kısaltılması*
- *Esnek çalışmanın yaygınlaştırılması*
- *İşgücü hareketliliğinin artırılması*
- *Erken emeklilik uygulamaları”*

Pasif istihdam politikaları, işsizliğin neden olduğu toplumsal sorunları ortadan kaldırmaya ve işsizlere asgari düzeyde bile olsa bir ekonomik güvence sağlamaya yönelik uygulamaları içermektedir. Aynı zamanda istihdamı arttırmaya ve yeni iş alanları oluşturmaya yönelik önlemler taşımamaktadır. Pasif istihdam politikaları aşağıda yer almaktadır (Sürücü, 2014:39-45):

- **İşsizlik Sigortası:** kendi iradesi dışında işini kaybedenlere geçici bir süre ya da yeni bir iş buluncaya kadar kendisi ve ailesinin asgari ihtiyaçlarını temin etmek için geliştirilen, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren sosyal güvenlik sistemi içinde devletçe kurulmuş bir sigorta koludur.
- **İşsizlik Yardımı:** İşsizlik sigortasından yararlanabilmek için gerekli şartları yerine getiremeyen veya işsizlik ödenekleri olmayan işsizlere veya yoksul ailelere yönelik, karşılıksız ve bütünüyle devlet tarafından, genel bütçeden finanse edilen bir programdır.
- **Kıdem Tazminatı:** Belli bir çalışma süresini dolduran ve işten çıkartılacak kişilere işyeri tarafından ödenecek bedel olarak ifade edilmektedir.
- **Erken Emeklilik:** İş piyasasında bulunan ve verimliliği düşen yaşlı nüfusun erken emekli edilmesi olarak tanımlanmaktadır.
- **İhbar Tazminatı:** İşten çıkarılacak çalışana, iş araması için kıdemine uygun bir süre verilmesi veya bu süreye denk düşen ücretin peşinen ödenmesi suretiyle çalışırken iş aramaya yönltilmesi olarak ifade edilmektedir.
- **Kısa Çalışma Ödeneği:** Genel ekonomik, sektörel veya bölgesel kriz ile zorlayıcı sebeplerle işyerindeki haftalık çalışma sürelerinin geçici olarak en az üçte bir oranında azaltılması veya süreklilik koşulu aranmaksızın işyerinde faaliyetin tamamen veya kısmen en az dört hafta süreyle durdurulması hallerinde, işyerinde üç ayı aşmamak üzere sigortalılara çalışmadıkları dönem için ödenmektedir.

- **Ücret Garanti Fonu:** 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin, konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması, iflası veya iflasın ertelenmesi nedenleri ile işverenin ödeme gücüne düştüğü hallerde geçerli olmak üzere, işçilerin iş ilişkilerinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarını karşılamak amacıyla oluşturulmuştur.

BÖLÜM 2: DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE HALK EĞİTİMİ VE MESLEKİ EĞİTİM

Halk eğitimi ve mesleki tarihsel süreç incelendiğinde ilk zamanlarda bireylerin birbirlerinin bilgi ve tecrübelerinden yararlandığı ve bu birikimlerin nesilden nesile aktararak devam ettiği görülmüştür. İlerleyen dönemlerde ise mesleki bilgi ve becerilere gereksinim duyulmuş, bu alanda sistemli çalışmalar yapılmıştır. Aşağıda dünyada ve Türkiye’de halk eğitimi ve mesleki eğitim alanında yürütülen çalışmaların tarihsel süreçlerine yer verilmiştir.

2.1. Dünyada Halk Eğitimi ve Mesleki Eğitim

Yetişkin eğitimi ilk insanlarla başlamıştır. Bu ilk insanlar birbirlerine avlanma yöntemlerini, tecrübelerini aktararak yaşamlarını devam etmelerini sağlayacak bilgi ve beceriye sahip olmuşlardır. Fakat yetişkin eğitiminin gerçek anlamda başlangıcını oluşturan ana unsur “din” olmuştur. Dinin halka öğretilmesi amacıyla 1600’lü yıllarda İngiltere’de Pazar Okulları açılmıştır. 1739’da çıkan bir yasa ile Norveç’te dini amaçlı okuma yazma öğretilmesi zorunlu kılınmıştır. İlerleyen dönemlerde sanayi devrimiyle işçilerin eğitimi, mesleki bilgi ve becerilerinin artırılması amacıyla yetişkin eğitime devam edilmiştir (Duman, 2000: 132).

Geçmişteki halk eğitimi alt tabakadaki yetişkinlere İncil’i öğretmek ve hayırseverlik, kendi yazgılarına razı etmek gibi amaçları taşımaktadır. Daha sonraları, eğitim olanağından faydalanamayan yetişkinlere yöneltilmiş ve egemen sınıfı için ayrıcalık olmaktan çıkmıştır. Herkesin iktisadi, siyasi ve sosyal açıdan bilinçlenmesine aracılık etmiştir (Tanilli, 1989:156).

Dünyada yetişkin eğitiminin gelişimi ülkeden ülkeye, kültürden kültüre farklılık göstermektedir. Dünyadaki yetişkin eğitime genel olarak bakıldığında, gelişmiş ülkeler ile geri kalmış/gelişmekte olan ülkelerdeki yetişkin eğitiminin birçok açıdan farklılaştığı görülmektedir (Yıldız, 2002:7). Bu bilgiler doğrultusunda aşağıda farklı ülkelerin yetişkin eğitimlerinin tarihsel süreci baz alınarak gelişimi hakkında bilgiler yer almaktadır.

İbraniler göçebe halinde yaşamış ve göçebe yaşamının gereği olarak sürü besleyiciliği, dokuma, savaş teknikleri, avcılık gibi alanlarda eğitimini gerçekleştirmişlerdir. Bu dönemde okul sistemi olmadığından eğitim disiplinli bir şekilde aile ortamında gerçekleşmiştir. Kutsal yazılar, dini ve ahlaki öğretiler eğitimin temel yapı taşlarını oluşturmuştur (Maltaş, 2011:109).

İslamiyet öncesinde Arap dünyasında çevre, tecrübe ve kabileler arası ilişkilerle eğitim ve öğretim faaliyetleri gerçekleşmiştir (Kazıcı, 2014:21). İslam Dini insanların eğitime çok önem vermiştir. Kur’an-ı Kerim’in ilk inen ayetinin "Oku" emri olması bunun en önemli göstergesidir. İslamiyet, insanları kadın ve erkek ayrımı yapmadan, bilime, düşünmeye, öğrenmeye, ilime yönlendirmiştir. Hz. Muhammed'in " İlim tahsil etmek, kadın-erkek her Müslüman’a farzdır. " şeklindeki sözlerinin yanı sıra birçok hadis de eğitim ve öğretime vurgu yapmaktadır

(<http://www2.diyanet.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/VaazHizmetleri/%C4%B0slam%C4%B1n%20%C4%B0lme%20Verdi%C4%9Fi%20%C3%96nem-II.pdf>).

Arap yarımadasına İslamiyet'in geldiği ilk yıllarda, Mekke döneminde Müslümanlar çeşitli işkence ve eziyetlere maruz kalmıştır. Bu zorluklar arasında dahi Hz. Muhammed eğitim ve öğretime devam etmiş; ancak bu dönemde nazil olan ayetleri öğretebilmek çok zor ve tehlikeli bir hale gelmiştir. Bu şartlar altında örgün eğitim imkânsız olduğu için yaygın eğitim uygulanmıştır. İslam'a yakın alanlara tebliğ çalışmaları, yeni Müslüman olanlara iman ve ibadet esasları öğretilmiş; eğitimin daha geniş bir alana ve daha fazla kişiye nasıl ulaştırılacağı yönünde tartışılmıştır (Yıldız, 1998:311-312).

Hiz. Peygamber döneminde en önemli eğitim ve öğretim merkezi camiydi. Mescidu'n-Nebi inşa edilmesiyle burada hem namazlar eda edilmekte, hem de Hiz. Peygamberimiz ve Ashabı tarafından eğitim ve öğretim faaliyetleri gerçekleştirilmekteydi (Kazıcı, 2014: 21). Hiz. Peygamberden sonra halifeler halkı bilgilendirmek için toplantılar düzenlemekte, onların dini ve diğer konulardaki sorularını cevaplandırmaktaydı. Cevabını bilmedikleri sorularda ise diğer Ashaplar aracılığıyla öğrenmekteydiler (Kazıcı, 2014:25).

Arap körfezi ülkelerinde (Birleşik Arap Emirlikleri, Yemen Cumhuriyeti, Kuveyt, Suudi Arabistan, Umman Sultanlığı) ise 20. yüzyıla kadar İslamiyet'e yönelik eğitim sistemi benimsenmiştir. XX. Yüzyılın ortalarında petrolün en önemli kaynak haline gelmesiyle ve batılı okulların açılmasıyla batı teknolojisine ayak uydurmak ve yeni mesleki bilimsel alanlarda ön planda olmak amacıyla eğitimde değişikliğe gidilmiştir (Gökçe, 2005:159).

Eğitim ve öğretimin en yoğun olduğu dönem Abbasiler dönemidir. Bu dönemde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en fazla gerçekleştiği yerlerden birisi de kitapçı dükkânlarıdır. Kitapçıların bilgi ve kültür bakımından donanımlı olması nedeniyle öğrenciler ve bilginler burada toplanarak kitaplardan istifade etmişler ve ilmi konular üzerine konuşmuşlardır (Kazıcı, 2014:29-30).

Afrika'da ve Arap ülkelerinde temel eğitimin yetersiz olmasından dolayı, yetişkin eğitimi başlangıçta okur-yazarlık eğitimi olarak nitelendirilmiştir. Asya'nın alt bölgelerinde ise ekonomik gelişmenin yüksek olması nedeniyle yetişkinler için sürekli eğitim ön planda olmuştur (Bélanger ve Blais, 2006 146).

Eski Yunan devletlerinde, beden ve ruh uyum içinde gelişmesine önem verildiğinden dolayı müzik ve beden eğitimine ağırlık verilmiştir. Bu devletlerin savaşlarla iç içe yaşaması beden eğitimini önemli bir unsur haline getirmiştir (Maltaş, 2011:125).

Yunanistan'da yetişkin eğitimi ve öğretiminden sorumlu kamu kuruluşu Yetişkin Eğitimi Genel Sekreterliği'dir. Bu kurumun misyonu, yetişkinlerin temel eğitimi planlamak, koordine etmek, yetişkin işgücünü sağlamak ve sosyal dışlanmaya önlem almak amacıyla yaşam boyu eğitim desteği vermektir (Saylık, 2014:3).

Mısır döneminde eğitim dinin etkisinde bulunduğu için rahip ve yazıcılar eğitimde önemli rol oynamıştır. Aynı zamanda sanatın dinden etkilenmesiyle şiir, musiki, mimarlık, gibi sanat dalları dinin doğrultusunda ilerlemiştir. Papazlar da sanata değer vererek sanatkarlar arasında yer almıştır (Maltaş, 2011:64-65).

İngiltere'de 1905'te işçi eğitimi birlikleri kurulmuştur. 1919'da hazırlanan Yetişkin Eğitimi Komisyon Raporunda yetişkin eğitiminin toplumun gelişimi, değişimi açısından önemli olduğu ve yaşam boyu bir süreç olması gerektiği vurgulanmıştır. 1921 yılında

İngiliz Ulusal Yetişkin Eğitimi Enstitüsü kurulmuş ve üniversiteler bu çalışmalara önemli katkılarda bulunmuştur (Duman, 2000:132). Nottingham Üniversitesi eğitsel etkinliklere katılanlara bir belge verilmesi düşüncesini 1920'lerde geliştirmişse de bu uygulama ancak 1950'lerde Manchester Üniversitesi'nde gerçekleşmiştir. 1940'lı yıllarda kitle eğitimi çalışmaları ile okuma-yazma kampanyası sürdürülmüş ve üniversitenin yayımsal hizmetleri başlamıştır. İngiliz Yetişkin Eğitimi Enstitüsü, 1946 yılında kurulan Yetişkin Eğitimi Ulusal Vakfı'yla 1949 yılında birleşmiş ve Ulusal Yetişkin Eğitimi Enstitüsü adını alarak bir danışma kurulu olarak düşünülmüştür. Mektupla Öğrenim Koleji de 1950'de bu birlik içine katılmıştır. 1963'de Ulusal Yayımsal Koleji, 1966'da Politeknik okullar, 1969'da Açık Üniversite, 1975'te Yenilmeli Eğitim Birliği, 1977 yılında Yetişkin Eğitimi ve Sürekli Eğitim Danışma Konseyi ve 1980 yılında da Sürekli Eğitim Merkezi kurulmuştur (Yayla, 2009:1-2).

İtalya'da birçok dernek ve kurum yetişkinlerin, mesleki ve teknik ilerlemeleri, kültürel gelişimleri için kurslar düzenlemektedir. Örgün eğitimi tamamlayamayan yetişkinlere ise ilk ve ortaokullarda eğitimini tamamlamaları için kurslar verilmektedir (Yalçınkaya, 1992:205). İtalyan Avrupa Yetişkin Eğitimi Derneği üyeleri, yetişkin eğitiminde bilişim ve iletişim teknolojilerinin ve yabancı dillerin önemini vurgulayarak; düzenlenen kurslarda yenilikçi yöntemler kullanılması gerektiğini belirtmişlerdir. İş arayan kişi sayısındaki artışın ve bunun finansal krize etkilerinin farkına varan İtalyan Avrupa Yetişkin Eğitimi Derneği üyeleri; yetişkin eğitimiyle işsizlerin istihdam etmelerini hedeflemişlerdir. Ayrıca yetişkin eğitiminin İngilizce dil kursları ve yurt dışı ziyaretleriyle desteklenmesi gerektiğini savunmuşlardır (Adult Education in Europe 2015: 29).

Amerika'da yetişkin eğitimi 1930'lu yıllarda başlayarak Avrupa'daki sosyoloji temelli yaklaşımdan farklı olarak psikoloji temelini benimsemiştir (Duman, 2000:133). XIX. yüzyıla kadar Amerika'da İncil'e göre eğitim sistemi oluşturularak dini ve ahlaki değerler ön plana alınmıştır. XIX. yüzyılın başlarında ise laik düzene geçilerek siyasi ve ekonomik gereksinimlere uygun eğitim sistemine geçilmiştir (Gökçe, 2005:131).

ABD'de yaygın eğitime, örgün eğitimle eşdeğer önem verilmiş ve yaygın eğitiminde yaşam boyu eğitim anlayışı hâkim olmuştur. Yetişkin eğitimi yasası ile okuma-yazma bilmeyen yetişkinlere programlar düzenlenmiş; Mesleki Eğitim Kanunu ile de ülkenin işgücünü eğitmek amaçlı çalışmalar yapılmıştır (Yayla, 2009:19).

Avusturya'da 1848 devriminden sonra kurulan işçi eğitimi dernekleri yetişkin eğitiminin başlangıcı kabul edilmiştir. 1885 yılında Viyana Üniversitesinde halka yönelik kurslar düzenlemiş, 1901 yılından itibaren yetişkinler için kolejler açılmış, Eğitim Bakanlığı tarafından Yetişkin Eğitimi Enstitüsü kurulmuştur (Duman, 2000:133). 1928 yılında kırsal yatılı merkezler açılmıştır. 1973 yılında Halk Kütüphaneleri ile yetişkin eğitiminin geliştirilmesi yasası kabul edilerek sorumluluk eğitim bakanlığına verilmiş; II. Dünya Savaşı'ndan sonra halk eğitimi yeniden yapılandırılarak Yetişkin Eğitimi Enstitüsü kurulmuş; halk eğitimi dergisi yayımlanmaya başlamış ve halk eğitimi geliştirme ödülü konulmuştur (Yayla, 2009:4). Avustralya'da 19. yüzyılın sonlarında üniversitelerde

yetişkin eğitime yönelik konferanslar verilerek, mektupla uzaktan eğitim uygulamaları düzenlenmiştir (Duman, 2000:133).

Avusturya’da çalışan yetişkinler için okullar çeşitli yerlerde eğitim vermekte ama bu doğrultuda en çok gençlere temel eğitim veren okullar kullanılmaktadır. Hollanda’da yetişkinler lise düzeyinde mesleki eğitimleri ya ortaokullarda ya da sayıları kırkı bulan bölgesel öğretim merkezlerinde devam edebilmektedir. Bu merkezler, yetişkinlere aralarında lise eğitiminin de olduğu çeşitli programlar sunmaktadır (European Commission/EACEA Eurydice, 2015: 64).

Polonya’da yetişkinler lise düzeyinde verilen mesleki eğitimleri farklı kurumlarda alabilir. Bu kurumlar arasında, aynı zamanda gençlere de eğitim veren mesleki okullar da vardır. Genel lise eğitimi ise sadece yetişkinler için açılmış liselerde ve sürekli eğitim merkezlerinde verilir. Bazı ülkeler, okulu yarıda bırakmış genç öğrenciler için lise eğitimi içinde özel programlar hazırlamıştır. Bu programların çoğu zaman üst yaş sınırı vardır. Örneğin, Fransa’da “ikinci şans okulları” (“E2C” kısaltmasıyla bilinir) açılmıştı ve yaşları 18 ile 25 arasında değişen ve hiçbir vasıf kazanmadan ilköğretimi yarıda bırakmış gençler için eğitimler vermektedir. Aynı şekilde Lüksemburg’da 16 ve 24 yaşları arasındaki okulu yarıda bırakan gençlere hizmet veren “ikinci şans okulu” (école de la 2e chance) açılmıştır. Macaristan’ da da okulu yarıda bırakan gençlere eğitim veren ikinci şans programı (Masodik esély) AB desteğiyle faaliyet göstermektedir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2015:64).

Fransa’da, bünyesinde en az 9 kişi çalıştıran firmalar, ödedikleri maaşlarının toplam tutarının %1,5’ini mesleki eğitim için ayırmak zorundadır (Yayla, 2009:15).

Japonya’da yetişkin eğitimi; 1868 yılındaki Meji Reformundan II. Dünya Savaşı’na kadar imparatora bağlı bir millet oluşturmak amacıyla yarı resmi kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmiştir. ABD’nin işgalinden sonra ise, halka demokratik yaşamı öğretmek amaçlı düzenlenmiştir (Yayla, 2009:5). 1985 itibariyle yetişkinlerin büyük bir kısmı eğitimlerini kar amaçlı özel enstitülerde sürdürmüştür (Akyol, 1996:103).

Japonların eğitimindeki en temel amaç kültürel değerlerini korumaktır. Aynı zamanda değişen dünyaya uyum sağlamak, okur-yazarlığı en üst seviyeye çıkarmak ve teknolojiyi yakalayacak matematik becerisi kazanmak, eğitim amaçlarında ön planda yer almıştır (Gökçe, 2005: 144). Japonlara göre bireyin ve toplumun gelişmesi için en önemli konu eğitimidir. Eğitim tüm toplum tarafından ciddiye alınmaktadır. Eğitimde ahlaki davranış ve tutumlar ön planda tutularak toplumun menfaati ve saygısı, kişi menfaatinden daha önce gelmektedir (Akyol, 1996: 6-7).

Almanya’da XVIII. yüzyılda burjuvalar eğitimi kontrol etmiş ve eğitim olanaklarından yararlanmıştır. Bu dönemde toplumsal sınıf arasındaki fark oldukça belirgin olmuştur. Fransız Devrimi’yle eğitimdeki sınıfsal ayrım kalkmış ve herkes yeteneğine uygun eğitim hakkından yararlanmıştır. XIX. yüzyılda sınıfsal nitelikli eğitim anlayışı tekrar ön plana çıkmıştır. II. Dünya savaşı sonrasında herkes için eğitim anlayışı desteklenerek, eğitimde sınıf ayrımı ortadan kalkmıştır (Gökçe, 2005:153-154).

İspanya’da Franko döneminde eğitim kiliseye devredilmiş, fakat beklenti karşılanmadığı için, kiliseden uzaklaşarak laik eğitim düzenine yönelmişlerdir. (Gökçe, 2005:155).

Portekiz bağımsızlığını kazandığı dönemde Katolik kilisesinin ve İncil’in öğretileri doğrultusunda eğitim sistemi oluşturulmuştur. 1910’da okur-yazarlığın artırılmış ve laik eğitim sistemine geçilmiştir. 1926’da Salazar iktidarında ise eğitim alanında ciddi düzeyde gerileme gözlenmiştir. Salazar iktidarının yıkılmasından sonra sosyal, ekonomik, kültürel, teknik ve bilimsel gelişmelerin hızlanmasıyla eğitim tekrar olumlu yönde ilerleme göstermiştir (Gökçe, 2005:157). Günümüzde, ilk ve orta seviyelere eşdeğerde olan yetişkin eğitimi, projelerle ve özellikle 18 yaş üstündeki herkese açık olan EFA olarak adlandırılan kursla gerçekleşmektedir. Üç ayrı seviyeye bölünen kurlar, dil ve iletişim, hayat için matematik, bilişim ve iletişim teknolojileri, vatandaşlık, istihdam edilebilirlik alanlarından oluşmaktadır. Üçüncü seviyedeki kurlar mesleki yönde verilmektedir (EURYDICE, 2011:26).

Finlandiya’da okur-yazarlık başlangıçta Hristiyanlık inancını güçlendirmek için bir araç olmuştur. Daha sonra evlilik için gerekli koşul sayılmıştır. Savaştan sonra, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak, ekonomik, teknolojik zorlukların üstesinden gelmek ve bireylerin kendi potansiyellerini gerçekleştirmesi için imkan sağlamak eğitimin amaçları arasında yer almıştır (Gökçe, 2005:158).

Finlandiya eğitim politikasının en önemli ilkelerinden biri yaşam boyu öğrenmedir. 1000’den fazla kurumda yetişkin eğitimi verilmektedir. Kurumların bir kısmı sadece yetişkinlere yönelik eğitim verirken, büyük çoğunluğu hem yetişkinlere hem gençlere hizmet vermektedir. Yetişkin eğitimi, üniversiteler, meslek yüksekokulları, kamu ve özel mesleki kurumlar, yetişkin eğitim merkezleri ve yaz üniversiteleri, yetişkin liseleri, çalışma merkezleri, spor ve müzik enstitüleri tarafından sağlanmaktadır. Yetişkin eğitimi kapsamında çalışma hayatı ve işgücü pazarıyla yakın ilişki ve işbirliğinin yanı sıra sosyal bilimler, kişisel gelişim ve eğitim alanlarında da çok çeşitli programlar vardır. Eğitim kurumlarınca sağlanan yetişkin eğitiminden her yıl yaklaşık bir milyon kişi yararlanmaktadır (Yayla, 2009: 18).

Norveç’te, ilk halk eğitimi kavramı 19. yy. da üniversite öğrencileri ve öğretmenler tarafından ortaya çıkmıştır. Norveçli Öğretmenler Derneği tarafından halk eğitimi çalışmaları yapılmıştır. 1851 yılında Halk Aydınlatma Derneği halkın, Protestan dininin tutuculuğundan kurtarılması ve gerekli eğitimi alması için çeşitli eğitim, öğretim etkinlikleri düzenlemiştir. 1864 yılında ilk halk okulu açılmış, çiftçilerin ekonomik ve siyasal yaşamlarının geliştirilmesine büyük katkı sağlanmıştır. II. Dünya Savaşıyla Almanya tarafından işgal edilen Norveç; ekonomik, eğitim, sosyal ve kültürel yönden gerilemiştir. Özellikle de eğitim kurumları işgalden olumsuz etkilenmiş ve halk eğitim kurumları Nazileştirilmeye çalışılmıştır. Nazileştirilemeyen kurumlar kapatılmış ya da öğrenci sayıları düşürülmüştür. II. Dünya Savaşı’nın sona ermesiyle kurumlar yeniden kurulmuş ve halk eğitimi için daha fazla ödenek ayrılmıştır. 20. yy. da zengin doğalgaz kaynaklarının bulunmasıyla; ekonomisi gelişmiş, eğitim, sağlık ve sosyal güvenlik harcamalarına daha fazla bütçe ayrılmıştır. Halk eğitimi çalışmalarına verilen önem de artmış, devletten daha fazla ödenek alınmıştır (Duman, 1992: 296-200).

İzlanda'da okur-yazarlık ve matematik temel becerilerini geliştirmek isteyenler yerel belediyeler ve dokuz adet hayat boyu öğrenme merkezi tarafından düzenlenen kurslarda eğitim almaktadır (EURYDICE, 2011: 25).

Eski Çin'de eğitime çok önem verilmiş, beşikten mezara eğitim ilkesi benimsenmiş ve eski kutsal kitapları olan Şaking'de kralın görevinin halkı okutmak olduğu ifade edilmiştir (Maltaş, 2011: 71). Çin'de eğitim 1949 yılında komünist sisteme uyum sağlanması yönünde planlanmıştır. 1960'larda eğitim, uzmanlık, çeşitlilik kavramları ön plana çıkmış, bilim adamı ve mühendis yetiştirme amaçlanmıştır. 1985'lerde Marksizm ve materyalizm arka planda kalmıştır (Gökçe, 2005: 175-176).

Tayland ve Malezya'da yetişkin eğitimi, yaşam boyu eğitim ile halkın kültürel gelişimini ve yaşam kalitesini artırmaya yöneliktir (Yıldız, 2004: 82).

Avrupa'nın yaşlanan nüfusunun eğitim problemlerine çözüm bulmak, yetişkinlerin yaşamlar boyunca bilgi, beceri ve niteliklerinin geliştirilmesine yardımcı olmak, istihdam olanaklarını artırmak, yetişkin eğitiminde yer sliiiliialan kuruluşlar arasında işbirliğinin kalitesini ve sayısını artırmak, yetişkin eğitime katılmak için fırsat vermek amacıyla 2000 yılında Grundtvig Programı yürürlüğe girmiştir. Grundtvig Programı, Hayat Boyu Öğrenme programının alt kapsamında yer almaktadır. Programdan 27 AB'ye üye ülke (Almanya, Avusturya, Belçika, Birleşik Krallık (İngiltere), Bulgaristan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Fransa, Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Hollanda, İrlanda, İspanya, İsveç, İtalya, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovakya, Slovenya, Yunanistan), 3 EFTA ülkesi (İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, İsviçre) ile Türkiye yararlanmaktadır. Grundtvig Programı, mesleki eğitim dışında her çeşit yetişkin ve yaygın eğitimi kapsar. Yaygın eğitim içindeki öğrenci, öğretmen, eğitmen, diğer personel ve yetişkin eğitimi alanında faaliyet gösteren her kurum ve kuruluş, AB Eğitim ve Gençlik Programları Merkezine başvuru yaparak katılabilmektedir. Bir Öğrenme Ortaklığı projesi en az 3 farklı ülke kuruluşunun ortaklığı (bu ülkelerden biri mutlaka AB üyesi olmalıdır) ile yapılabilir (<http://www.ua.gov.tr/>).

2010-2015 yıllarında bazı ülkelerdeki ve Türkiye'deki halk eğitimine ilişkin istatistikler Tablo 1'de yer almaktadır:

Tablo 1. Yetişkinlerin Ortalama Okullaşma Süresi

ÜLKE ADI	Yetişkinlerin Ortalama Okullaşma Süresi					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Avusturya	10,8	11	11,2	11,3	11,3	11,3
Avustralya	12,8	13	13,1	13,2	13,2	13,2
Belçika	11,2	11,2	11,3	11,3	11,4	11,4
Kanada	12,7	12,8	12,9	13	13,1	13,1
İsviçre	13,4	13,4	13,4	13,4	13,4	13,4
Şili	9,8	9,8	9,9	9,9	9,9	9,9
Çek Cumhuriyeti	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3	12,3
Almanya	13	13	13,1	13,2	13,2	13,2
Danimarka	12,9	12,9	13	13	12,7	12,7
Estonya	12	12,4	12,5	12,5	12,5	12,5
İspanya	9,5	9,5	9,6	9,7	9,8	9,8
Finlandiya	10,2	10,5	10,7	10,9	11,2	11,2
Fransa	11	11	11,1	11,3	11,4	11,6
İngiltere	13,1	13,1	13,1	13,2	13,3	13,3
Yunanistan	10,2	10,3	10,3	10,4	10,5	10,5
Macaristan	11,7	11,7	11,6	12,1	12	12
İrlanda	12,2	10,9	11,3	11,8	12,3	12,3
İsrail	12,4	12,5	12,5	12,7	12,8	12,8
İzlanda	10,6	11	11,5	11,9	12,2	12,2
İtalya	9,7	9,8	9,9	10,3	10,6	10,9
Japonya	11,5	11,8	12	12,2	12,5	12,5
Güney Kore	11,8	11,8	11,9	12,2	12,2	12,2
Lüksemburg	11,8	11,8	11,8	11,8	12	12
Letonya	11,9	11,7	11,6	11,5	11,7	11,7
Meksika	8,3	8,4	8,5	8,3	8,4	8,6
Hollanda	11,8	11,8	11,9	11,9	11,9	11,9
Norveç	12,5	12,6	12,6	12,7	12,7	12,7
Yeni Zelanda	12,1	12,2	12,3	12,4	12,5	12,5
Polonya	11,7	11,8	11,8	11,9	11,9	11,9
Portekiz	7,8	8	8,2	8,6	8,9	8,9
İsveç	11,9	12	12,1	12,2	12,3	12,3
Slovenya	11,8	11,9	11,9	12,1	12,1	12,1
Slovak Cumhuriyeti	11,6	12,1	12,1	12,1	12,1	12,2
Türkiye	7,2	7,4	7,6	7,7	7,9	7,9
ABD	12,9	13	13,1	13,2	13,2	13,2

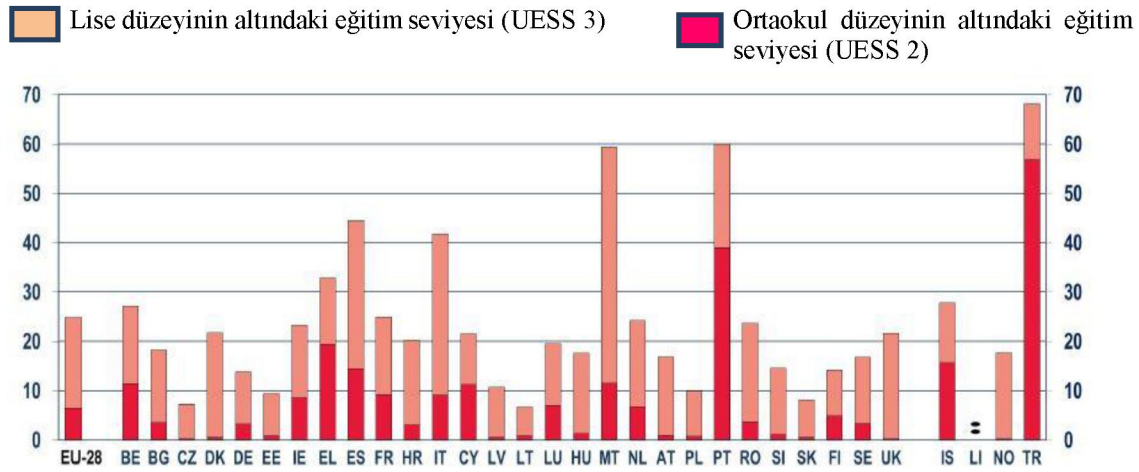
Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/>

Tablo 1'e göre yetişkinlerin okullaşma süresi istatistiksel açıdan değerlendirildiğinde birinci sırada İsviçre, ikinci sırada İngiltere, üçüncü sırada Almanya, ABD, İngiltere, Avustralya, dördüncü sırada Kanada, en sonuncu sırada ise Türkiye'nin olduğu görülmektedir. Bu değerlerin Türkiye'deki değerlerden yüksek olmasının nedeni; Avrupa ülkelerinde yaşlı nüfusunun fazla olmasından dolayı yetişkin eğitimi programlarına daha

fazla yer verilmesi, milli gelirlerin yüksek olması ve kültürel sebepler olarak gösterilebilir.

2013-2014 yıllarında Avrupa komisyonu tarafından yetişkin eğitime yönelik 32 Avrupa ülkesinde (Belçika, Bulgaristan, Yunanistan, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Almanya, Estonya, İrlanda, İspanya, Fransa, Hırvatistan, İtalya, Kıbrıs, Letonya, Litvanya, Lüksemburg, Macaristan, Malta, Avusturya, Polonya, Portekiz, Romanya, Slovenya, Slovak Cumhuriyeti, Finlandiya, İsveç, Birleşik Krallık, İzlanda, Lihtenştayn, Norveç, Türkiye) yapılan araştırma sonuçları Grafik 1’de yer almaktadır (European Commission/EACEA/Eurydice, 2015: 18):

Grafik 1. Ortaokul Ya Da Lise Seviyesinde Eğitim Düzeyi Olan Yetişkinler (25- 64 Yaş), 2013

%	Ab- 28	Belçika	Bulgaristan	Çek Cumhuriyeti	Danimarka	Almanya	Estonya	İrlanda	Yunanistan	İspanya	Fransa	Hırvatistan	İtalya	Kıbrıs	Letonya	Litvanya	Lüksemburg
UESS 3'ün altında	24.8	27.2	18.2	7.2	21.7	13.7	9.4	23.3	32.8	44.5	24.9	20.3	41.8	21.5	10.6	6.6	19.5
UESS 2'nin altında	6.5	11.4	3.5	0.2	0.5	3.3	0.8	8.6	19.4	14.4	9.2	3.0	9.1	11.2	0.6	0.8	7.0
	Macaristan	Malta	Hollanda	Avusturya	Polonya	Portekiz	Romanya	Slovenya	Slovak Cumhuriyeti	Finlandiya	İsveç	Birleşik Krallık		İzlanda	Lihtenştayn	Norveç	Türkiye
UESS 3'ün altında	17.5	59.4	24.2	16.9	9.9	60.0	23.7	14.5	8.1	14.1	16.8	21.6		27.8		17.6	68.1
UESS 2'nin altında	1.3	11.5	6.8	0.9	0.7	38.9	3.7	1.1	0.5	4.9	3.3	0.3		15.6		0.2	56.9

Kaynak: European Commission/EACEA/Eurydice, 2015:18

AB İş Gücü Anketinin mevcut verilerine göre yaşlılar gençlere göre daha düşük eğitime sahiptirler. Grafik 1’de görüldüğü gibi, ülkelerin büyük bir çoğunluğunda her bir nesil, bir öncekinden daha fazla eğitim fırsatına erişmeye başlamıştır. Bu nedenle, düşük eğitim düzeyi yaşlı nesiller arasında daha yaygın hale gelmiştir. 25- 34 yaş grubundaki yetişkin

nüfusun sadece yaklaşık %18'i ortaokul düzeyinin altında eğitime sahip iken, bu oran 45-54 yaş grubunda %27, 55 ve 64 yaş arasındakiler içinse %34 olduğu gözlenmiştir.

2013 yılı ülke bazlı anket verilerinin sonuçlarına göre; on iki ülkenin (Belçika, İrlanda, Yunanistan, İspanya, Fransa, Hırvatistan, İtalya, Kıbrıs, Malta, Portekiz, Slovenya ve Türkiye) eğitim düzeylerinde önemli bir artış yaşanmıştır (European Commission/EACEA/Eurydice, 2015:18).

Anket verilerinden elde edilen diğer sonuçlar ise şu şekildedir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2015:7-25):

- Avrupa'da her dört yetişkinden birinin en fazla ortaokul diploması vardır. AB ülkelerinde yetişkinlerin yaklaşık %25'i (25-64 yaş) ortaokul eğitiminden daha ileriye gidememiş ve herhangi bir örgün öğretimden geçmemiştir. Bunların arasından tahmini 20 milyon yetişkin (AB ülkelerindeki yetişkinlerin %6,5'i) ise ilkokuldan sonra eğitime devam etmemiştir.
- Yetişkin nüfus arasında düşük eğitim düzeyinden en çok Güney Avrupa ülkeleri etkilenmektedir.
- Yaklaşık her beş yetişkinden birinin okur-yazarlığı yoktur ve matematiksel becerileri gelişmemiştir ve neredeyse her üçünden birinin bilişim ve iletişim teknolojileri (BİT) becerisi ya çok gelişmemiştir ya da bu becerilerden yoksundur. Yetişkin Becerileri Anketi (YBA)'nin ilk aşamasına katılan 17 AB ülkesi içerisinde yetişkinlerin %19.9' u okuma yazmayı öğrenmede ve %23. 6'sı da matematiksel becerilerini geliştirmede zorluk yaşamaktadır
- AB ülkelerindeki yetişkinlerin yaklaşık %30'u BİT becerilerini ya geliştirmemiştir ya da bu becerilerden yoksundur. Ayrıca yetişkinlerin neredeyse yarısı, BİT becerilerinin mevcut iş piyasası gerekliliklerini karşılamadığını düşünüyor
- Hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılma fırsatına en az erişenler eğitim ve öğretime en çok ihtiyaç duyan yetişkinlerdir. Hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılan yetişkinlerin oranı ülkeden ülkeye farklılık göstermekte ve en fazla katılım oranı İskandinav ülkelerinde kaydedilmektedir.
- Eğitim düzeyi, çalışma durumu, mesleki kategori, yaş ve beceriler yetişkinlerin eğitim ve öğretime katılmalarını etkileyen faktörler arasında öne çıkmaktadır. Az vasıflı ya da vasıfsız yetişkinlerin, fazla beceri gerektirmeyen mesleklerde çalışanların, çalışmayanların ve ekonomik açıdan aktif olmayanların, yaşlı ve becerilerini geliştirmemiş olanların, hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılmaları sık görülen bir şey değildir.
- AB ülkelerinin neredeyse tamamında, yetişkinler için ilkokuldan ortaokul düzeyine kadar pek çok kurs verilmektedir. Bu kurslar, okuma- yazma, matematiksel beceri ve bazen de mesleki beceri konusunda işlevsel düzeyde yeterlilik hedeflemektedir. Bazı ülkeler, bu tür eğitimi kişi odaklı vermektedir. Böylece öğrenciler, müfredat içinde yer alan çeşitli (örneğin, BİT, dil kursları vb.) ve kısa süreli kurslara katılma imkânına erişmektedir.
- Ülkeler genel ya da mesleki lise yeterliliği yetişkinlere farklı yaklaşımlarla kazandırmaya çalışmaktadır. Bazıları "yetişkin lise eğitimi" adı altında bağımsız programlar geliştirirken diğerleri farklı düzeylerde yeterliliği olan yetişkinler için

bir sistem geliştirmektedir. Buna karşın, bazı ülkeler normal lise eēitim ve ēretimleri içinde yetişkinlerin yararlanabileceēi lise eēitimi vermektedir.

- Eēitim düzeyine göre eēitime katılımla ilgili verilerde, yksekēretimi tamamlamış yetişkinlerin %61,3'ünün hayat boyu ērenme faaliyetlerinde yer aldıēı, orta düzeyli vasıflı yetişkinlerde ise bu oranın %37,7'ye gerilediēi görülmektedir. En fazla ortaokulu bitirebilmiş kesim içinse bu oran %21,8'in ilerisine geçememektedir. Benzer uyumsuzluklar, çalışma durumunda da görülmektedir. alışan yetişkinler, çalışmayan ve ekonomik olarak aktif olmayan yetişkinlere göre eēitim ve ēretimde daha çok yer almaktadır. Eēitim ve ēretime katılımı etkileyen bir başka unsur da mesleki kategoridir. "Fazla beceri gerektiren meslekler" olarak nitelendirilen meslekleri olan yetişkinler, düşük becerili kategorisindeki mesleklerde çalışanlara (yöneticiler, müdürler, teknisyenler ve yardımcı müdürler için katılım oranı %64,1 iken temel mesleklerde ve beden işçilerinde sırasıyla %28,3 ve %32,7'dir) oranla eēitim ve ēretimde daha çok yer almaktadır.
- Yaş gurubu da hayat boyu ērenme faaliyetlerine katılımda etkileyici bir rol oynamaktadır. 55 yaşından sonra ērenme faaliyetlerine katılım gözle görülür bir şekilde düşmektedir (rneēin, 25- 34 yaş grubunda katılım %48,5 iken 55- 64 yaş grubunda bu oran 26,6'ya geriler). Bu durum, yaşlı insanların iş piyasasına katılımının azalmasıyla açıklanabilir. Başka bir lkede, özellikle de diēer bir AB ülkesinde doēmak, eēitim ve ēretime katılımı kısmen etkilemektedir. Son olarak, yetişkinlerin eēitim ve ēretimde yer alması ve beceri düzeyleri yakından ilişkilidir.
- Yetişkin Becerileri Anketi (YBA), becerileri fazla olan yetişkinler, becerileri az olanlara kıyasla eēitim ve ēretime daha çok katılmaktadır.

2014 yılında Avrupa'da eēitim düzeyi düşük olan yetişkinleri (25- 64) hayat boyu ērenme faaliyetlerine katılmaktan alıkoyan engelleri belirleme anketi yapılmıştır. Bu ankette katılımcılardan, hayat boyu ērenme faaliyetlerine katılırken en çok hangi konuda zorlandıklarını belirtmeleri istenmiştir. Eēitim düzeyi düşük olan yetişkinlere YBA anketinde sunulan seçenekler ve verilen ortalama cevapların tüm listesi şu şekildedir (European Commission/EACEA/Eurydice, 2015:74):

- Katılımcı işi için gerek duymadı (%38,8);
- Katılımcının aile sorumlukları nedeniyle faaliyetlere katılmaya zamanı olmadı (%21,8);
- Katılımcı kişisel (iş ile ilgili olmayan) sebepler nedeniyle bu faaliyetlere ihtiyaç duymadı (%18,1);
- Faaliyetlerin saati katılımcının çalışma saatiyle çakıştı(%13,6);
- Faaliyetler çok pahalıydı ya da katılımcının maddi gücü yeterli deēildi (%13,3);
- Saēlık ya da yaş sebebiyle katılımcı faaliyetlere yer alamadı (%13);
- Katılımcı nkoşulları yerine getiremedi (%7,1);
- Katılımcı istediēi faaliyeti bulmakta zorlandı (%8,2);
- Katılımcı iş veren ya da kamu hizmeti desteēinden yoksundu (%6,8);
- Faaliyet yerleri katılımcının yařadıēı yere uzaktı (%6,0);

- Katılımcının bilgisayara ya da internete erişimi yoktu (uzaktan eğitim için). Veriler, hem iş hem de aile sorumluluklarının yetişkinlerin hayat boyu öğrenme faaliyetlerine katılımları üzerinde doğrudan bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Pek çok ülkede, aile sorumlulukları iş sorumluluklarından daha fazla engel olarak görülmektedir. Ancak bazı ülkelerde (Estonya, Fransa ve Finlandiya) çalışma saatlerinin çakışması daha önemlidir. Yeterli okul öncesi eğitim ve bakım hizmetleri neden bu ülkelerde aile sorumluluklarının önemli olmadığını ortaya koyan sebeplerden biri olabilir. AB çapında “önkoşulları” yerine getirememenin bir engel olarak görülme oranı düşük olsa da (%7,1) bazı ülkelerdeki katılımcılar için (örneğin, Almanya, Yunanistan, Litvanya ve Romanya) hala önemli bir yer teşkil etmektedir.

2.2.Türkiye’de Halk Eğitiminin Gelişimi

İlkçağda devlete bağlı olan yazıcılar devletin kurallarını benimsemek, uymak ve topluma adapte etmek amacıyla eğitime aracılık etmiştir (Güven, 2010:4). Orhun kitabelerinin büyük bir kısmı Türk halkı ve liderlerini eğitmek amacıyla yazılmıştır. Aynı zamanda halkın geçmişteki tecrübelerinden ders alarak, aynı hataya düşmesinin önlenmesi amaçlanmıştır (Güven, 2010:26). Orhun kitabelerinde, devletin yıkılmasının nedeni bilgisizlik olarak ifade edilmiş, kurtuluşa gidecek yolun bağımsızlık duygusunun uyandırılmasıyla gerçekleşeceği belirtilmiştir (Türk, 1999:192).

Eski Türk toplumunda kadınlar ve erkekler eşit haklara ve itibara sahip olmuşlardır. Kadınlarda erkeklerle birlikte ok atma, güreş, at binme gibi spor dallarında eğitim görmüştür. Göçebe yaşam sürdükleri için düzenli eğitim birimleri bulunmamaktaydı. Kadınlar kızları, erkeklerde erkek çocuklarını eğiterek eğitimi gerçekleştirmekteydi. Sürekli savaşlarla iç içe oldukları için savaş eğitime önem vermişlerdir. Devletin belirlediği kanunlar eğitim aracı olarak değerlendirilmiştir (Maltaş, 2011:114-115).

Göçebe yaşam süren Orta Asya Türkleri doğa koşullarına uyum sağlama yönünde bilgilerini ve geleneklerini nesilden nesile anlatarak eğitimi gerçekleştirmişlerdir. O dönemde sürekli savaş halinde bulundukları için silah, spor, binicilik, avcılık, hayvancılık gibi etkinlikler eğitim aracı olmuştur (Tanilli, 1989:29). Uygurların yerleşik hayata geçmesiyle, göçebe yaşamının gereklerini bırakıp Manihaizm dinini benimsemeleri amacıyla savaşçı özelliklerini kaybetmişler, göçebe yaşamın gereklerini terk etmişlerdir. Bilgiye ve bilgiğe önem vermişlerdir. Matbaayı kullandıkları için, okur-yazarlık ve bilgi düzeyi artmıştır (Maltaş, 2011:119-120). Hunlar savaşçı, atlı ve sürü besleyen göçebe bir topluluk olduğu için bu alanda becerilerini geliştirmişlerdir. Kürk, halı, madeni eşya ve silah yapımında öncü olmuşlardır. Bu alanlarda işler yapmaları devletin yaygın bir mesleki eğitimle uğraştığının göstergesi sayılmıştır (Akyüz, 2005:8). Eski Türk Devletlerinin düzenledikleri şöenler, eğlenceler, törenler, yaygın eğitim olarak nitelendirilmiştir (Yıldırım, 2009:1).

Eski Türk toplumları İslamiyet’ten önce olduğu gibi İslamiyet’ten sonra da bilgiye erdeme önem vermiştir. Kur’an-ı Kerim’de de okumayı öğütleyen ayetlerin yer almasından dolayı bilgiye, hikmete, bilginlere büyük değer verilmiş; en görkemli ve sağlam eğitim-öğretim yapıları inşa edilmiştir (Türk, 1999:192).

İslamiyet öncesi ve sonrası dönemde herhangi bir yayın aracı olmadığından dolayı bütün ilan, emir ve yasaklar yatsı namazı vaktinde imam tarafından camilerde verilirdi (Kazıcı, 2014: 175). Camiler etraflarında medreseler barındırması yönüyle de üniversite kampüslerini anımsatmaktaydı (Kazıcı, 2014:174). Medreselerin camilerin içinde veya yakınında olması nedeniyle bazı zamanlarda müderrisler talebelerle dersi camide işleyerek halkın dersi dinleyip bilgi sahibi olmasında katkıda bulunurdu (Kazıcı, 2014: 176).

İslam dünyasının gerek eğitim-öğretim, gerekse sosyal faaliyet açısından en önemli merkezleri camilerdi (Kazıcı, 2014:27). Toplayan birleştiren anlamına gelen camiler halkın toplanıp ibadetlerini yerine getirdiği, aynı zamanda da hutbe ve vaazlarla, halkın eğitilerek bilgi edinmesini sağlayan birer okul görevini üstlenmiştir. Camiler toplumu ilgilendiren sosyal konularda ve halkın bilinçlenmesinde önemli rol oynamışlardır. Günümüzde de eğitim görevini kısmen yerine getirmektedir (Kazıcı, 2014:174-176). Camiler, mescitler, hükümet konağı, misafirhane, mahkeme, konferans yeri, genel eğitim ve siyasi eğitim yeri olarak da işlev görmüştür. Mehmet Akif Ersoy Balkan Savaşları sırasında halkı bilinçlendirmek amacıyla İstanbul, Beyazıt, Fatih ve Süleymaniye Camilerinde konuşmalar yapmıştır (Yıldırım, 2009: 22).

Eğitim ve öğretim için önem arz eden, tasavvufi konuların benimsetildiği, İslamiyet'in yayılmasında katkı sağlayan önemli yerlerden biri de tekkelerdir. Tekkelerde seyyahlara kalacak ve giyecek temin edilmekteydi. Aynı zamanda tıbbi yardım da bulunuyordu. Kişiler orada hem birçok konuda bilgi sahibi olmakta, hem de manevi yönden desteklenmekte, sanat ve edebiyat alanında faaliyet göstermekte, tıbbi yardım almakta ve en önemlisi de huzur bulmaktaydılar (Kazıcı, 2014: 178).

Medreseler örgün ve yaygın eğitimi olarak görev yapmaktaydı. Selçuklular döneminde devlet adamları ve yöneticiler medreselere destek olmuşlardır. Bilim adamlarının medreselerde ders vermelerini sağlayarak, devletin ekonomik, kültürel ve siyasi hayatında gelişmesine katkıda bulunmuşlardır (Güven, 2010: 51). Medreseler 16. yüzyılda en üst seviyeye ulaşmıştır. İbn-i Sina, Gazali, Farabi, Katip Çelebi, Evliya Çelebi bu medreselerde yetişen ünlü bilginlerdir (Yıldırım, 2009: 23). Medreseler sadece eğitim kurumu değil, aynı zamanda bünyesinde yer alan kitaplıklar, bakım evleri, imarethaneler vasıtasıyla halkın hizmet aldığı önemli kurumlardır (Yıldırım, 2009: 23).

Ahi Evran tarafından kurulan Ahilik, Selçuklu döneminde faaliyet gösteren, esnaf, usta ve kalfaların dayanışmalarını ve mesleki eğitimlerini sağlayan, mesleklerini dürüstlikle yapmalarını amaçlayan yaygın eğitim kurumudur (Akyüz, 2005: 48). Ahilik, İslamiyet'in ekonomiye katkısının bir örneğidir. İslamiyet'in kötü huyların ve nefsi terbiye edinmesiyle iyi huylara dönüştürme felsefesinin, piyasaya dürüst hizmet olarak sunulmasına katkı sağlamıştır. Ahilik teşkilatı ile her türlü zanaat, usta, kalfa, çırak birlikteliği dayanışma içinde gerçekleştirilerek, mesleki eğitim ve piyasanın denetimi sağlanmıştır (Türk, 1999: 195). Ahilikte, dini esaslar, okuma-yazma, temizlik, iş başında dürüstlük, müşteriye saygı, üretimi artırma, diğer esnafın satış yapmasını isteme, iyi çırak yetiştirme, namaz saatlerine uygun dükkân açmak ve kapatmak, ocağın düzeni ve geleneği, ilahiler, şiirler, cömertlik, iyiliğe yöneltmek, sûfi kıssaları ve sözleri gibi

eğitimler verilmektedir (Akyüz, 2005: 48-49). Ahilikte kazanmanın yolu, bilgi sahibi olmaktan geçmektedir. Ahiliğe göre bilgisizlik, kişinin hem dünyada hem ahirette utanç duymasına neden olmaktadır. Bu yüzden kişi bilmediğini işin ehlinde öğrenmekle yükümlüdür. Bilgisini güzel ahlak ve davranışlarla harmanlayıp bunu tüm yaşantısında kullanarak toplum tarafından örnek gösterilen birey olarak nitelendirilmelidir (Temel, 2007: 63-64). Aynı zamanda ahilik, ahi zaviyelerindeki okuma-yazma öğretimi ve eğitici etkinliklerle hayat boyu öğrenmeye örnek teşkil ederek, geleceğe ışık tutmuştur (Ekinci, 2011: 253). 18. yy.a kadar varlığını devam ettiren Ahilik teşkilatının yerini daha sonra Lonca teşkilatı almıştır.

Kahvehaneler günümüzdeki gibi boş zamanı geçirme yeri olarak değil, aydınların, halkın toplanıp, tartışarak bilgi edindiği eğitim yerleriydi. Bu özelliğinden dolayı Mekteb-i İrfan olarak adlandırılırdı (Yıldırım, 2009: 24). Vakıf kuruluşu olan Darül-İlimlerde her bilim dalından kitaplar mevcut olup, kütüphanelerden her sınıftan insan yararlanabiliyordu. Buradan yararlananlara aynı zamanda yemek ve ihtiyaçları kadar kâğıt veriliyordu (Maltaş, 2011: 253).

Cumhuriyet öncesi halk eğitim etkinliklerinin yapıldığı yerlerden biri de Enderun okullarıdır. Bu okullar 1455 yılında Fatih Sultan Mehmet tarafından yönetici ve devlet adamı yetiştirmek amacıyla kurulmuştur (Öner, 2014: 56) Aynı zamanda devlet yönetimi alanında eğitim veren ilk kuruluş olması yönüyle de önem arz etmektedir (Celep, 2003: 90).

Osmanlı döneminin yaygın eğitim aracı olarak kabul edilen orduda, devşirilen askerlere okuma-yazma, beden eğitimi, askeri eğitim verilirdi. Aynı zamanda Türk ve İslam kültürü benimsetilirdi. Burada eğitilenlerin bir kısmı yeniçeri olarak yetiştirilir, bir kısmı da Enderun okullarına gönderilirdi (Dolanbay, 2014: 24).

Ramazan ayında padişah ve saray erkânına huzur dersleri adı verilen birçok ilmi konuya vâkıf olmalarını sağlayan dersler verilirdi. Bu dersler âlimler tarafından gerçekleştirilirdi. Osmanlı hükümdarları bu bilginleri saraya davet ederek öğrenmek istedikleri bilgiler hakkında bilgi edinirlerdi. Huzur derslerinde ayetler okunup, bunların tefsir, yorum ve açıklaması yapılarak sorulan sorular cevaplanmaktaydı (Kazıcı, 2014: 179).

Osmanlı Döneminde devlet adamları ve zenginlerin konaklarına bilginler, sanatkârlar, konuklar davet edilerek çeşitli konularda konuşulup, bilgi edinilirdi. Bilginler, sanatçılar kendilerine başvuru yapmaları halinde uygun görülen kişilere ücretsiz eğitim verirlerdi (Akyüz, 2005: 99).

Osmanlı Döneminde cem evleri Alevi bireylerin toplanarak kendi inanışlarının gereği etkinliklerini ve ibadetlerini gerçekleştirdiği yaygın eğitim kurumları arasında yer almaktaydı (Akyüz, 2005: 99). Orta oyunu ve Karagöz halka ders verici özelliğinden dolayı halk eğitimine örnek olarak gösterilmektedir (Akyüz, 2005:100). Mevlana da hoşgörü, kardeşlik, sevgi ile bütün insanların eğitilebileceğini savunan, insanlara alçakgönüllü, doğru olmalarını ve iyilik yapmalarını tavsiye eden, İslami ve insani değerleri şiir ve musiki ile birleştirip hoşgörüyle dile getiren bir yaygın eğitimci olarak kabul edilmektedir (Akyüz, 2005: 51-52).

1861 yılında Cemiyeti İlmiye Osmaniye Nizamnamesi yayımlanmış ve halkın yayın yoluyla bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Aynı zamanda yetişkinlere ders verilmesi amaçlanmıştır (Tanilli, 1989: 157).

I. Meşrutiyetin ilanından itibaren halk eğitim faaliyetleri yoğunlaştırılmış, siyasi partiler, dernekler, okullar ve basın vasıtasıyla dersler, toplantılar yapılmış, halkın bilgilenip bilinçlendirilmesi sağlanmıştır. Tanzimat Fermanı döneminde de halkın fermanı anlaması, bilgilenmesi için halk eğitim çalışmaları yapılmış ve basılı yayından yararlanılmıştır (Yıldırım, 2009: 26-27). II. Meşrutiyetin ilanı ile halkı bilinçlendirmek amacıyla konferans ve kurslar düzenlenmiştir. Okuma-yazma bilmeyenlere okuma-yazma öğretilmiş, mesleki bilgiler edinmeleri sağlanmıştır. Siyasi partiler, okullar ve basın, halk eğitim çalışmaları yaparak halkı teşvik etmiştir (Akyüz, 2005:273).

Üniversitelerdeki serbest dersler, gönüllü dernek çalışmaları, İslam Öğretim Derneği (1864), Osmanlı Bilim Derneği (1860), Beşiktaş Bilim Derneği (1868), İttihat ve Terakki Fırkası (1910), Türk Ocağı (1911), Terbiye Ocakları, Ethem Nejat'ın Broşürü (1911) düzenli ilk halk eğitim etkinlikleri arasında yer almaktadır. Türkiye'deki ilk resmi halk eğitim etkinliği 1862'de üniversitelerde fizik, kimya, genel tarih ve diğer konularda halka açık dersler verilmesiyle başlamıştır (Güven, 2010: 381).

İslam Öğretim Derneği, esnaf çocuklarına ve halka okuma yazma, din, aritmetik gibi bilgileri öğretip, mesleki bilgi ve beceri kazanmalarına yardımcı olmak amacıyla kurulan kurumdur. Darü'l Şafaka da bu dernek tarafından kurulmuştur (Celep, 2003: 92). Türk ocağı kurslarında okuma yazma, Kur'an, aritmetik, tarih, coğrafya, muhasebe alanlarında dersler verilmiş, toplantılar ve konferanslar verilerek halk aydınlatılmıştır. Aynı zamanda Türkçülük bilinci yayılmaya çalışılmıştır (Celep, 2003: 92).

İstanbul'un fethinden sonra, iş aramak amacıyla Anadolu ve Rumeli'den İstanbul'a gelen kişiler, şehrin yaşamına adapte olamamış ve sıkıntı çekmişlerdir. Sosyal problemin de artış göstermesinden dolayı Üsküdar'da ve Rumeli yakasında Terbiye ocağı olarak adlandırılan halk eğitim kurumu açılmıştır (Yıldırım, 2009: 26).

İzmir Öğretmen Okulu müdürü Ethem Nejat, çocuğun eğitimini etkileyen en önemli unsurun halkın eğitimi olduğunu savunmuş; halkın cahil ve kültürsüz olmasının çocuğun ilerlemesi için engel teşkil edeceğini ileri sürmüştür (Güven, 2010: 382). Buna istinaden halkı eğitmek için çeşitli etkinlikler ve konferanslar düzenlemiş, sinemalardan yararlanmış, gezici halk okulları açmıştır (Celep, 2003: 92).

Kurtuluş Savaşı Döneminde halkı aydınlatmak, bilgilendirip bilinçlendirmek ve birlik ruhunu sağlamak halk eğitiminin en temel özelliği olmuştur. Mehmet Akif Ersoy Balıkesir, Kastamonu'daki camilerde konuşmalar yaparak, halkın bilinçlenmesinde önemli rol oynamıştır (Yıldırım, 2009: 29). Kurtuluş savaşı yıllarında eğitimden yararlanamayan kişiler için yaygın eğitim seferberliğine ihtiyaç duyulmuştur (Tanilli, 1989: 36). Cumhuriyet döneminin başlangıçlarındaki diğer bir halk eğitim uygulaması da askere alınan gençlere okuma – yazma öğretilmesi olmuştur (Özgen, 2002: 182).

Halkın büyük bir kısmının okuma-yazma bilmemesi, okullardaki eğitim ve öğretim sorunları, aydın ve halk arasındaki uçurum, inkılâpların halka benimsetilmesinde zorluk

çekilmesi halk eğitimi çalışmalarına hız kazandırmıştır. Eğitim sistemindeki sorunların araştırılıp, çözüme kavuşturulması için yabancı eğitimciler getirilmiş, raporlar hazırlanarak halk eğitimi konusunda büyük mücadele verilmiştir (Bayındır, 2015:285).

Cumhuriyet dönemine ait halk eğitimi ve mesleki eğitim çalışmaları aşağıdaki gibidir:

Yetişkin eğitiminin devlet politikası olarak ele alınması Cumhuriyetin kuruluşuyla başlamıştır. 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu; yaygın eğitiminin, yetişkin eğitiminin bir parçası olarak ele alındığı ilk yasal örgütlenmedir (Güven, 2010: 382). Milli Eğitim Bakanlığı bünyesine bağlı ilk halk eğitim birimi 1926 yılında kurulan “Halk Eğitim Şubesi” dir (Türkoğlu ve Uça, 2011: 53).

1927 yılında okuma-yazma bilmeyen ve eğitimine devam etmek isteyen kişilere gerekli bilgi ve beceri edinmesini sağlamak amacıyla halk derslikleri açılmıştır (Celep, 2003: 93). 1928 yılında, halkın yeni harfleri öğrenerek, okuma, yazma belgesi alması amacıyla Atatürk tarafından millet mektepleri kurulmuştur. Ayrıca okulu olmayan yerlere gezici okullar gönderilmiştir (Celep, 2003: 93). 1930’da okuma alışkanlığı kazandırılması ve öğrenilen bilgilerin unutulmaması amacıyla halk okuma odaları açılmıştır. Başlangıçta sadece millet mekteplerine gidemeyenler için açılmış olmasına rağmen ilerleyen zamanda herkese yönelik olmuştur (Celep, 2003: 93). 1932 yılında modernleşmeyle birlikte gelen yenilik ve değişimleri halka benimsetmek, sınıfsal ayrımı ortadan kaldırmak amacıyla Cumhuriyet Partisinin 3. Kurultayında kararlaştırılmasıyla halk evleri kurulmuştur. İlk Halk evi Ankara’da kurulmuştur. Daha sonra ülke çapında çoğalmaya devam etmiştir (Ültanır, 2005: 9). Atatürkçülüğün altı ilkesinden birisinin halkçılık olması nedeniyle halk eğitimi ile ilgili kurumların kesimlerine “halk” sözcüğü özellikle eklenmiştir. Halk Eğitim Merkezleri, Halk Evleri gibi. (Duman, 2000: 34). Halk evleri gönüllü hizmete dayanmıştır. Başlangıçta köylüyü, kentlerde bulunan halk evlerine ve oradaki konferans ve kültür çalışmalarına yöneltme girişiminde bulunulmuştur. Bu girişim olumsuz sonuçlanınca köylerde sağlık bakımı, toplumsal ve ekonomik konularda köylüyü bilinçlendirme çalışmaları yapmaya başlanmıştır (Kirby, 2010: 104).

Halk evlerinde sosyal, kültürel etkinlikler, konferanslar, gece dersleri, okuma, yazma kursları düzenlenerek toplumsal gelişme hedeflenmiştir. Başlangıçta 4 kentte halk evi açılmıştır. Dokuz eğitsel koldan daha az olması durumunda ise halk odaları açılmaktaydı (Yıldırım, 2009: 145). Halk evlerinde; Dil, Tarih ve Edebiyat, Güzel Sanatlar, Spor, Toplumsal Yardım, Halk Dershaneleri ve Kursları, Kitaplıklar, Müze, Sergi, Yayın ve Köycülük gibi çalışma alanları yer almıştır (Kaplan, 2002: 15). Halk evlerinde 9 yıl içinde 65 dergi çıkarılmış ve 500’ün üzerinde kitap yayımlanmıştır. Aynı zamanda 23.000’i geçen konferans, 12.000’i aşan temsil, 9000 civarında konser, 7000 film gösterisi etkinliği gerçekleştirilmiştir (Kaplan, 2002: 15).

Halk evlerinin kitlesinde, kentlilerin yanı sıra halkın çoğunluğunu oluşturan köylülerin de kapsanması amaçlanmış; fakat köylüler üzerinde başarı gösterilememiştir (Kirby, 2010: 103). 17 Nisan 1940’da 3803 sayılı yasa ile köy koşullarıyla barışık öğretmen, tarım ve sağlık görevlisi yetiştirmek amacıyla köy enstitüleri kurulmuştur. Köy enstitüleri başlangıçta çadırlarda eğitime devam etmiştir (Kaplan, 2002: 47). Köy enstitüleri yasası çıkmadan yeni müdürlüklerin çoğu atanmış ve kendilerine çalışma arkadaşı seçme hakkı

verilmiştir. Köy enstitülerinin kurulması gereken yerler üzerine çalışmalar yapılmış ve tarım özellikleri olan bir yerde kurulması istenmiştir. Böylelikle tarım çalışmalarının merkezleştirileceği düşünülmüştür. İzmir ve Balıkesir demiryolu üzerindeki Savaştepe köyünden halk tarafından arazi verileceği söylenmiş fakat daha sonra köyün kenarında kalan bakımsız ve sahipsiz arazi seçeneği sunulmuştur. Bu durum birçok kişi tarafından da köy enstitülerini olumsuz eleştiriye maruz bırakmıştır (Kirby, 2010: 280-282).

Birçok enstitü ödenek konusunda sıkıntı çekmiş ve acil gereksinimlerini karşılamak konusunda problemlerle karşılaşmıştır. Savaşın başlaması nedeniyle de acil gereksinim maddelerinde de oldukça fazla fiyat artışı olmuştur. Öğretim elemanı bulmada da oldukça zorluklarla karşılaşmıştır. Nitelikli öğretmenler kentlerde çalıştıkları rahat yerleri bırakıp kırdaki zorlu şartlar altında çalışmayı göze almak istememişlerdir (Kirby, 2010: 287-289).

Her enstitünün kendisine ait binlerce dönümü olan arazisi mevcuttur. Enstitüler öğretmen, yönetici, işçi, usta, öğrenci ile yakın bir zamanda, donanımlı bir şekilde nasıl yaşanabilir ve yeşil alanla kaplı bir yer olacağını gösterebilmek amacıyla kuruluş yerlerini kentlerden uzak, kıraç, verimsiz, susuz alanları olan yerlerden seçmişlerdir. Öğretmen ve öğrenciler meyve, sebze ve tahıl üreterek, kümes hayvanı, ipek böceği, büyük ve küçükbaş hayvan besleyerek tarım ve hayvancılık alanına da katkı sağlamışlardır (Kaplan, 2002: 49-50).

Köy Enstitülerinin programı eğitim, tarımsal uğraşlar ve teknik çalışmalar olmak üzere üç bölümden oluşmuştur. Öğretmen adayları kentin rahatlığına alışmadan beş yıl köydeki iş programlarıyla yetiştirilmişlerdir. Beş yılın sonunda köylerine dönmüşler ve mecburi olarak köyde yirmi yıl çalışmışlardır. Öğretmenler belirli bir ücret almış, geçimlerini sağlayacak gerekli alet ve edevat devlet tarafından temin edilmiştir (Güven, 2010: 363).

Enstitülerde eğitim ve öğretim iş içinde gerçekleştirilerek, eğitimde üretime, günlük yaşama, sanata, demokrasiye, beden eğitimi ve kişisel gelişime önem verilmiştir. Her alanda ve her birimde işbirliği içinde çalışmalar yürütülerek, sürekli etkinlik içerisinde olunmuştur. Kişiler ilgi alanlarına göre müzik, okuma, sanat, motor, traktör, bisiklet biniciliği, resim, fotoğraf çekimi, spor gibi aktivitelerle boş vakitlerini değerlendirmişlerdir. Tarihi yapılar, müzeler, coğrafi yapılar, iklim durumları, bitki örtüleri incelenip, daha sonra değerlendirmeler yapılmıştır. Yetenekli ve çok başarılı öğrenciler, yönetici, öğretim elemanı, illere Ulusal Eğitim Müdürü, İlköğretim Müfettişi Yatılı Köy Bölge Okulları'na öğretmen olarak yetiştirmek amaçlı kurulan Yüksek Köy Enstitüleri'ne gönderilmiştir (Kaplan, 2002: 53).

Köy Enstitülerinin en önemli özelliği eğitsel açıdan yüksek değer taşıması ve ekonomik gelişmedeki rolüdür (Güven, 2010: 362). Köy Enstitülerinde eğitim gerçek yaşamla, doğayla iç içe gerçekleşerek, karşılına çıkan engelleri kaldırmaya yöneliktir (Dündar, 2000: 56). Köy Enstitülerinin amacı fakir köylü kesiminin okumasını ve kalkınmasını sağlamaktır (Güven, 2010: 365). Köy halkının kültürel gelişimini sağlamak, zamanın koşullarına uygun bireyler olarak yetiştirmek, olumlu değerleri yayıp, güçlendirmek, köyün ekonomik durumunu geliştirmek için gerekli çalışmaları yapmak, köy halkını bilgilendirmek, köy hizmetlerinin; köy halkını yetiştirmekle ilgili temel görevleri arasında yer almaktaydı (Dündar, 2000: 65).

Köy enstitüleri geleneksel okul hayatındaki sekiz ay eğitim-öğretim ve dört ay tatil anlayışından farklı bir yol izlemiştir. Binalardan, bağ, bahçe, tarla ve hayvanlardan yıl boyunca yararlanmak için öğrencilerin yarısı izinde, yarısı enstitüde kalacak şekilde ayarlanmış, sadece yılda kırk beş gün köyüne inceleme ve okuma yapması için gönderilmişlerdir. Öğrenciler sınıfta kalma veya okuldan atılma gibi durumlarla karşılaşmamışlardır. Öğretmen olamayacak olanlar sanata yönlendirilmiş, üçüncü sınıfa kadar gelenler ise isterlerse sağlık alanına yönelip, Köy Sağlık Memuru Eğitimi almışlardır (Kaplan, 2002: 57).

İllere İlköğretim Müfettişi, Ulusal Eğitim Müdürü, Yatılı Bölge Okulları'na ve Köy Enstitülerine öğretmen, yönetici, gezici, araştırmacı yetiştirmek amacıyla 1942'de Yüksek Köy Enstitüleri kurulmuştur. Yüksek Köy Enstitüleri'nde güzel sanatlar, yapıcılık, maden işleri, tarım işletmeciliği, tarla ve bahçe tarımı, hayvancılık, kümes hayvancılığı, köy el ve ev sanatları gibi öğrenim alanlarına yer verilmiş; bunların yanında Batı Edebiyatı, Türk Edebiyatı, Matematik, Ekonomi, Coğrafya, Sosyoloji, Psikoloji, Yabancı Diller, Pedagoji ve Tarihi, Devrim Tarihi, Türkiye Cumhuriyeti Demokrasi dersleri işlenmiştir. Ayrıca konferanslar, paneller düzenlenmiş, müzikli gösteriler ve tiyatro oyunları gibi aktivitelere yer verilmiştir. Yaz aylarında yurt gezilerine çıkılarak, uzmanlık alanları ile ilgili çiftlikler, müzeler, fuarlar, tarihsel anıt ve yapılar incelenmiştir. Her branş kendi alanında Köy Enstitüleri'nde öğretmenlik yapmıştır. İkinci sınıflar ise illerde, valilik emrinde İlköğretim Müfettişliği yaparak stajlarını tamamlamıştır (Kaplan, 2002: 80).

Yüksek Köy Enstitüsünden mezun olanlar genel kültür, pedagojik kültür, sanatsal kültür, tarımsal kültür, güzel sanatlar, yönetim ve teftiş tekniği, köy araştırma tekniği alanlarında donanım kazanmış, yeterli eğitimi almış, yetenekli kişiler olarak nitelendirilmişlerdir (Kaplan, 2002: 83).

1951 tarihinde halk eğitimine yeni bir yön verilmek istenerek, HEM'lerin temeli atılmış, MEB tarafından halk eğitiminin yeniden yapılandırılması amacıyla çalışanlardan raporlar alınmış, anketler düzenlemiş ve Amerika'dan halk eğitim uzmanı davet ederek halk eğitimi konusunda gerekli incelemelerin ve raporların hazırlanması sağlanmıştır. Bu raporun sonucuna istinaden 1952 tarihinde MEB'e bağlı Halk Eğitim Barosu kurulmuştur. 1953 tarihinde köylerde ve kasabalarda halk okuma odaları, il ve ilçelerde halk eğitim merkezleri açılmıştır (Yıldırım, 2009: 31).

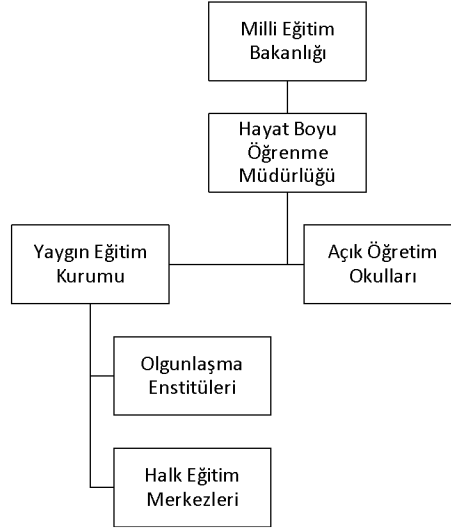
Halk Eğitim çalışmaları başlangıçta biçki-dikiş, nakış kursları ile faaliyet göstermiş, daha sonraki dönemlerde ise çalışma alanı genişletilerek farklı kurslarda etkinlik göstermiştir (Yıldırım, 2009: 44).

Halk eğitimi hizmetlerinin etki alanını genişletmek, dağınık etkinlikleri ülke genelinde bir kuruluşla bütünlük içinde yürütmek amacıyla 1960'da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak "Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü" kurulmuştur (Kaya, 2015: 272). Halk Eğitimi Genel Müdürlüğü 1977 yılında Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü olarak yapılandırılmış; 1983 yılında çıraklık eğitimiyle ilgili çalışmaları da kapsayacak şekilde Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü adını almıştır" (Güven, 2010: 383). Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü'ne bağlı olarak, illerde ve ilçelerde halk eğitimi

faaliyetleri devam ederken, 2011 yılı itibariyle Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü kapsamında HEM'lerin çalışmaları devam etmiştir (Kaya, 2015: 273).

HEM'lerin bağlı olduğu birimler Şekil 1'de yer almıştır.

Şekil 1. HEM'nin Bağlı Olduğu Birimler

Kaynak: MEB 2017 Yılı İzleme Değerlendirme

Bütün bu çalışmalar yapılırken devlet kalkınma planlarında da halkın eğitimine önem vermiştir. Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1968) ile ilk defa toplumun kalkınması halkın eğitilmesi ile gerçekleşeceği vurgusu yapılarak gerekli girişimlerde bulunulmuştur. İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1968-1972) ile yetişkin eğitimi, yaygın eğitimi başlığı altında ele alınmış ve kadınların eğitimine önem verilmiştir. Köy kadınları için gezgin kurslar düzenlenmesi ve gerekli hizmetlerin planlanması yönünde faaliyete geçilmiştir. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1973-1977) ile yaygın eğitimin içeriği genişletilmiş, mesleki ve teknik yaygın eğitim sisteminin kurulması planlanmıştır. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı (1979-1983) ile yaygın eğitimin örgün eğitimi tamamlayacak şekilde düzenlenmesinin gerektiği ön görülmüştür. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1985-1989) ile örgün eğitimin ve yaygın eğitimin iç içe olması gerektiği belirtilerek yaygın eğitim vasıtasıyla meslek edinmesi amaçlanmıştır. Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı (1990-1994) ile gelişen bilim ve teknoloji, hızlı değişimler, ekonomik ilişkilerin gelişmesi gibi nedenler, yaygın eğitime daha fazla ihtiyaç duyulmasından dolayı, yaygın eğitim için ayrılan kaynağın artırılmasına, kamu ve özel kesimlerle iş birliği içinde eğitime devam edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu planda bireylere okuma-yazma öğretmek temel bilgi ve becerileri kazandırarak istihdam için gerekli donanımları sahip olmaları hedeflenmiştir. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda (1996-2001) ise eğitimin dünya standartlarına ulaşması, okul ve işyeri ilişkilerinin geliştirilmesi, yeni teknolojilerinin öğrenilmesi planlanmıştır. Aynı zamanda okullaşma oranının belirli düzeylerde artırılması amaçlanmıştır (Celep,2003:101-103). Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında (2001-2006) hayat boyu eğitim kavramı, hayat boyu eğitim kapsamında yetişkin eğitimi konuları ve hedeflenen amaçlar geniş bir şekilde ele alınarak hazırlanmıştır. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında (2007-2013) yaygın eğitim açık ifadelerle yer almış ve işgücü piyasasının gerekleri dikkate alınarak, bireylerin istihdam

becerilerini artırmaya yönelik stratejilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bunun için de örgün ve yaygın eğitim imkânlarının artırılması, çıraklık ve halk eğitimin bu planlara yönelik olarak yapılandırılması planlanmıştır (Yıldırım, 2009:104-106) .

2.2.1.Türkiye’de halk eğitim merkezlerinin faaliyetleri

“Dünyada yetişkin eğitimi merkezi, halk okulu, halk koleji, toplum okulu, çok işlevli toplum merkezi, işçi üniversitesi adıyla faaliyet gösteren örgün eğitim dışındaki kurumlar ülkemizde Halk Eğitimi Merkezi adıyla hizmet sunmaktadır. Bu kurumlar Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı tam resmi kurumlardır” (Yıldırım, 2009: 143).

Halk eğitiminin hedef kitlesi, farklı kesimlerden oluşmasından dolayı çok geniş bir alana hitap eden heterojen bir yapıya sahiptir (Türkoğlu ve Uça, 2011: 57). Halk Eğitim Merkezleri aynı zamanda meslek edindirme merkezleri, kültür ve sanat merkezleri, sportif eğitim merkezi özelliği taşımaktadır (Yıldırım, 2009: 145).

Halk eğitim kursları genel olarak, kendi hizmet binalarında, mahalle ve köylerde temin edilen kurs yerlerinde, eğitim odalarında, ceza ve ıslah evlerinde, rehabilitasyon gerektiren hastanelerde, kamu ve özel kuruluşlara ait binalarda, örgün eğitim kurumlarına ait binalarda, gönüllü kuruluşlarca sağlanan yerlerde, ihtiyaç duyulan ve uygun olan her yerde düzenlenmektedir (http://europa.eu/youth/tr/article/54/14007_tr).

Türkiye genelinde toplam 987 Halk Eğitim Merkezi bulunmaktadır (<http://www.hemhalkegitim.com>). Milli Eğitim Bakanlığı’nın verilerine göre 2018 ayına ait Türkiye’deki halk eğitim merkezlerindeki toplam kurs sayısı 51.198, toplam kursiyer sayısı ise 1.053.671’dir (<https://e-yaygin.meb.gov.tr/Login.aspx>).

2.2.1.1.Mesleki eğitim faaliyetleri

Halk Eğitim Merkezlerinin bireylere meslek ve iş becerisi kazandırmak, örgün eğitimden hiç yararlanmamış veya herhangi bir kademesinden ayrılmış olanların eğitim düzeylerini yükseltmek, ekonomik, toplumsal ve kültürel değişmeye maruz kalan toplumun, gelişmelere ve değişmelere ayak uydurabilmesi amacıyla yetişkinlerin eğitim ihtiyacını karşılamak gibi önemli görevleri bulunmaktadır (Elüstü, 2007: 45).

Tablo 2. 2017 Yılı Haziran Ayı Sonu İtibarıyla Halk Eğitimi Merkezleri Kursiyer Sayıları

Cinsiyet	Mesleki ve Teknik	Genel	Toplam
Kadın	5.497	22.475	27.973
Erkek	1.983	16.130	18.113
Toplam	7.480	38.605	46.085

Kaynak: MEB 2017 Yılı İzleme Değerlendirme Raporu

Tablo 2’ye göre mesleki ve teknik kurslara katılan kadın kursiyerlerin sayısı 5.497, erkek kursiyerlerin sayısı 1.983’tür. Genel kurslara katılan kadın kursiyerlerin sayısı 22.475, erkek kursiyerlerin sayısı ise 16.120’dur. Tablo 2’ye göre Halk Eğitim Merkezlerinde genel kurslara katılım daha fazladır.

Tablo 3. 2017 Yılı Haziran Ayı Sonu İtibariyle Halk Eğitimi Merkezleri En Çok Tercih Edilen Mesleki ve Teknik Kurslar ve Kursiyer Sayıları

PROGRAM ADI	Mesleki ve Teknik Kurslar		
	Kadın	Erkek	TOPLAM
El Sanatları	1.985	34	2.019
Giyim ve Üretim	1.403	321	1.724
Güzellik ve Saç Bakım	1.175	261	1.436
Bilişim Teknolojileri	424	349	773
Sağlık	71	240	311
Tesisat Teknolojisi ve İklimlendirme	0	176	176

Kaynak: MEB 2017 Yılı İzleme Değerlendirme Raporu

Tablo 3'e göre kadınların en çok tercih ettikleri mesleki ve teknik kurs el sanatları, erkeklerin en çok tercih ettiği ise bilişim teknolojileridir.

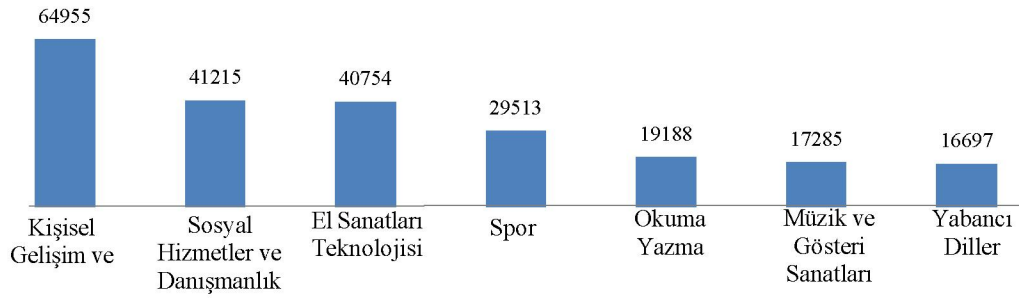
Halk Eğitim Merkezlerinde bilişim teknolojilerindeki hızlı gelişim doğrultusunda Kamu İnternet Erişim Merkezleri (KİEM) kurulması, kütüphaneleri hizmetlerinin ilerlemesi, uzaktan eğitim programları ve online sınav sistemi gibi uygulamaların gerçekleştirilmesi halk eğitim merkezlerini hayat boyu öğrenme merkezine dönüştürmüştür (Yıldırım, 2009: 147).

2.2.1.2. Halk Eğitim Merkezlerinin diğer faaliyetleri

Halk Eğitim Merkezlerinin esas faaliyetlerini kurslar ve kurs dışı eğitsel etkinlikler (sergi, yarışma, gösteri, toplantı, gösteri, fuar, konser, panel, konferans, sempozyum, spor etkinlikleri vb.) oluşturmaktadır ve bu faaliyetler amaçlı, planlı ve programlı olarak düzenlenmektedir. Kurslara katılan kursiyerlere başarı değerlendirmesi yapılarak başarılı olanlara sertifika/belge verilmektedir. Halk eğitimi kurslarının asıl amacı yaş, cinsiyet, eğitim seviyesi, ırk farkı gözetmeden, eğitimi tamamlayamamış ya da hiç eğitim almamış kişilerin eğitimlerini gerçekleştirmek, kişilere mesleki bilgi ve beceri kazandırmak, ahlaklı, üretken, paylaşımcı bireyler yetiştirmek, sosyal ve kültürel etkinliklere katılmayı teşvik etmek, boş zamanlarını faydalı faaliyetlerle değerlendirmelerine yardımcı olmak, bilgi ve kültür alışverişini sağlamak, ülke yararına çeşitli konularda bilgilendirmek ve bilinçlendirmektir (Yıldırım, 2009: 169-216).

HEM'lerde en fazla kurs açılan alanlar Grafik 2'de yer almaktadır.

Grafik 2. En Fazla Kurs Açılan Alanlar

Kaynak: MEB 2016 Yılı İzleme Değerlendirme Raporu

(<http://hibogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmerapor/2016/mobile/index.html#p=10>)

Kursiyerlerin kurs tercih alanları incelendiğinde en çok kişisel gelişim ve eğitim kursları tercih edildiği gözlenmektedir. Daha sonra sırasıyla sosyal hizmetler ve danışmanlık, el sanatları teknolojisi, spor, okuma yazma, müzik ve gösteri sanatları ve yabancı diller tercih edilmiştir. Grafik 2'ye göre bireylerin daha çok sosyal ve kültürel alanlarda kendilerini geliştirmek istedikleri izlenmiştir.

01.01.2018-19.06.2018 yılında en çok açılan kurs listesi Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4. 01.01.2018 -19.06.2018 Tarihleri Arasında En Çok Açılan Kurs Listesi

Kurs Adı	Kurs Sayısı
Yoğunlaştırılmış Temel Düzey Okuma Yazma Eğitim Programı	28.196
Okuma-Yazma I. Kademe	16.285
Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi	16.073
Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi	10.015
Okullar Hayat Olsun Projesi Etkinlikleri	5.927
Kuran-ı Kerim (Elifba) Okuma	5.789
Kuran-ı Kerim Tecvidli Okuma	4.798
Okuma-Yazma I. Kademe Seviye Tespit Sınavı	4.699
Bilgisayar İşletmenliği (Operatörlüğü)	4.060
37-72 Ay (3-6 Yaş) Oyun Odası	2.891

Kaynak: <https://e-yaygin.meb.gov.tr/Login.aspx>

01.01.2018 -19.06.2018 tarihleri arasında en çok kursiyer kaydeden kursların listesi Tablo 5'te yer almaktadır.

Tablo 5. 01.01.2018 -19.06.2018 Tarihleri Arasında En Çok Kursiyer Kaydedilen Kurs Listesi

Kurs Adı	Kursiyer Sayısı
Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi	522.704
Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi	368.381
Yoğunlaştırılmış Temel Düzey Okuma Yazma Eğitim Programı	301.124
Okuma-Yazma I. Kademe	194.394
Okullar Hayat Olsun Projesi Etkinlikleri	104.194
Okul Servis Araç Sürücüleri Eğitimi	93.666
Kuran-ı Kerim (Elifba) Okuma	81.756
Bilgisayar İşletmenliği (Operatörlüğü)	80.435
Kuran-ı Kerim Tecvidli Okuma	66.931
Türk İşaret Dili	57.435

Kaynak: <https://e-yaygin.meb.gov.tr/>

Tablo 4 incelendiğinde, 28.196 adet Yoğunlaştırılmış Temel Düzey Okuma Yazma Eğitim Programı, 16.285 adet Okuma-Yazma I. Kademe, 16.073 adet Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi, 10.015 adet Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi, 5.927 adet Okullar Hayat Olsun Projesi Etkinlikleri, 5.789 Kuran-ı Kerim (Elifba) Okuma, 4.798 adet Kuran-ı Kerim Tecvidli Okuma, 4.699 adet Okuma-Yazma I. Kademe Seviye Tespit Sınavı, 4.060 Bilgisayar İşletmenliği (Operatörlüğü) kursları, 2.891 37-72 Ay (3-6 Yaş) Oyun Odası açılmıştır.

Tablo 5 incelendiğinde, “Türkiye Bağımlılıkla Mücadele Eğitimi” kursuna 522.704 kişi,” Gıda ve Su Sektöründe Çalışanlar İçin Hijyen Eğitimi” kursuna 368.381 kişi,” Yoğunlaştırılmış Temel Düzey Okuma Yazma Eğitim Programı” kursuna 301.124 kişi,” Okuma-Yazma I. Kademe” kursuna 194.394 kişi,” Okullar Hayat Olsun Projesi Etkinlikleri” kursuna 104.194 kişi, “Okul Servis Araç Sürücüleri Eğitimi” kursuna 93.666 kişi, “Kuran-ı Kerim (Elifba) Okuma” kursuna 81.756, “Bilgisayar İşletmenliği (Operatörlüğü)” kursuna 80.435 kişi, “Kuran-ı Kerim Tecvidli Okuma” kursuna 66.931 kişi, “Türk İşaret Dili” kursuna ise 57.435 kişi kayıt olmuştur. 2018 yılına ait toplam kursiyer sayısı 4.058.509, toplam açılan kurs sayısı ise 212.059 olarak belirtilmiştir.

HEM okuma-yazma kursları düzenleyerek, örgün eğitimden yararlanamamış ve okuma-yazma bilmeyen kişilere okuma-yazma öğretmeyi, okur-yazar durumda olan kişilere de temel bilgi ve beceri kazandırarak eğitimlerini tamamlamalarını hedeflemiştir (Yıldırım, 2009: 171). Okuma yazma kursları iki kademedен oluşmaktadır. Birinci kademe kişilere okuma-yazma ve iyi Türkçe konuşma becerisi kazandırılır, temel aritmetik ve yurttaşlık bilgisi öğretilmektedir. Okuma-yazma kursları Halk Eğitim Merkezlerinin uygun gördüğü her yerde açılabilir. Bu kurslar ücretsizdir ve kurslara katılan bütün kursiyerlere eğitim materyalleri ücretsiz olarak temin edilir. Kurslara katılmak için Halk Eğitim Merkezlerine başvurmak yeterlidir. I. Kademe okuma-yazma kurslarını başarı ile bitirenlere “okur-yazarlık belgesi düzenlenmektedir. Kendi imkânları ile okuma-yazma öğrenenler Halk Eğitim Merkezlerine başvurdukları takdirde; komisyon tarafından sınava tabi tutulurlar, başarılı olurlarsa okur-yazarlık belgesi alırlar ve II. Kademe kurslara geçiş yapabilirler. II. Kademe kursunda ilkökul eğitimine denk bilgi ve beceri kazandırılır.

Kursiyerler başarısız olduklarında iki defa kayıt yaptırma hakkına sahiptir. Kursiyerler başarılı olduklarında “Yetişkinler Eğitimi II. Kademe Başarı Belgesi” verilir. II. Kademe kurslarında başarılı olan kursiyerler Açık Öğretim Ortaokulu’ na devam edebilmektedir (<http://okuma-yazma.meb.gov.tr>).

Ülkelerin kalkınma düzeyleri ile okur-yazarlık oranları arasında belirgin bir bağlantı vardır. Gelişmiş ülkelerde okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı yok denecek kadar az olmasına rağmen, geri kalmış ülkelerde bu oran oldukça fazladır (Türk, 1968: 95).

Tablo 6. Türkiye’de 15 Yaş ve Üstü Okuma- Yazma Oranı (2016-2017)

	2016	2017
15+ Yaş Okuma ve Yazma Bilen	57.246.91	58.213.792
15+ Yaş Okuma Yazma Bilmeyen	2.462.604	2.330.640

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=130&locale=tr>

2016 yılındaki verilere bakıldığında okur-yazar sayısı 57.246.91, okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı ise 2.462.604 olduğu görülmektedir.

2017 yılına ait veriler incelendiğinde ise, 15 yaş üstü okuma-yazma bilenlerin sayısı 58.213.792, okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı 2.330.640’tır. 2016 yılına ait verilerle karşılaştırıldığında 2017 yılında okuma-yazma bilenlerin sayısında artış, okuma-yazma bilmeyenlerin sayısında ise azalma olduğu görülmektedir. Fakat yetişkinlere yönelik okur-yazarlık faaliyetleri aralıksız devam etmesine rağmen okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı azımsanmayacak düzeydedir.

Tablo 7. Okur Yazarlığın Cinsiyete Göre Dağılımı (2017)

Okuma-Yazma Bilme Durumu	Kadın		Erkek		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Okuma-Yazma Bilmeyen	2.077.950	6,88	384.654	1.28	2.462.604	4.09
Okuma-Yazma Bilen	27.869.801	92,28	29.377.115	97.93	57.246.916	95.09
Bilinmeyen	255.209	0,84	237.829	0.79	493.038	0.82
Toplam	30.202.960	100.00	29.999.598	100.00	60.202.558	100.00

Kaynak: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (2017), İzleme ve Değerlendirme Raporu 1, Ankara

2017 yılında okur-yazarlığın cinsiyete göre dağılımını gösteren Tablo 7 incelendiğinde; okuma-yazma bilmeyen kadınların sayısının 2.077.950, erkeklerin sayısının 384.654 olduğu; okum-yazma bilmeyenlerin toplamının ise 2.462.604 olduğu görülecektir. Bu sonuçlara göre okuma-yazma oranının erkeklerde daha fazla olduğu ortaya çıkmaktadır.

Halk Eğitim Merkezleri sadece Türk vatandaşlarına değil, yabancılara yönelik de kurslar açmaktadır. Bu kurslar sayesinde yabancı vatandaşlar Türkçeyi öğrenmekte, kültürel entegrasyon sağlanmaktadır.

Tablo 8. Yabancılar Türkçe Öğretmeye Yönelik Kurslara Katılan Kişi Sayısı (2015-2017)

Yıl	Kız	Erkek	Toplam
2015	25.689	17.024	42.713
2016	44.405	33.035	77.440
2017	12.039	8.317	20.356
Toplam	82.133	58.376	140.509

Kaynak: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (2016), İzleme ve Değerlendirme Raporu, Ankara.

Halk Eğitim Merkezleri'nde 2015 yılında 25,689 kız kursiyere, 17,024 erkek kursiyere; 2016 yılında 44.405 kız kursiyere, 33.035 erkek kursiyere; 2017 yılında 12.039 kız kursiyere, 8.317 erkek kursiyere olmak üzere üç yılda toplam 140.509 yabancı kursiyere eğitim vermiştir.

Sosyal ve kültürel etkinlikler toplumun sosyal bağlarını kuvvetlendirir, farklı gelenek ve kültürlerin harmanlanmasını sağlayarak, toplumların birbirlerine yakınlaşmasını ve kaynaşmasını sağlamaktadır. Aynı zamanda bu etkinlikler paylaşmayı, dayanışmayı öğretmek toplumun bağlarını güçlendirmede aracı olmaktadır (Can, 2002:59).

Sosyo-kültürel eğitim sayesinde yetişkinler sosyal yaşama kolayca adapte olmaktadır. Bu sayede psikolojileri de olumlu yönde etkilenmektedir. Aynı zamanda farklı kültürdeki insanlar bir araya gelerek kültür alışverişi gerçekleştirip bilgi ve becerilerini artırmaktadırlar (Aypay, 2008:7). Halk Eğitim Merkezlerinin düzenlediği halka açık sosyal ve kültürel etkinlikler sayesinde halkın birbiriyle olan iletişimi kuvvetlenmekte ve sosyo-kültürel gelişimi sağlamaktadır (Tekin, 1991:17).

Yetişkin eğitiminin gerçekleştiği halk eğitim merkezleri geleneklerimizi, kültürümüzü koruma ve geliştirme görevini üstlenip, sosyal bağlarımızı güçlendirerek daha kaliteli bir yaşam sürmemize katkı sağlamaktadır (Günay, 2001:64).

Halk Eğitim Merkezleri işitme, konuşma, zihinsel, görme ve bedensel engelliler için de kurslar düzenleyip onları topluma kazandırmaktadır. Ayrıca özel yeteneklerine göre kurslara yönlendirilerek yeteneklerinin gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır.

“Ülkemizde kadınların toplumsal fırsatlardan eşit biçimde yararlanmalarının sağlanması ve kadının insan haklarının korunması, toplumsal cinsiyet eşitliğinin geliştirilmesinde ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede yetişkin eğitimi, ülke düzeyinde toplumsal duyarlılığın artırılması bakımından önemli bir yer tutmaktadır” (<http://www.ssuk.org.tr>). Bu nedenle Halk Eğitim Merkezleri toplumsal konularla ilgili uzman kişiler tarafından konferanslar düzenleyerek halkı bilinçlendirmektedir.

Kurs dışında gerçekleştirilen etkinlikler ile bireylerin sosyal ve kültürel alanlarda gelişmesi sağlanır. Bu faaliyetlere katılımı teşvik edilerek kişilerin boş zamanları etkinlikler ile kaliteli bir hale getirilir. Ayrıca katılım sağlayan kişilerde kültürel ve ekonomik alanda bilinç oluşturulur, kültür ve sanat alışverişi gerçekleştirilir. Sergi, yarışma, fuar, konser, sempozyum, spor etkinlikleri gibi gerçekleştirilen bu faaliyetler değerlerimizi tanımak, tanıtmak, yeni nesillere aktarmak, sevdirmek ve yaşatmak yolunda önemli adımlar atılmasını sağlar (Yıldırım, 2009:216).

Halk eğitim faaliyetlerinin çok fazla kapsamlı olması nedeniyle MEB'in imkân ve kaynakları yeterli gelmemektedir. Bu amaçla diğer resmi kurum ve kuruluşlar, belediyeler, vakıflar, dernekler, gönüllü kişi ve kuruluşların desteğine ihtiyaç vardır. Bu kurum ve kuruluşlar sayesinde yaygın eğitim sadece okullarda değil, evlerde, iş yerlerinde ve uygun görülen bütün mekânlarda etkinlik göstermektedir (Bayraklı, 2002: 31). Yaygın eğitimin sisteminde geçmişten günümüze kadar özel ve resmi kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği geleneğini devam ettirmişler, mevcut potansiyellerini birleştirerek ortak eğitim etkinliklerini gerçekleştirmişlerdir (Yıldırım, 2009:303).

İşbirliği ile açılan kurslara ilişkin bazı örnekler şunlardır:

Genelkurmay Başkanlığı ile işbirliğinde er ve erbaşlara okuma-yazma mesleki bilgi ve becerilerini artırılmasına yönelik kurslar düzenlenmektedir. Er ve erbaşlar edindikleri bu bilgi ve becerilerin sivil hayatta da kullanarak, iş bulma veya kendi işini kurma hakkına sahip olarak avantajlı hale gelmektedir (Bayraklı, 2002:37).

Adalet Bakanlığı ile işbirliğinde tutuklu ve hükümlülere okuma-yazma, yarım kalan eğitimlerini tamamlama, mesleki bilgi ve becerileri edinmelerini sağlama gibi faaliyetler düzenlenerek yaşama adapte olmaları sağlanmaktadır (Bayraklı, 2002:37).

Tarım ve Orman Bakanlığı işbirliği ile avcılık eğitimi verilerek av ve yaban hayatının korunması, geliştirilmesi, bilinçli avlama sağlanarak doğal çevrenin korunması amacıyla eğitim verilmektedir (Bayraklı, 2002:37).

Türkiye Aile Sağlığı ve Planlaması işbirliği ile Halk Eğitim Merkezleri' nde öğretmen, usta öğretici ve öğrencilerin sağlık konularında bilgi edinmesi sağlanmıştır (Bayraklı, 2002:40).

Tablo 9. İş Birliği Yapılan Kurum Türüne Göre Kurs ve Kursiyer Sayıları (2016)

İşbirliği Yapılan Kurum Türü	Kurs Sayısı	Kadın Kursiyer	Erkek Kursiyer	Toplam Kursiyer	Sertifika Alan Kursiyer
Kamu Kurumları	10.202	75.257	137.551	212.808	145.034
Belediyeler	22.456	381.326	109.838	491.164	280.412
Sivil Toplum Kuruluşları	6.153	70.837	106.865	177.702	136.965
Firmalar	5.243	19.748	133.496	153.244	142.638
MEB'e Bağlı Kurumlar	24.583	297.487	303.262	600.749	476.118
Genel Toplam	68.637	844.655	791.012	1.635.667	1.181.167

Kaynak: MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü (2016), İzleme ve Değerlendirme Raporu, Ankara.

2016 yılında kamu kurumları, belediyeler, sivil toplum kuruluşları, firmalar ve MEB'e bağlı kurumlar ile işbirliğinde 68.637 kurs açılmıştır. Toplam 1.635.667 kursiyerden, 844.655 'i kadın kursiyer, 791.012'si erkek kursiyerden oluşmaktadır. 1.181.167 kursiyer ise sertifika almıştır. İşbirliği yapılarak açılan bu kursların 10.202'si kamu kurumları, 22.456'sı belediyeler, 6.153'ü sivil toplumlar, 5.243'ü firmalar, 24.583'ü MEB'e bağlı kurumlar oluşturmuştur (MEB, 2016: 15).

BÖLÜM 3: MESLEKİ EĞİTİMİN KADINLARIN İŞGÜCÜNE KATILIMLARINA VE İSTİHDAMLARINA ETKİSİ

3.1. Dünyada ve Türkiye’de Kadınların İşgücüne Katılımlarına ve İstihdamlarına İlişkin Mevcut Durum

3.1.1. Dünyada kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına ilişkin mevcut durum

18. yüzyılın ikinci yarısında yeni teknolojilerin üretim sürecine katılmasıyla başlayan Sanayi Devrimi, toplumsal yapıda köklü değişimler oluşturmuştur. Kadınlar ilk defa bu dönemde ücretli işçi olarak çalışmaya başlamışlardır. Üretimin yoğunlaşması ve merkezileşmesi işgücü talebini ve rekabeti arttırmış; işletmelerdeki üretim maliyetlerinin düşmesinden dolayı ucuz kadın emeğinin kullanılmasına neden olmuştur. Yeni üretim tekniklerinin oluşmasıyla yeni meslekler ortaya çıkmış ve kadın işgücünde ciddi artışlar görülmüştür. Bu gelişmeler sonucunda çalışma hayatını düzenleyen temel kanunlar çıkarılmıştır. İngiltere, Almanya, Fransa gibi erken sanayileşen ülkelerde kadın işçilerin yaşadığı temel sorunlar arasında yer alan, çalışma sürelerinin azaltılması, yer altında çalışmanın yasaklanmasına ilişkin hukuki düzenlemeler yapılmıştır (Yılmaz, 2014:305-306).

Kadınlar sanayileşmeyle birlikte tarım alanı dışında işgücüne yönelmişler, fakat bu durumu asıl hızlandıran ise II. Dünya Savaşı olmuştur. II. Dünya Savaşı ile kadınlar çalışma yaşamında erkeklerin yerini almış ve ailenin reisi konumuna gelmişlerdir. 1970’li yıllarda küreselleşmenin etkisiyle özellikle gelişmekte olan ülkelerin kadınları sosyal ve ekonomik açıdan büyük değişime uğramışlardır. Küreselleşme ile sektörler de değişmiş; kadın istihdamına daha fazla ihtiyaç duyulmuştur. Fakat kadınların ucuz işgücü olarak görülmesi kadınların daha da fakirleşmesine neden olmuştur. 1970’li yıllardan sonra kadınlara yönelik pozitif ayrımcılık stratejiler geliştirilmiştir. Küreselleşmenin kadınlar üzerinde olumsuz etkileri olmasının yanında, evlilik yaşlarının artması, çekirdek ailelerin kurulması ve zaman içinde kadına yönelik toplumsal bakışın olumlu yönde değişmesi gibi pozitif katkıları da olmuştur (Çevlik, 2017:38-40).

1997’de imzalanan Amsterdam Anlaşması ile getirilen düzenlemeler ayrımcılığın önüne geçilmesi yönünden oldukça öneme sahiptir. Fakat AB işgücü piyasasındaki verilere bakıldığında istihdam, işsizlik, kazanç ve kısmi zamanlı çalışma gibi alanlarda cinsiyet ayrımcılığının devam ettiği görülmektedir. AB genelinde kadınlar erkeklerden daha az kazanmakta ve erkeklere göre daha fazla işsizlik oranına sahiptirler. Kadınların istihdama katılma oranları ise erkeklere göre daha düşük olduğu görülmektedir. Aynı zamanda cinsiyet ayrımcılığı farklı ülkelerde, hatta aynı ülkede bile farklı özellikler göstermektedir (Akpınar’dan aktaran Yılmaz ve Zoğal, 2015:7).

AB’ye üye ülkelerdeki kadınların işgücüne katılım oranlarına ilişkin istatistikler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır:

Tablo 10. AB Ülkelerinde Kadınların İşgücüne Katılım Oranı (2017)

YIL	ÜLKE ADI	İşgücüne Katılma Oranı, (% 15+ yaş kadın nüfus)
2017	Avusturya	55
2017	Belçika	47,8
2017	Bulgaristan	47,8
2017	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	58,1
2017	Çek Cumhuriyeti	52
2017	Almanya	55
2017	Danimarka	59,2
2017	Estonya	56,4
2017	İspanya	52,2
2017	Finlandiya	54,8
2017	Fransa	50,6
2017	İngiltere	56,8
2017	Yunanistan	45,5
2017	Hırvatistan	45,5
2017	Macaristan	47,9
2017	İrlanda	53
2017	İtalya	39,5
2017	Litvanya	55,9
2017	Lüksemburg	52,3
2017	Letonya	55,2
2017	Malta	42,3
2017	Hollanda	58
2017	Polonya	48,8
2017	Portekiz	53,3
2017	Romanya	44,1
2017	İsveç	60,8
2017	Slovenya	51,7
2017	Slovak Cumhuriyeti	52,5
2017	Türkiye	33,6

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr>.

Tablo 10'a göre AB'ye üye olan ülkelerin kadın işgücü oranlarına bakıldığında ilk sırada İsveç (%60,8) yer almaktadır. %59,2 oranla ikinci sırada Danimarka, %58,1 oranla üçüncü sırada Güney Kıbrıs Rum Yönetimi yer almaktadır. İngiltere'nin kadın işgücü oranı %56,8, Almanya'nın %55, Fransa'nın %50,6, Avusturya'nın %55, İtalya'nın %39,5'tir. AB ülkeleri ile kıyaslandığında Türkiye'nin kadın işgücü oranının (%33,6) çok düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 11. 2017 Yılında AB Ülkelerinde Sektörlere Göre Kadın İstihdamı (%)

YIL	ÜLKE ADI	Tarım sektöründe çalışan kadın oranı	Sanayi sektöründe çalışan kadın oranı	Hizmet sektöründe çalışan kadın oranı
2017	Avusturya	3,9	12	84,1
2017	Belçika	0,8	8,3	90,9
2017	Bulgaristan	3,8	21,5	74,7
2017	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	1,6	6,4	92,1
2017	Çek Cumhuriyeti	1,7	23,9	74,4
2017	Almanya	0,9	13,7	85,5
2017	Danimarka	1,1	9,5	89,4
2017	Estonya	2	17,5	80,5
2017	İspanya	2,1	8,3	89,6
2017	Finlandiya	2,1	8,9	89
2017	Fransa	1,6	9,3	89,1
2017	İngiltere	0,6	7,5	91,9
2017	Yunanistan	11,5	8,2	80,4
2017	Hırvatistan	5,5	14,6	79,9
2017	Macaristan	2,8	18,9	78,3
2017	İrlanda	1,3	8,5	90,2
2017	İtalya	2,5	13,1	84,3
2017	Litvanya	5,4	15,4	79,2
2017	Lüksemburg	0,6	4,6	94,8
2017	Letonya	4,9	13,1	81,9
2017	Malta	0,2	8,9	90,9
2017	Hollanda	1,3	6,2	92,5
2017	Polonya	9,3	16,8	73,9
2017	Portekiz	4,7	15,5	79,8
2017	Romanya	22,3	20,4	57,3
2017	İsveç	1	6,9	92,1
2017	Slovenya	4	18,6	77,4
2017	Slovak Cumhuriyeti	1,4	21,1	77,5
2017	Türkiye	28,3	15,6	56,1

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Tablo 11'e göre AB ülkeleri arasında tarım sektöründe çalışan kadın oranının en fazla olduğu ülke Romanya'dır. Sanayi sektöründe kadın istihdamının en fazla olduğu ülke Çek Cumhuriyeti'dir. Hizmetler sektöründe en yüksek kadın istihdamının bulunduğu ilke ise Lüksemburg'tur. Lüksemburg aynı zamanda %4,6 oranıyla sanayi sektöründe en az kadın

istihdam eden ülkedir. Türkiye, AB ülkelerine göre tarım sektöründe daha fazla kadın istihdam etmektedir.

Tablo 12. AB Ülkelerinde Eğitim Durumuna Göre İşsiz Kadın Oranı (2016)

YIL	ÜLKE ADI	Lise altı eğitilmişler işsiz, kadın (%)	Lise ve dengi meslek mezunu işsiz, kadın (%)	Yükseköğretim mezunu işsiz, kadın (%)
2016	Avusturya	14,5	6,1	3,8
2016	Belçika	15,4	7,9	4
2016	Bulgaristan	20,8	6,8	3,5
2016	Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	17,4	12,6	10
2016	Çek Cumhuriyeti	20,3	3	1,5
2016	Almanya	11,2	4,1	2,1
2016	Danimarka	8,3	4,6	4,6
2016	Estonya	12,3	8	4,1
2016	İspanya	25,1	16,4	10
2016	Finlandiya	14,1	9,8	6
2016	Fransa	18,5	10,4	5,5
2016	İngiltere	8,6	5,3	2,8
2016	Yunanistan	24,2	21,2	13,4
2016	Hırvatistan	16,8	13,6	6,8
2016	Macaristan	13,7	4,5	1,8
2016	İrlanda	14,6	9,6	5,4
2016	İtalya	14,6	9,7	5,2
2016	Litvanya	25,5	10,8	3,1
2016	Lüksemburg	9,8	5,8	4,2
2016	Letonya	21,1	11,5	4,7
2016	Malta	6,3	3,4	1
2016	Hollanda	9	5,4	3,3
2016	Polonya	14,6	6,4	2,9
2016	Portekiz	11,9	11,1	8
2016	Romanya	8,6	6,8	3,1
2016	İsveç	17,9	5,7	4,7
2016	Slovenya	13,9	7,3	5,6
2016	Slovak Cumhuriyeti	31,2	8,1	4,8
2016	Türkiye	11	20,8	16,9

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Tablo 12’ye göre AB ülkelerinde lise eğitimin altındaki işsiz kadın oranının en fazla olduğu ülke Slovak Cumhuriyetidir (%31,2). En fazla lise ve dengi meslek mezunu işsiz kadını oranına (%21,2) sahip olan ülke Yunanistan’dır. Yükseköğretim mezunu işsiz kadın

oranının yüksek olduğu ülkeler ise sırasıyla Yunanistan, İspanya ve Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, Portekiz, Hırvatistan şeklinde devam etmektedir. Türkiye ile AB ülkeleri kıyaslandığında ise Türkiye’de çok fazla yükseköğretim mezunu işsiz kadın olduğunu görmekteyiz.

Tablo 13. 2016 Yılında Almanya İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	92
Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	83
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	55
20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	45
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	118
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	56
20-64 yaş aralığındaki bireylerin istihdam oranı(%)	111
20-64 yaş aralığındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	111
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı(toplama yüzdesi)	106

Kaynak:CEDEFOP, 2017:42.

AB genelinde mesleki eğitim ve yaşam boyu öğrenme alanındaki ilerlemeler izlenmiş ve AB ortalaması 100 olarak belirlenmiştir. Buna göre Almanya’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:42):

- 20-64 yaş aralığındaki bireylerin istihdam oranı
- 20-64 yaş aralığındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı

Almanya’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:42):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 yaş aralığındaki işsizlik oranı

Tablo 14. 2016 Yılı Fransa İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	85
Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	117
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	103
20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	115
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	94
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	96
20-64 yaş arasındaki bireylerin istihdam oranı(%)	99
20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	98
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı (toplama yüzdesi)	101

Kaynak:CEDEFOP, 2017:62.

Fransa'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:62):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı

Fransa'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:62):

- 20-64 yaş arasındaki bireylerin istihdam oranı
- 20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı

Tablo 15. 2016 Yılı İtalya İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	134
Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	65
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	177
20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	170
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	63
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	171
20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı(%)	86
20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	94
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı(toplama yüzdesi)	89

Kaynak:CEDEFOP, 2017:70.

İtalya'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:70):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı

İtalya'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:70):

- 20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı
- 20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı

Tablo 16. 2016 Yılı Hollanda İş Piyasasına Ait Veriler (AB ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	75
Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	120
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	39
20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	52
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	115
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	100
20-64 yaş arasındaki bireylerin istihdam oranı(%)	109
20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	114
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı(toplama yüzdesi)	97

Kaynak:CEDEFOP, 2017:97.

Hollanda’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:97):

- 20-64 yaş arasındaki bireylerin istihdam oranı
- 20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı

Hollanda’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:97):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı

Tablo 17. 2016 Yılı Avusturya İş Piyasasına Ait Veriler (AB Ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	66
Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	100
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	59
20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	57
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	113
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	66
20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı(%)	106
20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	101
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı(toplama yüzdesi)	104

Kaynak:CEDEFOP, 2017:102.

Avusturya’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:102):

Yeni mezunların iş bulma oranı,

- 20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı
- 20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı

Avusturya’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:102):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı
- Eğitim seviyesi düşük yetişkinlerin oranı

Tablo 18. 2016 Yılı İsveç iş piyasasına ait veriler (AB ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	64
Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	130
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	56
20-34 arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	77
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	112
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	67
20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı(%)	115
20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	116
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı(toplama yüzdesi)	108

Kaynak:CEDEFOP, 2017:130

İsveç'te aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:130):

- 20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı
- 20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı
- Yeni mezunların iş bulma oranı
- Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireylerin oranı

İsveç'te aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:130):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 arasındaki bireylerin işsizlik oranı

Tablo 19. 2016 Yılı Birleşik Krallık iş piyasasına ait veriler (AB ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	98
Yüksek eğitimden geçen 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	124
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	92
20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	52
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	112
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	86
20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı(%)	110
20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	113
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı (toplama yüzdesi)	102

Kaynak:CEDEFOP, 2017:134

Birleşik Krallık'ta aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:1349):

- 20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı
- 20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı

- Yeni mezunların iş bulma oranı

Birleşik Krallık'ta aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:1349):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı

Tablo 20. 2016 Yılı Yunanistan iş piyasasına ait veriler (AB ortalaması=100)

Eğitim ve öğretimi yarıda bırakanlar(%)	72
Yüksek eğitim almış 30-34 yaş arasındaki bireyler(%)	104
18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı(%)	150
20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı(%)	269
Yeni mezunların iş bulma oranı(%)	59
Eğitim seviyesi düşük yetişkinler(%)	126
20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı(%)	78
20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı(%)	91
2020 yılında orta/yüksek vasıflı bireylerin istihdamı(toplama yüzdesi)	89

Kaynak:CEDEFOP, 2017:54

Yunanistan'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:54):

- 18-24 yaş arasındaki çalışmayan ve eğitimsiz bireylerin oranı
- 20-34 yaş arasındaki bireylerin işsizlik oranı
- Eğitim seviyesi düşük yetişkinler

Yunanistan'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:54):

- 20-64 yaş arasındaki eğitim seviyesi düşük bireylerin istihdam oranı
- 20-64 yaş arasındaki bireyler arasında istihdam oranı
- Yeni mezunların iş bulma oranı

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) 2016 yılında Çalışma Yaşamında Kadınlar Yüzüncü Yıl Girişimi (ILO's Women at Work Centenary Initiative) kapsamında hazırlanan rapora göre kadınlar ve erkekler arasındaki işgücü piyasasındaki eşitsizlikler aşağıda yer almaktadır (https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_458132/lang--tr/index.htm):

- İşgücü piyasasında cinsiyet eşitsizliği farkı çok fazla olup, kadınların eğitimindeki önemli gelişmeler çalışma yaşamındaki konumlarına yansımamakta ve kadınlar insana yakışır işler bulmakta ve bu işleri korumak konusunda büyük sıkıntı yaşamaktadırlar.
- 2015 yılında tüm dünyada kendi hesabına çalışan ve aile çalışanı kadın sayısı 586 milyondur. Küresel ölçekte, kadınların %38'ine, erkeklerin %36'sına sosyal sigorta primi ödenmemektedir. Kayıt dışı istihdamın olduğu bölgeler arasında

sosyal güvenlik kapsamı dışında olan kadınların oranı Sahra Güneyi Afrika'da %63,2, Güney Asya'da %74,2'dir

- Kadınların çalışma saatleri erkeklere göre daha uzundur. Gelişmiş ekonomilerde, çalışan kadınlar ücretli ve ücretsiz işlerde 8 saat 9 dakika çalışırken, erkekler 7 saat 36 dakika çalışmaktadır. Gelişmekte olan ekonomilerde ise kadınların çalışma süreleri 9 saat 20 dakika, erkeklerde 8 saat 7 dakikadır.
- Kadınlar erkeklerin kazandığı ücretin %77'sini kazanmaktadır. Kadınların yaptığı işlere az değer verilmesinden, kadınların ek sorumluluklarından kariyerlerine ara vermelerinden veya ücretli çalışma sürelerini kısaltmalarından dolayı kadınların ağırlıkta olduğu mesleklerde veya sektörlerde aranılan becerileri kazanamamaları sonucunda kadınlar, erkeklere oranla daha az ücret almaktadır.

3.1.2. Türkiye'de kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına ilişkin mevcut durum

Tarihin ilk dönemlerinden itibaren kadınlar ve erkekler birlikte üretim sürecinde yer almışlardır. İlk yerleşik hayata geçildiğinde kadınlar ev yönetiminin yanında tarım işleri ile uğraşmış, balçığı pişirerek çömlek yapmış, bez dokumuş; erkeklerle hemen hemen eşdeğerde üretime katkıda bulunmalarından dolayı erkeklerle eşit saygınlık ve statüye sahip olmuşlardır. Tarımdaki gelişmeler sonucunda erkekler tarımla daha fazla uğraşmaya başlamışlardır. Bu süreçte kadınların tarımsal üretimdeki rolleri azalmış, buna paralel olarak da toplumsal statüleri de olumsuz yönde değişmiştir. Erkeğin tarımsal üretimden elde ettiği mal varlıklarını devretme isteği ve özel mülkiyetin doğuşu ataerkil yapının oluşmasına neden olmuş; din, hukuk ve ideoloji kadın erkek arasındaki hiyerarşinin oluşmasına neden olmuştur (Eşkinat'tan aktaran Yüksel Oktay ve Menteşe, 2017:900).

Osmanlı döneminde kadınlar hem kırsal, hem de şehir yaşamında önemli bir role sahip olup ekonomik alanda yer almışlardır. Tarlada, pazarda, dükkânlarda aktif olarak yer alan Osmanlı kadını, sanayi inkılâbıyla evlere hapsolmuşlardır. Köylerdeki tarımsal faaliyetlerinin azalmasıyla, celali isyanlarından dolayı köylerin boşaltılması, halkın şehirlere yönelmesine neden olmuştur. Şehirlerdeki nüfusun artmasından dolayı işsizlik artmıştır. Bu durumdan kadınlar da olumsuz etkilenmiştir (Yılmaz ve Zoğal, 2015:2). Gayrimüslim kadınlar 1840'larda, Müslüman kadınlar ise 1860'lardan sonra fabrikalarda çalışmaya başlamışlardır (Yüksel Oktay ve Menteşe, 2017:905).

Kadınlar ücretli işçi vasfını 1897'de kazanmış, 1913 yılında devlet memuru olma hakkı elde etmişler, bir yıl sonra da tüccar ve esnaf olarak kayıtlarda gözükmüşlerdir. 1923 yılından sonra gerçekleşen reformlar sayesinde kadınların eğitimi, çalışma yaşamına katılımı, kamu alanlarına girme imkanları geliştirilmiştir (Gül, Yalçınoglu ve Atlı'dan aktaran Bozkurt Çakır, 2016:58).

Balkan Savaşlarında erkeklerin orduya katılması nedeniyle kadın işgücüne ihtiyaç duyulmuştur. I. Dünya ve II. Dünya Savaşları ile bu ihtiyaç giderek artmıştır. Kadınların emek piyasasına girmesine asıl hız kazandıran etmenler Cumhuriyet sonrası hızlanan sanayileşme ve kentleşmedir (Berber ve Eser'den aktaran Işık Erol, 2015:2).

İstanbul, İzmir gibi büyük Anadolu kentlerinde kadınların sanayideki çalışma istatistikleri incelendiğinde; imalat sektöründe 1913'te %32, 1915'te %29, dokuma sanayinde (özellikle pamuk ve ipek dokumacılığında) %90, tütün sektöründe ise %50 olduğu görülmektedir. Osmanlı sanayisinde kadınların çalıştırılmasındaki en büyük etmenler, kadınların erkeklerden daha düşük ücretle çalışmaları ve işlerin kadın-erkek arasındaki ayrımcılığa dayandırılmasıdır (Önder, 2013:38).

1927'deki sanayi sayımı sonucunda 14 yaşından büyük işçilerin %23,73'ü kadın, 14 yaşından küçük işçilerin %35,74'ü kız çocuk olduğu gözlenmiştir. Aynı kuruluştaki çalışan memurların %20,58'i kadın, %0,14'ü kadın patronudur. 1937 yılından 1943 yılına kadar kadın istihdamındaki oran %12 artmıştır (Yüksel Oktay ve Menteşe, 2017:906).

1936 yılında çıkarılan 3008 sayılı kanun ile Türkiye tarihinde ilk kez çalışma ilişkileri bireysel iş ilişkileri ve toplumsal boyutlarıyla ele alınarak bütüncül bir biçimde düzenlenmiştir. 3008 sayılı kanun, çalışma sürelerinin sınırlandırılması, fazla çalışmaların bazı kurallara bağlanması, asgari ücreti, ücretlerin güvenceye alınması, işçi sağlığı ve iş güvenliği, çocuk ve kadın işçilerin lehine hükümler içermesi yönünden oldukça önem arz etmektedir (Zorlu, 2014:124-125).

1927 ve 1942 yılları arasında yürürlükte olan Teşvik-i Sanayi yasası kapsamındaki kuruluşlara ait istatistiklere göre, 1932-1934 yılları arasında çalışan kadınların oranı %25'tir ve bu oran 1947 yılına kadar çok fazla değişiklik göstermemiştir (<https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/is-hayatinda-kadin/1854>).

3008 sayılı kanunda yer alan hükümlere göre; kadın işçilerin sanayi işlerinde, yer altı ve sualtı işlerinde, ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılması yasaklanmıştır. Gebe kadınların olası doğum tarihinden önceki üç ay içinde kendisinin ve bebeğin sağlığına zarar verecek ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmayacağı hükmü getirilmiştir. Gebe kadınların doktor muayenesi sonucunda doğumun gerçekleşeceği muhtemel tarihten üç hafta öncesi ve doğumdan üç hafta sonrası çalıştırılmaları yasaklanmıştır. Gerekli durumlarda da doğumdan önce ve doğumdan sonra mecburi izin süreleri altışar haftadan, on iki haftaya kadar uzatabilme hakkı tanınmıştır (Güzel, 1986:203).

Türkiye'de kadınlar gerçek anlamda tarım dışı işgücüne 1950'lerden sonra katılmıştır. Kırsal alandan kente göçün gerçekleşmesiyle, kent yaşamına uyum sağlanması, bakış açılarının değişmesi, aile yapısında ve aile içi ilişkilerindeki değişiklikler beraberinde kadınların toplumsal konumunda ve çalışma yaşamında değişiklikler meydana getirmiştir (Berber, Metin ve Yılma'dan aktaran Yılmaz ve Zoğal, 2015:9).

1980 sonrasında kadın sorunlarına uluslararası tepkiler ve örgütlenmeler artmasından dolayı 1990 yılında ulusal bir kurum olarak Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü kurulmuştur. Fakat Türkiye erkek egemen bir yapıya sahip olmasından dolayı, kadınlara tanınan haklar, eğitim olanakları, istihdam koşulları yeterli düzeyde iyileştirilememiştir (Dedeoğlu'ndan aktaran Bozkurt Çakır, 2016:58).

1980'li 1990'lı yıllarda kadın istihdamı yüksek oranlara ulaşmıştır. Bu yıllarda gerçekleşen kadın istihdamının büyük bir kısmı tarım sektöründe gerçekleşmiştir ve bu sektörde çalışan kadınlar genellikle hiçbir gelir elde etmeden, sosyal güvenlik sistemine

kayıt olmadan ücretsiz aile işçisi olarak çalışmışlardır (<https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/is-hayatinda-kadin/1854>).

Kadınların istihdamını etkileyen en önemli faktörlerden biri çocuklardır. Çocuklu kadınların işgücüne katılma oranları çocuk sahibi olmayanlara göre düşüktür. Özellikle çocukların yaşları kadınların işgücüne katılmasında en önemli belirleyicidir. Kadın istihdamında belirleyici rol oynayan diğer faktörler; öğrenim düzeyi ve mesleki becerileri, sosyal ve ekonomik koşullar, iş olanaklarının yapısı ve çeşitliliği şeklindedir. Ayrıca kadınların çalışmaya yönelik tutumları, aile yapısında ve kadınların toplumdaki yeri konularındaki değişiklikler de kadınların istihdamında belirleyici olmuştur (İş ve İşçi Bulma Kurumu, 1989:57).

Ülkemizde kadınların çalışma yaşamına ilişkin çeşitli düzenlemeler ve kanunlar yapılmıştır. Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu, İş Kanunu ve Sosyal Güvenlik Hukuku mevzuatı kadınlara yönelik koruyucu düzenlemeler içermektedir.

4857 sayılı iş kanunun 5. Maddesinde:

İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamaz. İşveren, esaslı sebepler olmadıkça tam süreli çalışan işçi karşısında kısmî süreli çalışan işçiye, belirsiz süreli çalışan işçi karşısında belirli süreli çalışan işçiye farklı işlem yapamaz. İşveren, biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye, iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamaz. Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştırılmaz. İşçinin cinsiyeti nedeniyle özel koruyucu hükümlerin uygulanması, daha düşük bir ücretin uygulanmasını haklı kılmaz (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf>).

hükümleri ile cinsiyet ayrımcılığı ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır.

Günümüze kadar kadınlar ucuz işgücüne maruz kalmışlardır. 4857 iş kanunu ile işçinin cinsiyetinden dolayı daha düşük ücret ödenmesinin önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca hamilelik durumunda işçinin sağlığını riske atmayacak hafif işlerde çalışması halinde ücretinde düşüş olmayacağı ifade edilerek (Yuvalı, 2013:100) kadınlara pozitif ayrımcılık sağlanmıştır.

1982 Anayasasının 10. maddesinde; “*Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. (Ek fıkra: 7/5/2004-5170/1 md.) Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. (Ek cümle: 12/9/2010-5982/1 md.) Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz...*” şeklinde ifade edilerek kadın-erkek eşitliğinin vurgusu yapılmıştır. Yine 1982 anayasasının 50. maddesinde; “*Kimse, yaşına, cinsiyetine ve gücüne uymayan işlerde çalıştırılmaz. Küçükler ve kadınlar ile bedenî ve ruhî yetersizliği olanlar çalışma şartları bakımından özel olarak korunurlar...*”

(<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm>). ifade edilerek kadınların çalışma yaşamındaki hakları korunma altına alınmıştır.

1979 yılında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen, 1981 yılında yürürlüğe giren ve 1985'te Türkiye'nin onayladığı CEDAW (Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi)'ın 1. maddesi ile kadınların medeni durumlarına bakılmaksızın ekonomik, sosyal, kültürel, medeni ve diğer alanlardaki insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınması, kullanılması ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen durumların ve cinsiyete bağlı ayrımın önlenmesi amaçlanmıştır (https://www.unicef.org/turkey/pdf/_gi18.pdf).

CEDAW'ın 11. Maddesi kadınların çalışma hakkı ile ilgili hükümleri aşağıdaki içermektedir (<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/cedaw.pdf>):

1. Taraf Devletler istihdam alanında erkekler ile kadınların eşitliğini sağlayacak şekilde kadınlara karşı ayrımcılığı tasfiye etmek için kadınlara aynı hakları ve özellikle aşağıdaki hakları tanır:

- a) Her insanın vazgeçilmez bir hakkı olan çalışma hakkı;
- b) İstihdam konularında seçim yapılırken aynı ölçülerin uygulanması da dahil, aynı istihdam imkanlarından yararlanma hakkı;
- c) Mesleğini ve işini serbestçe seçme hakkı, meslekte ilerleme hakkı, iş güvenliğine sahip olma ve hizmet karşılığı imkanlardan ve menfaatlerden yararlanma hakkı ile, çıraklık eğitimi, ileri düzeyde mesleki eğitim ve bilgi yenileme eğitimi gibi mesleki eğitim ve yenileme eğitimi alma hakkı;
- d) Tazminatlar da dahil eşit ücret alma, ve eşit değerde yapılan işe karşı eşit muamele görme ile birlikte işin niteliğinin değerlendirilmesinde eşit muamele görme hakkı;
- e) Özellikle emeklilik, işsizlik, hastalık, malullük, yaşlılık ve diğer iş göremezlik gibi hallerde sosyal güvenlik hakkı ile birlikte ücretli izin hakkı;
- f) Sağlığın korunması ve doğurganlık yeteneğinin korunması da dahil, çalışma şartlarında güvenlik hakkı;

2. Taraf Devletler, evlilik veya annelik sebepleriyle kadına karşı ayrımcılık yapılmasını engellenmek ve çalışma hakkını etkili bir biçimde korumak için aşağıdaki tedbirleri alırlar:

- a) Hamilelik veya annelik izni sebebiyle işe son verilmesini ve medeni duruma dayanılarak işten çıkarma şeklinde ayrımcılık yapılmasını cezaya tabi tutarak yasaklar;
- b) İş, işte kıdemi veya sosyal hakları kaybetmeden ücretli olarak veya buna benzer menfaatler sağlanarak annelik izni verilmesine dair düzenleme yapar;
- c) Anne ve babanın aile içi yükümlülüklerini, çalışma yaşamındaki sorumluluklarıyla ve toplumsal yaşama katılmalarıyla uyumlaştırabilmeleri için, özellikle çocuk bakım kurumlarının kurulmasını ve geliştirilmesini istemek suretiyle, gerekli destekleyici sosyal hizmetlerin sağlanmasını teşvik eder;
- d) Hamilelik sırasında kendilerine zarar verebilecek işlerde çalışan kadınların özel olarak korunmasını sağlar;

3. Bu madde kapsamına giren koruyucu yasal önlemler, bilimsel ve teknolojik bilgilerin ışığında periyodik olarak gözden geçirilir ve gerekli görüldüğü takdirde düzeltilir, kaldırılır veya genişletilir.

Türkiye'deki kadınların işgücüne katılma oranları ve istihdamlarına ilişkin istatistikler aşağıdaki tablolarda yer almaktadır:

Tablo 21. 15+ Yaş Kadınların İşgücüne Katılma Oranı (1996-2017)

YIL	15 yaş ve Üstü İşgücüne Katılma Oranı (%)
1996	30,6
1997	28,8
1998	29,3
1999	30
2000	26,6
2001	27,1
2002	27,9
2003	26,6
2004	23,3
2005	23,3
2006	23,6
2007	23,6
2008	24,5
2009	26
2010	27,6
2011	28,8
2012	29,5
2013	30,8
2014	30,3
2015	31,5
2016	32,5
2017	33,6

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

1996 yılındaki 15 yaş üstü kadın işgücü oranı %30,6 iken 2006 yılında %23,6, 2016 yılında %32,5, 2017 yılında ise %33,6'dır.

Tablo 22. Ekonomik Faaliyetlerine Göre Kadın İstihdamının Dağılımı (1996-2017)

YIL	Tarım sektöründe çalışan kadın oranı (%)	Sanayi sektöründe çalışan kadın oranı (%)	Hizmet sektöründe çalışan kadın oranı (%)
1996	71,5	10,2	18,4
1997	67,2	11,9	21
1998	67	11,3	21,7
1999	67,6	10,9	21,5
2000	60,5	13,2	26,4
2001	63,3	12,1	24,5
2002	60	13,7	26,2
2003	58,5	13,4	28,1
2004	50,8	16,1	33,1
2005	46,3	16,6	37
2006	43,6	16,3	40
2007	42,7	16,1	41,2
2008	42,1	15,7	42,2
2009	41,6	15,3	43,1
2010	42,4	15,9	41,7
2011	42,2	15,2	42,6
2012	39,3	14,9	45,8
2013	37	15,3	47,7
2014	32,9	17,1	49,9
2015	31,4	16,1	52,5
2016	28,7	15,9	55,4
2017	28,3	15,6	56,1

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Ekonomik faaliyetlere göre kadın istihdamı dağılımı incelendiğinde; tarım sektöründe çalışan kadın oranı 1996 yılında %71,5 olup, bu oran giderek azalmış ve 2017 yılında %28,3'e kadar gerilemiştir. Sanayi sektöründe çalışan kadın oranı 1996'da %10,2 olduğu görülmüş, ilerleyen yıllarda bu oran çok az miktarda artarak 2017 yılında %15,6 olmuştur. Hizmet sektöründe çalışan kadın oranı 1996 yılında 18,4 olduğu gözlenmiş ve bu sektörde çalışan kadın oranı giderek artarak 2017 yılında %56,12 e ulaşmıştır. Tablo 22'ye göre kadınlar en fazla hizmet sektöründe yer almışlardır.

Tablo 23. Eğitim Durumuna Göre Kadınların İşsizlik Oranları(1996-2017)

YIL	Lise altı eğitilmişler işsiz kadın, (%)	Lise ve dengi meslek mezunu işsiz kadın, (%)	Yükseköğretim mezunu işsiz kadın, (%)
1996	3,9	22,5	8,6
1997	5,1	26,6	9,7
1998	4,2	22	10,8
1999	5,8	22,4	10,8
2000	4,4	16,4	9,1
2001	6,1	20,3	9,9
2002	6,6	24	14,7
2003	7,6	20,5	15,3
2004	7,3	24,3	17
2005	8,1	23,5	14,1
2006	5,9	18,4	10,8
2007	5,5	18,1	11,9
2008	6,6	17,9	12,6
2009	8,8	23,5	14,4
2010	7,8	21,3	14,1
2011	6,6	18,9	13,7
2012	6,1	16,8	13
2013	7,3	18,3	13,4
2014	9,3	19,2	15,5
2015	10,1	19,3	16,3
2016	11	20,8	16,9
2017	10,5	20,9	18,4

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Eğitim durumlarına kadınların işsizlik oranlarına bakıldığında lise altı kadın işsiz oranı 1996 yılında 3,9 olduğu görülmüş bu oran giderek artmış ve 2017 yılında 10,5 olmuştur. Lise ve dengi meslek mezunu işsiz kadın oranı 1996 yılında %22,5'tir. Bu oran az miktarda azalmış 2017 yılında %20,9'a düşmüştür. Yükseköğretim mezunu işsiz kadın oranı 1996'da % 8,6 iken 2017 yılında 18,7 oranında artmıştır. 2017'deki yüksek öğretim mezunu işsiz kadınların oranının 1990'lı yıllarından fazla olmasının nedeni çok fazla yüksek öğretim mezunu kadın olmamasıdır.

Tablo 24. Kadın-Erkek İstihdam Oranları (2014-2017)

Yaş ve Cinsiyet	Yıllar	İstihdam Oranı (%)
(15-64) ve Erkek	2014	69,5
	2015	69,8
	2016	70
	2017	70,7
(15-64) ve Kadın	2014	29,5
	2015	30,5
	2016	31,2
	2017	32,2

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Erkeklerin istihdam oranı 2014 yılında %69,5, 2015 yılında 69,8, 2016 yılında %70'tir. Kadınların istihdam oranı 2014 yılında %29,5, 2015 yılında 30,5, 2016 yılında 31,2, 2017 yılında ise 32,2'dir. Veriler incelendiğinde kadınların istihdam oranının erkeklerin istihdam oranının yarısı bile olmadığı görülmüştür.

Tablo 25. 2010 Yılı Cinsiyete Dayalı Yıllık Ortalama Ücret ve Ücret Farkları

	Yıllık ortalama brüt ücret (TL)			Cinsiyete Dayalı Ücret Farkı
	Toplam	Erkek	Kadın	
Yöneticiler	43 825	43 073	46 201	-7,3
Profesyonel meslek mensupları	31 520	34 549	27 861	19,4
Teknisyenler, teknikerler ve yardımcı profesyonel meslek mensupları	22 082	22 536	20 865	7,4
Büro hizmetlerinde çalışan elemanlar	18 875	19 383	18 203	6,1
Hizmet ve satış elemanları	12 922	13 167	12 188	7,4
Nitelikli tarım, ormancılık ve su ürünleri çalışanları	14 091		(0)	
Sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışanlar	15 278	15 586	13 004	16,6
Tesis ve makine operatörleri ve montajcılar	13 336	13 851	10 518	24,1
Nitelik gerektirmeyen meslekler	12 075	12 449	10 713	13,9

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Tabloya 25'e göre yönetici olan kadınların aldıkları yıllık ortalama brüt ücret, erkek yöneticilerin aldıkları yıllık ortalama brüt ücretten fazladır. Diğer alanlarda çalışan kadınların yıllık ortalama brüt ücretleri ise erkeklerin aldığı brüt ücrete göre daha düşüktür.

Tablo 26. İstihdam Edilen Kadınların Yıllara Göre İşteki Durumları (2014-2018)

Yıllar	Ücretli veya Yevmiyeli (%)	İşveren (%)	Kendi Hesabına (%)	Ücretsiz Aile İşçisi (%)
2014	66,0	4,5	17,3	12,2
2015	67,0	4,4	16,8	11,8
2016	67,6	4,6	16,7	11,2
2017	66,3	4,7	16,6	12,4
2018	67,6	4,5	17,4	10,5

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Ücretli veya yevmiyeli çalışan kadınların oranı 2014 yılında %66,0, 2015 yılında %67,0, 2016 yılında %67,6, 2017 yılında %66,3, 2018 yılında %67,6'dır. İşveren kadınların oranı 2014 yılında %4,5, 2018'e kadar olan yıllarda ise oranlar yaklaşık olarak aynıdır. Kendi hesabına çalışan kadınların oranı 2014 yılında %17,3 olmuş, bu oranlar 2018'e kadar düşmüş, 2018 yılında %17,4 olarak yükselmiştir. Ücretsiz aile işçisi olarak çalışan kadınların oranı 2014 yılında %12,2, 2017 yılında ise %10,5'e düşmüştür. Tablo 26'ya göre kadınların büyük çoğunluğu ücretli veya yevmiyeli olarak çalışmaktadır.

Tablo 27. İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri (2014-2018)

İşgücüne Dahil Olmayanların Yıllara Göre İşgücüne Dahil Olmama Nedenleri (15+) (Bin kişi)							
Yıllar	İş bulma ümidi olmayanlar	Mevsimlik çalışanlar	Ev işleriyle meşgul	Eğitim/ Öğretim	Emekli	Çalışamaz halde	Diğer
2014	615	94	11 589	4 470	3 827	3 922	1 814
2015	676	94	11 498	4 486	4 082	3 878	1 736
2016	658	89	11 098	4 541	4 160	4 036	1 843
2017	637	85	11 133	4 467	4 366	4 009	1 926
2018	538	144	10 976	4 843	4 414	4 144	1 865

Kaynak: <http://www.tuik.gov.tr>

Tablo 27'ye göre; işgücüne dahil olmama nedenleri incelendiğinde ev işleriyle meşgul olunması işgücüne katılmayı engelleyen en büyük problem olarak görülmektedir.

3.2. Dünyada ve Türkiye'de mesleki eğitimin mevcut durumu ve kadınlar

Bilgi ve teknolojilerin gelişmesi ile istihdamdaki istikrar için bu gelişmelere uyum sağlanması gerekmektedir. Yeterli bilgilere sahip olamayan ya da işverenin mesleki eğitimde kadınların bu eğitimden yararlanma sürelerini çok kısa tutması gibi nedenler sonucunda bu bilgileri edinemeyen kadınlar, yeni istihdam imkanları için gerekli niteliklere sahip olamadıkları için ya işten çıkarılmakta ya da daha alt düzeydeki işlerde çalışma riski ile karşılaşmaktadırlar. Bu bağlamda mesleki eğitim, istihdamın şekillenmesinde çok önemli roller üstlenmektedir (İş ve İşçi bulma Kurumu, 1989:45).

3.2.1. Dünyada mesleki eğitimin mevcut durumu ve kadınlar

Mesleki eğitim ile iş hayatının ihtiyacı olan becerikli ve teknik donanıma sahip işgücünü yetiştir. Mesleki eğitim kişinin çok yönlü gelişmesine olanak tanır. Bireyin bilimsel, teknolojik ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak sürekli gelişen, değişen işe uyum sağlayabilmesi için gerekli olan mesleki bilgi ve donanımı aktarır. Bu sayede birey işi ile

uyum içinde çalışarak istikrarı sağlamaktadır. Ülkeler eğitim sistemlerini, bireylerin mesleki yeterliliklerini sürekli geliştirerek yaşam boyu eğitim ile mesleki yeterliliklerini güncel tutacak şekilde düzenlemiştir (MEB, 2009: 192).

İsveç'te kamu alanındaki mesleki eğitim programları 1960'da başlamış, 1990'larda ülkenin yaşadığı ekonomik kriz ve genç işsizliğinin artması nedeniyle hükümet aktif istihdam politikalarına yer vermiştir (Öksüz, 2007:79).

Norveç'te mesleki eğitim ve öğretim, kanunla zorunlu olan üçlü işbirliğine dayanmaktadır. Bu işbirliği sistemi hem ulusal hem de bölgesel düzeyde çalışmaktadır. Ulusal düzeyde işveren, işçi sendikaları, Meslek Eğitim ve Öğretim Ulusal Konseyi ile birlikte; bölgesel düzeyde ise ilçe mesleki eğitim kurulları ile karar verilmektedir. Norveç'te mesleki eğitim hem okullarda hem de işletmelerde gerçekleşmektedir. Eğitim ofisleri ve eğitim merkezleri, işletme odaklı işbirliği, mesleki eğitim için yer temin etmektedir. Norveç'te işsizlik oranı 2016 AB işsizlik oranının (%8,3) altında kaldığı görülmektedir (Ekşioğlu, 2017:267-268).

Hollanda'da 1984'ten 1986 yılına kadar kadınlara yönelik dokuz meslek okulu açılmıştır. Bu okullarda 25 yaş ve üzeri kadınların işgücü piyasasında başarı elde etmesi ve nitelik kazanması amaçlanmıştır (Bloeme ve Craats, 1992:31).

2016 yılı mesleki eğitime ilişkin istatistikleri ise aşağıdaki gibidir:

Tablo 28. Norveç'te Mesleki Eğitim Alan Öğrenci Sayısı (2016)

Beşeri Bilimler ve Sanat	1.944
Sosyal Bilimler ve Hukuk	446
İş ve Yönetim	2.053
Doğal Bilimler, Mesleki ve Teknik Konular	7.354
Sağlık, Refah ve Spor	2.764
Birincil Sanayiler	99
Ulaştırma Ve Haberleşme, Güvenlik ve Emniyet ve Diğer Hizmetler	1.310
Mesleki Alanda Öğrenci Sayısı Toplamı	15.970

Kaynak: Ekşioğlu, 2017:268.

Norveç'te 2016 yılı itibariyle mesleki alanda eğitim gören öğrenci sayısı 15.970 olduğu görülmektedir. Meslek okullarının bir kısmı kamu tarafından, bir kısmı da özel sektör tarafından işletilmektedir. Birçok meslek yüksekokulunda yarı zamanlı ve çevrimiçi çalışmalar yapılmaktadır (Ekşioğlu, 2017:268).

Tablo 29. 2016 Yılı Almanya'daki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	100
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	254
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	132
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	103
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	140
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	76
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	111
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	92
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	112
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	76
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	55
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	79
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	65
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	59
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	103

Kaynak: CEDEFOP, 2017:42.

Almanya'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır(CEDEFOP, 2017:42):

- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinlerin oranı,
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinlerin oranı
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinlerin oranı

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı ise AB ortalamasına eşittir (CEDEFOP, 2017:42).

Tablo 30. 2016 Yılı Almanya Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	104
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider(1000 SBÖ birimi)	116
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	100
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	41
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	109
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	1
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	1
Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı(20-34 yaş arası)	114
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	404
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	102
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	94

Kaynak:CEDEFOP, 2017:42.

Almanya'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:42):

- Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri,
- Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider oranı,
- Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı
- Eğitimle işlerini iyileştiren işçilerin oranı

Almanya'da mesleki eğitim sisteminin en önemli özelliği devlet işçi, işveren işbirliği olmasıdır. Almanya'daki mesleki eğitimin teorik kısmı okullarda, pratik kısmı ise işyerlerinde gerçekleştirilmektedir. Almanya'daki mesleki eğitim programlarının etkileriyle ilgili çalışmada kamunun finanse ettiği sürekli ve yeniden eğitim programlarının kısa dönemde pozitif, uzun dönemde ise istihdamın artırılması yönünde önemli ölçüde bir etkisi olmadı görülmüştür (Öksüz, 2007:90).

Tablo 31. 2016 Yılı Fransa'daki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	89
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	76
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	90
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	118
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	70
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	174
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	115
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	89
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	108
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	122
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	201
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	179
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	155
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	145
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	93

Kaynak: CEDEFOP, 2017:62

Fransa'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:62):

- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinlerin oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinlerin oranı
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinlerin oranı

Aşağıdaki oranlar ise AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:62):

- Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı

Tablo 32. 2016 Yılı Fransa Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	86
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider	161
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	200
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	135
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	89
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	0
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	139
Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı(20-34 yaş arası)	91
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	-17
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	91
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	98

Kaynak: CEDEFOP, 2017:62

- Fransa'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:62):
- Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri,
- Eğitimle işlerini iyileştiren işçilerin oranı
- Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı(20-34 yaş arası)

Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider oranı ise AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:62).

Tablo 33. 2016 Yılı İtalya’da Meslek Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	117
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	0
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	131
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	95
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	55
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	68
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	85
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	103
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	84
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	84
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	67
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	47
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	56
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	187
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	87

Kaynak: CEDEFOP, 2017:70

İtalya’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:70):

- Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı

İtalya’da aşağıdaki oranlar ise AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:70):

- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinlerin oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinlerin oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinlerin oranı
- İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim oranı

Tablo 34. 2016 Yılı İtalya Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	0
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider	0
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	50
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	156
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	0
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	6
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	80
Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı(20-34 yaş arası)	82
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	155
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	101
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	113

Kaynak: CEDEFOP, 2017:70

İtalya’da temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri ve öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan herhangi bir gider bulunmamaktadır. Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı (20-34 yaş arası) ise AB ortalamasının altındadır. Eğitimle işlerini iyileştiren işçilerin oranı AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:70).

Tablo 35. 2016 Yılı Avusturya’da Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	145
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	140
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	139
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	87
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	60
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	135
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	132
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	153
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	104
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	107
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	127
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	105
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	175
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	81
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	96

Kaynak: CEDEFOP, 2017:102

Avusturya’da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:102):

- Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı,
- İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinlerin oranı,
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinlerin oranı
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinlerin oranı

İş ile ilgili yaygın eğitim ve öğretim oranı ise AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:102).

Tablo 36. 2016 Yılı Avusturya Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	134
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider	175
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	100
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	124
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	96
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	454
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	146
Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı(20-34 yaş arası)	112
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	168
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	99
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	81

Kaynak: CEDEFOP, 2017:102

Avusturya'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:102):

- Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri,
- Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider
- Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı (20-34 yaş arası)

Eğitimle işlerini iyileştiren işçilerin oranı ise AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:102).

Tablo 37. 2016 Yılı İsveç'teki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB Ortalaması=100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	91
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	7
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	45
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	124
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	120
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	275
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	132
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	97
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	160
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	108
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	329
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	465
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	463
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	76
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	100

Kaynak: CEDEFOP, 2017:130

İsveç'te aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:130):

- Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı

İsveç'te aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:130):

- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinlerin oranı
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinlerin oranı

İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim oranı ise AB ortalamasıyla eşdeğerdedir (CEDEFOP, 2017:130).

Tablo 38. 2016 Yılı İsveç Değişimler ve İş Piyasasındaki Eğilimler (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	148
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider	183
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	113
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	114
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	90
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	120
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	63
Temel mesleki eğitim mezunları içinden istihdam oranı(20-34 yaş arası)	115
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	109
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	86
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	97

Kaynak: CEDEFOP, 2017:130

İsveç'te aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:130):

- Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri,
- Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider
- Temel mesleki eğitim mezunları içinden istihdam oranı(20-34 yaş arası).

Eğitimle işlerini iyileştiren işçilerin oranı ise AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:130).

Tablo 39. 2016 Yılı Birleşik Krallık'ta Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması =100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	89
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	166
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	58
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	82
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	150
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	147
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	121
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	101
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	100
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	101
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	176
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	158
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	149
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	0
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	102

Kaynak: CEDEFOP, 2017:134

Birleşik Krallık'ta aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:134):

- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinlerin oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinlerin oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinlerin oranı,
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı
- İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim oranı

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı ise AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:134).

Tablo 40. 2016 Yılı Birleşik Krallık Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	82
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider	95
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	88
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	0
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	0
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	0
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	0
Temel mesleki eğitim mezunları içinden istihdam oranı(20-34 yaş arası)	102
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	Olumsuz (-64)
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	101
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	101

Kaynak: CEDEFOP, 2017:134

Birleşik Krallık'ta aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:134):

- Temel mesleki eğitim mezunları içinden istihdam oranı
- Eğitimle işlerini iyileştiren işçilerin oranı

Aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:134):

- Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri,
- Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider.

Tablo 41. 2016 Yılı Yunanistan'daki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	66
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	31
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	117
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	42
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	30
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	31
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	42
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	54
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	28
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	0
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	12
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	9
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	28
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	182
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	89

Kaynak: CEDEFOP, 2017:54

Yunanistan'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:54):

- Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinlerin oranı,
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı,
- İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının oranı
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinlerin oranı

Tablo 42. 2016 Yılı Yunanistan Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	0
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider	0
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	63
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	62
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	155
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	0
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	102
Temel mesleki eğitim mezunları içinden istihdam oranı(20-34 yaş arası)	75
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	4
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	0
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	100

Kaynak: CEDEFOP, 2017:54

Yunanistan'da temel mesleki eğitime harcanan kamu giderinin olmadığı görülmektedir. Temel mesleki eğitim mezunları içinden istihdam oranı ise AB ortalamasının altındadır (CEDEFOP, 2017:54).

Tablo 43. 2016 Yılı Hollanda'daki Mesleki Eğitim ve Öğretim Oranları (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı(%)	138
İş temelli temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı(%)	73
Yüksek eğitime doğrudan erişimi olan temel mesleki eğitim öğrencilerinin lise düzeyinde temel mesleki eğitim alan öğrencilere oranı (%)	0
Sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanlar(%)	103
İş başı eğitimine katılan çalışanlar(%)	70
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinler(%)	177
Çalışanlarına eğitim veren işletmeler(%)	120
Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı(%)	151
Küçük işletmelerin sürekli mesleki eğitim programına katılan çalışanları(%)	116
İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunları(%)	153
Yaşam boyu öğrenme programına katılan yaşlı yetişkinler(%)	195
Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinler(%)	216
Yaşam boyu öğrenme programına katılan çalışmayan yetişkinler(%)	193
Programa katılmak isteyen ama katılamayan bireyler(%)	99
İş ile alakalı yaygın eğitim ve öğretim(%)	108

Kaynak: CEDEFOP, 2017:97

Hollanda'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:97):

- Temel mesleki eğitim alan öğrencilerin lise çağındaki tüm öğrencilere oranı,
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan yetişkinlerin oranı,
- Temel mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin lise çağındaki öğrencilere oranı,
- İleri eğitim ve öğretime katılan temel mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının oranı
- Yaşam boyu öğrenme programına katılan eğitim düzeyi düşük yetişkinlerin oranı

Tablo 44. 2016 Yılı Hollanda Beceri Geliştirme ve İşgücü Piyasası İlişkisi (AB ortalaması=100)

Temel mesleki eğitime harcanan kamu gideri (GSYİH'ye oranı)	145
Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider	133
İşletmelerin mesleki eğitim program giderinin toplam iş maliyetine oranı(%)	150
Temel mesleki eğitimde öğrenilen yabancı dil	0
Lise düzeyinde alınan temel mesleki eğitimin STEM mezunları	57
Kısa dönem mesleki eğitim ve öğretim mezunlarının yüksek eğitim mezunlarına oranı (%)	17
Destekleyici eğitimler veren yenilikçi işletmeler(%)	0
Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı(20-34 yaş arası)	109
Temel mesleki eğitim mezunlarının aldığı ikramiye (genelin üzerinde)	121
Eğitimle işlerini iyileştiren işçiler (%)	98
Becerileri görevleriyle uyan işçiler (%)	103

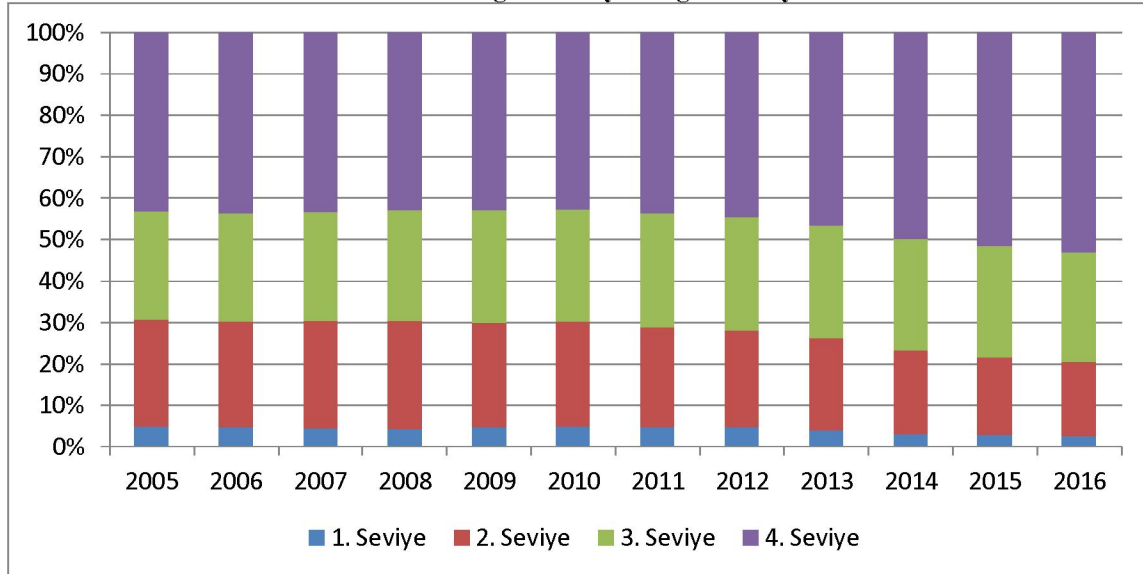
Kaynak: CEDEFOP, 2017:97

Hollanda'da aşağıdaki oranlar AB ortalamasının üzerindedir (CEDEFOP, 2017:97):

- Öğrenci başına temel mesleki eğitime harcanan gider
- Temel mesleki eğitim mezunlarının istihdam oranı

Eğitimle işlerini iyileştiren işçilerin oranı ise AB ortalamasının altında olduğu görülmektedir (CEDEFOP, 2017:97).

Grafik 3. 2016 Yılı Hollanda'da Mesleki Eğitime Kayıtlı Öğrenci Sayısı

Kaynak: <https://longreads.cbs.nl/trends17-eng/society/figures/education/>

Grafik 3'egöre Hollanda'da alt seviyedeki mesleki eğitime kayıtlı öğrenci sayısı 2012 yıllarına kadar artış göstermiş, 2012 yılından sonra azalma olmuştur. Üst düzey mesleki

eğitime kayıtlı öğrenci sayısı düzenli olarak artmış, 2016/2017 yıllarında %53 oranında artış göstermiştir.

2010-2011 yıllarında AB’de işsizlik oranlarında yükseliş olduğu görölmektedir. Özellikle Yunanistan’da işsizlik oranları %13,9’dan, %19,2’ye yükselmiştir. Kadınların işsizlik oranları ise erkeklere oranla iki katına (Kadın işsizlik oranı %16,2, erkek işsizlik oranı %9,9) çıkmıştır. Bu nedenle AB içinde kadınları desteklemek amacıyla eğitim ve öğretim politikalarını yeniden yapılandırmaya başlamıştır. AB’de 2000-2011 yılları arasında kadınların mesleki eğitimde katılma oranında %2,9 artış görölmüştür (Panitsidou, Vastaki ve Valkanos, 2012:1730).

2015 yılında AB’ye üye olan ölkelerde lise düzeyindeki öğrencilerin %47’si mesleki eğitimde katılmıştır. Üst düzey mesleki eğitim programlarına katılan öğrencilerin %56’sını erkekler oluşturmuştur. 2015 yılındaki mesleki ortaöğretim programlarına katılma oranları ise şu şekildedir: Çek Cumhuriyeti’nde % 73, Finlandiya % 71, Hırvatistan ve Avusturya % 70, Slovakya ve Hollanda % 69, Slovenya % 68 (eurostat-news/-/EDN-20171122-1?inheritRedirect=true&redirect=%2Feurostat%2Fweb%2Feducation-and-training%2Fpublications).

2016 Eurostat verileri ise aşağıdaki gibidir (Eurostat 2016, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7564100/3-18072016-AP-EN.pdf/88d7d902-9261-491e-9a3a-23acd4ad3fd6>):

2014 yılında, Avrupa Birliği (AB) sınırları içinde yaşayan ve lise düzeyinde eğitim alan 22 milyonu aşkın öğrencinin neredeyse 11 milyonu (ya da %48’i) mesleki eğitim almıştır. AB üyesi 12 ölkede lise çağındaki öğrencilerin yarısından fazlası ise mesleki programlarda yer almıştır. Lise düzeyindeki mesleki eğitimdeki erkeklerin oranı %56, kadınların oranı ise %44’tür. Bu oran neredeyse bütün AB üye ölkelerinde aynı seyretmektedir. Gençlerin iş piyasasının aradığı yetenek ve yeterliğe sahip olmasını sağlayan AB, mesleki eğitim ve öğretilmi yaygınlaştırarak gençlerin işsizlik sorununu çözmeye çalışmaktadır.

Tablo 45. 2016 Yılı AB Üye Ülkelerde Lise Düzeyinde Mesleki Eğitim Alan Öğrencilerin Oranı

Çek Cumhuriyeti	%73
Hırvatistan	%71
Avusturya	%70
Finlandiya	%70
Slovakya	%69
Slovenya	%67
Hollanda	%66
Belçika	%60
Lüksemburg	%60
Romanya	%57
İtalya	%56
Bulgaristan	%54
Polonya	%49
AB	%48
Almanya	%48
Portekiz	%46
İsveç	%44
Fransa	%43
Birleşik Krallık	%43
Danimarka	%42
Letonya	%40
Estonya	%35
İspanya	%34
Yunanistan	%31
Litvanya	%27
Macaristan	%25
Kıbrıs	%15
Malta	%13

Kaynak: Eurostat, 2016

Tablo 45' göre AB üye devletlerinde 2014 yılındaki verilere göre mesleki eğitim alan öğrenci oranı en yüksek olan ülke (%743) Çek Cumhuriyetidir. Bu sıralama %71 Hırvatistan, Avusturya ve Finlandiya %70, Slovakya %69, Slovenya %67, Hollanda %66 şeklinde devam etmiştir. Üye ülkelerin çoğunda lise düzeyinde mesleki eğitime katılan erkeklerin oranı kadınlardan fazla olduğu görülmüştür. Belçika 'nın %52'si, Finlandiya, İsveç ve Birleşik Krallık'ın %51'i kadındır. Bu ilkelerin dışındaki bütün AB Üye ülkelerinde lise düzeyinde mesleki eğitim alan öğrencilerin çoğu erkektir. Buna karşılık, Kıbrıs (%20), Estonya (%35), Yunanistan(%35), Litvanya(%36), Almanya(%38), İtalya(%38) ve Polonya'da(%38) lise düzeyinde mesleki eğitim alan kadın öğrencilerin oranı %40'tan azdır ve AB'de lise düzeyinde mesleki eğitime katılan öğrencilerin %44'ünü kadınlar oluşturmaktadır.

Tablo 46.2014 Yılı Dünyada ve Türkiye Mesleki Eğitim Alan Lise Öğrencileri

	Mesleki eğitim alan lise öğrencileri	
	Öğrenci sayısı	Kadınlarm oranı
AB	10 553 027	%44
Belçika	463 451	%52
Bulgaristan	154 073	%42
Çek Cumhuriyeti	304 211	%45
Danimarka	131 279	%44
Almanya	1 232 771	%38
Estonya	14 250	%35
İrlanda	Veri yok	Veri yok
Yunanistan	111 062	%35
İspanya	572 184	%46
Fransa	1 108 625	%44
Hırvatistan	131 830	%45
İtalya	1 573 016	%38
Kıbrıs	4 652	%20
Letonya	26 464	%40
Litvanya	23 042	%36
Lüksemburg	14 892	%48
Macaristan	118 129	%40
Malta	2 308	%42
Hollanda	478 185	%48

	Mesleki eğitim alan lise öğrencileri	
	Öğrenci sayısı	Kadınların oranı
Avusturya	253 506	%44
Polonya	733 588	%38
Portekiz	177 169	%43
Romanya	459 500	%42
Slovenya	60 254	%42
Slovakya	143 187	%46
Finlandiya	251 652	%51
İsveç	219 512	%50
Birleşik Krallık	1 790 235	%51
İzlanda (2013 verisi)	8 017	%43
Lihtenştayn	1 195	%36
Norveç	126 800	%39
İsviçre	230 530	%42
Makedonya	51 813	%43
Sırbistan	205 436	%47
Türkiye	2 513 887	%45
Japonya	836 605	%43

Kaynak: Eurostat, 2016

Tablo 46'ya göre 2014 yılında lise düzeyinde mesleki eğitim programlarına katılan kadın oranının en yüksek olduğu ülke Belçika'dır (%52). Finlandiya ve Birleşik Krallık'ta %51, İsveç'te %50'dir. En düşük oran ise (%20) Kıbrıs'a aittir. Türkiye'deki mesleki eğitim programlarına katılan kadın oranı %45'tir.

3.2.2.Türkiye'de mesleki eğitimin mevcut durumu ve kadınlar

Gelişmiş ülkelerin en önemli özelliği yetişmiş nitelikli insan gücüne sahip olmalarıdır. Nitelikli insan gücü de ancak eğitimle gerçekleşmektedir. Kişilerin belirli bir meslek alanında başarılı olabilmeleri ve gerekli davranışları kazanmaları için mesleki eğitime ihtiyaç vardır. Mesleki eğitim 13. Yüzyılda yaygın eğitimi olarak Ahilik ile başlamış, örgün meslek-sanat okulları açılncaya kadar devam etmiştir (Kılınç, 2016:1).

Kırsal kesimde kadınlar tarım sektöründe aile işçisi olarak çalışırken, kentlerde kadınların eğitim düzeylerinin düşük olması ve iş piyasasının gerektirdiği niteliklere sahip olmamalarından dolayı erkeklere oranla daha fazla işsizlik problemiyle karşı karşıya kalmaktadırlar. Kadınların eğitim düzeyleri arttığında ve gerekli niteliklerle donandıklarında ise işgücüne katılım oranlarının artışı gözlenmektedir. Bu durum

kadınların eğitime ve ihtiyaçlara yönelik mesleki eğitime gereken önemin verilmesi gerektiğinin göstergesidir (Taşpınar, 2014:46).

Mesleki eğitim kursları, çeşitli nedenlerle işgücü piyasasından ayrılan ya da işgücü piyasasına ilk defa girecek olanların veya işgücü piyasasından ayrılma riski olanların bilgi ve becerileri düzeylerini artırılmasını ve yeni beceriler kazanmalarını sağlayarak istihdamlarını ve istihdamdaki istikrarını kolaylaştırmaktadır. Bu bağlamda mesleki eğitim programları, işsizlikle mücadelede en etkili politikalardan birisidir.

CEDAW'ın 10. Maddesinde;

Meslek ve sanat rehberliği verilmesinde, kentsel alanlarda olduğu gibi kırsal alanlarda da eğitim kuruluşlarına girme ve bu kuruluşlardan diploma almada eşit şartların sağlanması; bu eşitlik okul öncesi eğitim ile genel, teknik, mesleki ve yüksek teknik eğitimde, ve her çeşit mesleki öğretimde sağlanır.

şeklinde ifade edilerek kadınların mesleki eğitiminde eşitlik sağlanması amaçlanmıştır (<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/cedaw.pdf>).

Türkiye'de 2015 yılına ait mesleki eğitim istatistikleri şöyle özetlenebilir (<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24671>) :

- Türkiye genelinde çalışanlarına mesleki eğitim kursu veya mesleki eğitimin diğer türlerini (işbaşında rehberli eğitim, rotasyon ve yer değiştirmeler, çalışma ziyaretleri, kalite ve öğrenme çemberleri, öz yönelimli öğrenme, konferans, çalıştay, ticaret fuarları, seminerlere katılım) sağlayan girişimlerin tüm girişimler içindeki oranı 2010 yılında %33,9 iken, 2015 yılında % 39,8'e yükselmiştir.
- Mesleki eğitim kurslarında eğitim sağlayan girişimlerdeki ücretli çalışan başına harcanan süre 2010 yılında 13 saat iken, 2015 yılında 22 saate yükseldi. Sürenin en yüksek olduğu girişim büyüklük grupları, 25 saat ile 500-999 arası sayıda ve binden fazla sayıda personel çalıştıran girişimler oldu. Ekonomik faaliyet alanına göre bakıldığında ise; mesleki eğitim kurslarına en fazla süre, 49 saat ile “Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri” sektöründe harcanmıştır.
- Katılımcı başına mesleki eğitim kurs maliyeti 2010 yılında 296 TL iken, 2015 yılında 315 TL oldu. Girişim büyüklüğüne göre bakıldığında en fazla artış %13,6 ile binden fazla sayıda personel çalıştıran girişimlerde gerçekleşti. Ekonomik faaliyete göre değerlendirildiğinde ise en fazla artış %16,8 ile “Konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri” sektöründe olmuştur.
- Mesleki eğitim sağlamayan girişimlerin %79,9'una göre mesleki eğitim sağlamamalarının nedeni, “çalışanların mevcut becerilerinin girişimin ihtiyaçlarını karşılıyor olması” oldu. Bu nedeni, %67,6 ile “girişimin gerekli becerilere sahip kişileri istihdam etmesi” ve %47,7 ile “mesleki eğitim kurs maliyetinin yüksek olması” takip etmiştir.
- Mesleki eğitim planı olan girişimlerinin oranının en yüksek olduğu girişim büyüklüğü grubu %67,4 ile bin ve üstü sayıda personel çalıştıran girişimler olurken, en düşük oran %25,2 ile 10-19 personel çalıştıran girişimlerde gerçekleşti. Ekonomik faaliyete göre bakıldığında; en yüksek oran %55,1 ile “motorlu kara taşıtı, treyler, yarı treyler ve diğer ulaşım araçlarının imalatı” sektöründe ve en düşük oran %21,9 ile “konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetleri” sektöründe gerçekleşmiştir.
- Mesleki eğitim için yıllık bütçe ayıran girişim oranının en yüksek olduğu girişim büyüklüğü grubu %60,2 ile binden fazla personel çalıştıran girişimler olurken, bu oranın en düşük olduğu grup %12,3 ile 10-19 personel çalıştıran girişimler oldu. Ekonomik faaliyete göre ise en yüksek oran %54,6 ile “finansal hizmet faaliyetleri, zorunlu sosyal güvenlik hariç sigorta, reasürans ve emeklilik fonları” sektöründe ve en düşük oran %9 ile “tekstil ürünleri, giyim eşyaları ve deri ve ilgili ürünlerin imalatı” sektöründe gerçekleşmiştir.
- Mesleki eğitim sağlanan girişimler büyüklük grubuna göre değerlendirildiğinde; en önemli mesleki eğitim sağlayıcıları %42,5 ile “özel eğitim kurumları” oldu. Bunu %25,9 ile (İŞKUR ve Milli Prodüktivite Merkezi'nin de dahil olduğu) “diğer eğitim

sağlayıcıları” takip ederken, üçüncü sırada %24,4 ile “asıl faaliyeti eğitim olmayan özel şirketler” yer almıştır.

- Mesleki eğitim kursu sağlayan girişimlerde mesleki eğitim kurslarına katılanların girişimde toplam çalışan oranının en yüksek olduğu girişim büyüklük grubu %65 ile 250-499 personel çalıştıran girişimler oldu; en düşük oran ise %55,6 ile 10-19 personel çalıştıran girişimlerde gerçekleşti. Ekonomik faaliyete göre değerlendirildiğinde ise en yüksek oran %72,7 ile “Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı, kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması” sektöründe gerçekleşmiştir.

13 Aralık 2017 tarihinde YÖK’te düzenlenen “Kadınların Mesleki Eğitimi ve Kadın İstihdamı Sempozyumu”nda 2017’de Yükseköğretimde yer alan öğrenci sayısının 2 milyon 566 bini yani %33’ü meslek yüksekokullarında mesleki eğitim aldığı ve bu sayının %48’i kız öğrencilerden oluştuğu, 2017 Kasım ayında yayınlanan “Dünya Ekonomik Forumu Cinsiyet Ayrımcılığı Raporu”nda Türkiye 144 ülke arasında 131. sırada yer aldığı, kadınların iş gücüne katılımında OECD ülkeleri arasında en düşük sıralarda gözüktüğü ifade edilmiştir (<http://www.yok.gov.tr/kadinlarin-mesleki-egitimi-ve-istihdami-sempozyumu>).

Türkiye’de kadın istihdamını artırmaya yönelik mesleki eğitim politikalarında ve çalışmalarında bulunan kurum ve kuruluşlar şu şekildedir (Öksüz, 2007:94-122):

- İŞKUR
- MEB
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- Başbakanlık Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Genel Müdürlüğü
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Meslek Kuruluşları ve Gönüllü Kuruluşlar
- Belediyeler
- Özel Kurs ve Eğitim Merkezleri

Aşağıda 2017 yılında İŞKUR’a ait eğitim programları ve bu programlara katılan kursiyer sayılarına ait istatistikler yer almaktadır.

Tablo 47. İŞKUR'un Kurs ve Programlarından Yararlananların Sayısı (2017)

Kurs / Program Türü	Kurs	Program Sayısı	Kursiyer Katılımcı Sayısı		
			Erkek	Kadın	Toplam
Mesleki Eğitim Kursu		5.649	35.761	81.819	117.580
Girişimcilik Eğitim Programı		3.691	47.715	46.301	94.016
İşbaşı Eğitim Programı		107.284	145.867	151.388	297.255
Genel Toplam		116.624	229.343	279.508	508.851

Kaynak: İşkur (2017:50)

Tablo 47’ye göre 2017 yılında mesleki eğitim kursuna ait program sayısı 5.649, mesleki eğitim kurs programlarına katılan erkek kursiyer sayısı 35,761, kadın kursiyer sayısı ise 81,819’dur. Verilere göre kadınların meslek eğitim kurslarına katılım oranları erkeklere oranlara daha fazladır.

Tablo 48. İŞKUR'un Mesleki Eğitim Kurslarına Katılan Kursiyer Sayısı (2017)

Mesleki Eğitim Kursları	Erkek	Kadın	Toplam
Mek/Özel Politika	8.453	32.853	41.306
Mek/İstihdam Garantisiz	4.899	32.004	36.903
Mek/ İstihdam Garantili	9.903	14.308	24.211
Çalışanların Mesleki Eğitimi	10.915	2.082	12.997
Hükümlü Kursu/Kurum Kaynaklı	1.078	147	1.225
Engelli Kursu/Komisyon Kaynaklı	441	348	789
Engelli Kursu/Kurum Kaynaklı	53	77	130
Eski Hükümlü Kursu/Kurum Kaynaklı	19	0	19
Genel Toplam	35.761	81.819	117.580

Kaynak: İŞKUR (2017:51)

Tablo 48'e göre 2017 yılında İŞKUR'un mesleki eğitim kurslarına katılan kursiyer sayısı toplamı 117.580'dir. Kadınlar daha çok özel politika meslek edindirme kurslarına katılmaktadır. Erkeklerde ise daha çok çalışan kesimlere yönelik mesleki eğitim programlarına katılmaktadır.

4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 48. maddesine göre İŞKUR, işsizlik sigortası ödeneği almaya hak kazanan kişilere yönelik mesleki eğitim kursları düzenlemektedir.

Ayrıca, "23.12.2000 tarihinde yürürlüğe giren "İşsizlik Ödeneği Alan Sigortalı İşsizlerin Meslek Geliştirme, Değiştirme ve Edindirme Eğitimi Yönetmeliği" ile iş arayanlara; meslek geliştirme, değiştirme ve edindirme eğitimi verilmesinin usul ve esasları düzenlenmiştir. Mesleklerine uygun ve son yaptıkları işin ücret ve çalışma koşullarına yakın bir işe yerleştirelemeyen ve işsizlik ödeneği alan işsizlere, işgücü piyasasının ihtiyaç duyduğu mesleklerde işe yerleştirilmeleri ve iş bulmalarının kolaylaştırılması için işsizlik sigortası kapsamında mesleki eğitim kursları verilmektedir" (Şen, 2016:74).

2017 yılında İŞKUR'un mesleki eğitim kurslarına katılan kursiyerlere günlük zaruri gider ödemesi; istihdam garantili kurslarda 35 TL, istihdam garantisiz kurslarda 25 TL, hükümlülere yönelik kurslarda 20 TL olarak (sanayi sektöründeki mesleklerde 45 TL ve geleneksel mesleklerdeki kurslarda 35 TL) yapılmakta ayrıca Genel Sağlık Sigorta Primleri ile İş Kazası ve Meslek Hastalıkları Sigorta Primleri İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanmaktadır (İŞKUR, 2017:52).

Meslek kursları, bireylerin istihdam için gerekli mesleki yeterlilik düzeyine ulaşmasını sağlayarak, işgücü piyasasına katılıp meslek edinmesine olanak tanımıştır. (Öksüz, 2007: 16). Meslek kursları, bireylerin meslek sahibi olmalarını kolaylaştırmak için açılan bir faaliyettir. Milli Eğitim Sistemi içerisinde yaygın eğitim kapsamında, işgücü piyasası ve istihdam açısından aktif istihdam politikaları kapsamında değerlendirilen bu kurslar ile birçok kişi eğitime tabi tutulup bu eğitimler neticesinde kişilere sertifika verilmektedir. Örgün eğitim sisteminden ayrılmış meslek kurslarının amacı; işgücü piyasasında istihdam için gerekli olan yeterlilik düzeyine sahip olmayan kişileri iş hayatında istihdam imkânı olan görevlere hazırlamaktır (Yayla, 2009).

Mesleki eğitimin gerçekleştiği kurumlardan biri olan Halk Eğitim Merkezleri, bireylere mesleki bilgi ve beceri kazandırarak istihdam etmelerine olanak sağlamaktadır. İstihdam eden kişilerin gelişen bilim ve teknolojiye uyum sağlamayabilmeleri için yeni bilgi ve beceriye ulaşmalarını sağlamak Halk Eğitim Merkezlerinin görevleri arasında yer almaktadır (Türkoğlu ve Uça, 2011: 59).

Halk Eğitim Merkezlerindeki mesleki teknik kurslar beceri geliştirme ve meslek kazandırma olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir. Beceri geliştirme kursları, mesleki ve teknik eğitim görme olanağı bulamamış ya da eksik eğitim almış kişileri mesleğe hazırlamak, iş alışkanlıkları kazandırmak, onları pasif tüketicilikten aktif üretici konumuna getirmek, bir iş yerinde çalışabilmek, kendi işini kurabilecek bilgi ve beceri kazandırmak amacıyla düzenlenmektedir. Meslek kazandırma kursları ise; bir meslek dalında çalışanları ya da meslek edinmek isteyenleri geliştirmek, yeniliklere hazırlamak, işgücü piyasasına katılmaları için gerekli nitelikleri kazandırmak amacıyla düzenlenmektedir (https://europa.eu/youth/tr/article/54/14007_fi).

Halk Eğitim Merkezleri de Kadın İstihdam ve Meslek Edindirme Programları (KİMEP) vasıtasıyla kadınların istihdama katılmasına önemli katkılarda bulunmaktadır. KİMEP'ler vasıtasıyla mesleki eğitim alan kadınlar eğitimini aldıkları mesleklerle ilgili yerde çalışabilecekleri gibi kendi işyerlerini de açarak, devletten hibe alabilmektedirler..

BÖLÜM 4: YALOVA İLİNDE BULUNAN HALK EĞİTİM MERKEZLERİNDE VERİLEN MESLEKİ EĞİTİM KURSLARININ KADIN KURSIYERLERİN İŞGÜCÜNE KATILIMLARINA VE İSTİHDAMLARINA ETKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

4.1. Yalova İlinin Sosyo-Ekonomik Durumu

Yüzölçümü olarak Türkiye'nin en küçük ili olan Yalova 251.203 nüfusa sahiptir. 5 ilçesi, 14 belediyesi ve 43 köyü bulunmaktadır. İlin temel geçim kaynağı ise tarım, (kivi, seracılık ve süs bitkileri üretimi), sanayi (tekstil, kimya, kâğıt, gemi inşa, otomotiv yan sanayi)'dir. İl ekonomisi içinde tarım sektörü oranı %4,3, sanayi sektörü oranı %42,4, hizmetler sektörü oranı %41,8'dir. Kentsel nüfus oranı % 72, kırsal nüfus oranı ise % 27,9'dur. Yalova ilinin yıllık nüfus artış hızı Türkiye ortalamasından çok yüksek düzeyde seyretmektedir. Göç ve hızlı nüfus artış hızına bağlı sosyal sorunlar ilin en büyük sorunları arasında yer almaktadır (<http://www.yalova.gov.tr/yalova-hakkinda-genel-bilgiler>).

Yalova ilinde gemi ve yat üretimi sektöründe toplam 12.497 kişi istihdam edilmektedir. Ülkenin toplam gemi ve yat ihracatı içerisinde 2011 yılında %2,7 olan Yalova'nın payı, 2012 yılında %10,6'ya, 2015 yılında %21,7'ye, 2016 yılında %34'e yükselmiş, 2017 yılında ise %25,6 olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında 342,8 Milyon \$'lık gemi ve yat ihracatı gerçekleştirilmiştir.

Yalova Gümrük Müdürlüğü'nün verilerine göre, ilin 2016 yılı ihracatı 505,4 Milyon \$, ithalatı 427,2 Milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında ise toplam ihracat 626,1 Milyon \$, toplam ithalat 621,8 Milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. İhraç edilen başlıca ürünler; gemi, akrilik elyaf, tow, tops ve çiçek soğanıdır. İhracat yapılan ilk üç ülke; Norveç, İran ve Irak'dır. İthal edilen başlıca ürünler ise; kimyevi madde, iplik, elyaf, makine, canlı iç ve dış mekân bitkileri, çiçek soğanı ve kesme çiçektir. İthalat yapılan ilk üç ülke ise; Hollanda, İngiltere ve Almanya'dır (<http://www.yalova.gov.tr/genel-ekonomik-durum>).

4.2. Araştırmanın Konusu

Yalova merkez, Altınova ve Çiftlikköy ilçelerinde Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara devam eden kadın kursiyerler ile anket çalışması, kursları tamamlayan kadın kursiyerler ile mülakat yapılarak; kursiyerlerin kursa katılma amaçları, kursların kişisel, mesleki, sosyal, kültürel gelişime katkısı, işgücüne katılmalarına ve istihdama etkileri gibi konular ele alınmıştır.

4.3. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; Halk Eğitim Merkezlerindeki kursların kadınların işgücüne katılmalarına ve istihdama etkilerini ortaya koymaktır.

4.4. Araştırmanın Önemi

Bu araştırma Yalova merkez, Altınova ve Çiftlikköy ilçelerinde kurslara devam eden 208 kursiyerin ve kursları daha önce katılmış 24 kişinin katılımı ile tamamlanmıştır. Bu

Çalışma Halk Eğitim Merkezlerindeki kursların, kadınların istihdamlarına etkisi hakkında bilgi edinilmesi açısından önemlidir.

4.5. Araştırmanın Hipotezleri

H0: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların işgücüne katılmalarını kolaylaştırmaktadır.

H1: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların istihdam edilmelerini kolaylaştırmaktadır.

H2: Kursiyerlerin yaşları ile sosyal ihtiyaç algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H3: Kursiyerlerin yaşları ile kişiisel ve mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H4: Kursiyerlerin yaşları ile eğitim ve öğretilimin kalite algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H5: Kursiyerlerin yaşları ile kurs sonrası iş bulma beklentisi arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur.

H6: Düzenlenen kurslar yüksek öğrenim durumundaki kişilere hitap etmemektedir.

H7: Kursların kişiisel ve mesleki gelişime katkı algısı ile eğitim arasında anlamlı farklılık vardır.

H8: Kursiyerlerin eğitim durumu ile eğitim ve öğretim kalite algısı arasında anlamlı farklılık vardır.

H9: Kursiyerlerin eğitim durumları ile kurs sonrası iş bulma beklentisi arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H10: Kurs çeşidi ile kişiisel ve mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır.

4.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Yalova merkez, Altınova ve Çiftlikköy ilçelerindeki Halk Eğitim Merkezlerinde kurslara devam eden 208 kadın kursiyerle anket çalışması, kursları tamamlamış 24 kadın kursiyer ile de mülakat yapılmıştır. Kurslara katılan kursiyerlerin büyük bir kısmının bu kurslara sosyal aktivite amacıyla katılmalarından dolayı toplamda 232 katılımcı ile sınırlandırılmıştır.

4.7. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmada verileri toplamak amacıyla anket ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Ankette toplam 27 soru yer almıştır. Anket Yalova merkez, Altınova ve Çiftlikköy ilçelerindeki Halk Eğitim Merkezleri'ndeki kurslara katılan kursiyerlerle kurs çıkışı yapılmış ve ankete 208 kadın kursiyer katılmıştır. Daha önce kurslara katılmış olan 24 kadın kursiyer ile de mülakat yapılmıştır.

Anket iki bölümden oluşmakta; ilk bölümde kursiyerlerin demografik bilgilerini öğrenmek, ikinci bölümde ise kursiyerlerin kişiisel ve mesleki algısını, eğitim ve öğretim

kalite algısını, sosyal ihtiyaç algısını ve kurs sonrası iş bulma beklentisini ölçmek amaçlı sorular yer almıştır.

Elde edilen veriler SPSS 16.0 programı ile analiz edilerek tablolara aktarılmıştır. Değişkenler arasında farklılığı ölçmek amacıyla t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır.

Mülakat çalışmasında ise demografik bilgiler, çalışma durumları, katıldıkları kurslara yönelik soruların yanı sıra kursiyerlerin kursa gitme amaçları ve kursların iş bulmaya etkisine yönelik sorular yer almıştır.

4.8. Bulgular

4.8.1. Güvenirlik analizi

Cronbach's Alpha	N of Items
,804	19

19 değişken üzerinden yapılan güvenilirlik sonuçlarına göre; Cronbach's Alpha değerinin 0,804 olduğu görülmektedir. Alpha değerinin 0,60 – 0,80 arasında olması durumunda ölçek oldukça güvenilir varsayıldığı için sonucun güvenilir olduğunu söylenebilir

4.8.2. Anket yapılan kurs gruplarına ait bulgular

Tablo 49. Kursiyerlerin Yaşlara Göre Dağılımı

Yaş	Kişi Sayısı	Yüzde
7-17	5	2,4
18-25	53	25,5
25-45	83	39,9
45-60	45	21,6
60 ve üstü	22	10,6
Toplam	208	100,0

Araştırma sonucuna göre kursiyerlerin % 39,9'u 25-45 yaş , %25,5'i 18-25 yaş, 21,6'sı 45-60 yaş, %10,6'sı 60 yaş ve üstü, %2,4'ü ise 7-17 yaş aralığından oluşmaktadır.

Analiz sonucuna göre Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara daha çok genç kesimin katıldığı görülmektedir.

Tablo 50. Anket Yapılan Kurs Grupları

ŞU AN KATILDIĞINIZ KURS	KİŞİ SAYISI	YÜZDE
Bilgisayar Kullanımı	48	23,1
İngilizce	37	17,8
Resim	47	22,6
Dikiş-Nakış	40	19,2
Kırkyama	2	1,0
Bilgisayarlı Muhasebe	8	3,8
Çocuk Gelişimi	19	9,1
Çini	7	3,4
Toplam	208	100,0

Anket yapılan kurs gruplarındaki kursların arasında en fazla katılım bilgisayar kullanımı (%23,1) kursuna olmuştur. Diğer katılımların %22,6'sını resim kursu, %19,2'sini dikiş kursu, %17,8'ini İngilizce kursu, %9,1'ini çocuk gelişim kursu, %3,8'ini bilgisayarlı muhasebe kursu, %3,4'ünü ise çini kursuna ait olduğu görülmüştür.

Tablo 51. Kursu Tercih Etmede Etkili Olan Etmenler

Eğitimi Aldığınız Kursu Tercih Etmenizde Hangisi Etkili Olmuştur?	Kişi Sayısı	Yüzde
İlgi, İstek Ve Kabiliyetlerime Uygunluğu	172	82,7
Aile Büyüklerim	9	4,3
Bu Meslek Alanında Çalışan Arkadaşlarım	16	7,7
İşyeri Açabilme İmkânı	11	5,3
Toplam	208	100,0

Kursiyerlerin %87,7'si ilgi, istek ve kabiliyetlerine uygunluğundan dolayı, %4,3'ü aile büyüklerinin etkisiyle, %7,7'si kursla ilgili bir meslek alanında çalışan arkadaşının etkisiyle, %5,3'ü işyeri açabilmek amacıyla kursa katılmıştır.

Tablo 52. Kurs Faaliyetlerinden Haberdar Olma Durumu

Halk Eğitim Merkezleri Kurs Faaliyetlerinden Nasıl Haberdar Oldunuz?	Kişi Sayısı	Yüzde
Çevremden	158	76,0
İnternet Sitesinden	21	10,1
Gazete, Dergi, Televizyon, Afiş, İlan, Broşür Vb	10	4,8
Sergi Fuar, Yarışma, Gezi, Sempozyum Vb Türü Etkinlikler	6	2,9
Öğretmenlerin Yaptığı Alan Tarama Çalışmalardan	13	6,2
Toplam	208	100,0

Analiz sonuçlarına göre, kursiyerlerin %76'sı çevresindekileri kişiler, %10,1'i internet sitesinden, %4,8'i gazete, dergi, televizyon, afiş, ilan, broşür, vb, %2,9'u sergi, fuar,

yarışma, gezi, sempozyum vb türü etkinlikler, %6,2'si öğretmenlerin yaptığı tarama çalışmaları vasıtasıyla kurslardan haberdar olduğunu belirtmişlerdir. Halk Eğitim Merkezlerinin faaliyetlerinin bilgilendirilmesindeki en büyük etken kurslara katılan kişiler olmuştur.

Tablo 53. Kurs Süreleri

Eğitimini Almakta Olduğunuz Kursun Süresi	Kişi Sayısı	Yüzde
1-3 Hafta	1	,5
1-3 Ay	97	46,6
4-8 Ay	89	42,8
1 Yıl	21	10,1
Toplam	208	100,0

Araştırma sonuçlarına göre; kurs süreleri genelde 1-3 ay (%46,6) ve 4-8 ay (%42,8) arasında olduğu görülmektedir. 1 yıl olan kurslar %10,1'lik, 1-3 hafta olan kurslar %0,5'lik kısmı oluşturmaktadır.

Tablo 54. Kurs Sürelerinin Yeterlilik Düzeyi

Aldığım Kursun Süresi Yeterlidir.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	149	72,0
Kısmen Katılıyorum	39	18,8
Katılmıyorum	16	7,7
Hiç Katılmıyorum	3	1,4
Toplam	207	100,0

Kursiyerlerin %72'si katıldığı kursun süresini yeterli bulmuştur. %18,8'i kurs süresinin yeterliliğine “kısmen katılıyorum”, %7,7'si “katılmıyorum”, %1,4'ü ise “hiç katılmıyorum” cevabını vermiştir.

Tablo 55. Kurs Değerlendirmesi

Katılmakta Olduğunuz Kurs İçin Genel Değerlendirmeniz Nedir?	Kişi Sayısı	Yüzde
İyi	182	87,5
Orta	24	11,5
Zayıf	2	1,0
Toplam	208	100,0

Kursiyerlerin %87,5'i katıldıkları kurs hakkında olumlu görüş belirtmiştir. %11,5'i “orta”, %1'i ise zayıf olarak değerlendirmiştir. Bu bağlamda kurslar, kursiyerlerin beklentilerini karşılamıştır.

Tablo 56. Kursiyerlerin Katıldığı Kurs İle Çalıştıkları Meslek Alanı Arasındaki İlişki

Eğitimi Aldığınız Kurs İle İlgili Bir Meslek Alanında Çalışıyor musunuz?			Toplam
	Evet	Hayır	
Kişi Sayısı	8	10	18
Yüzde	44,4%	55,6%	100,0%

Analiz sonuçlarına göre, çalışan kursiyerlerin %44,42'ü eğitimi aldığı kurs ile ilgili meslek alanında çalışmakta, %55,6'sı ise farklı meslek alanında çalışmaktadır.

Tablo 57. Kurslar ve İş Yaşamı Arasındaki İlişki

Kurs Halen Çalıştığım İşte İlerlememi Sağlayacak.					Toplam
	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Kişi Sayısı	10	5	1	1	17
Yüzde	58,8%	29,4%	5,9%	5,9%	100,0%

Tablo 57'ye göre kursa katılan çalışan kursiyerlerin %58,8'i katıldıkları kursun çalışmakta oldukları işte ilerlemelerini sağladığını ifade etmişlerdir. %29,4'ü bu görüşe kısmen katıldığını, %5,9'u ise kursun çalışmakta oldukları işe katkı sağlamadığını belirtmişlerdir.

Tablo 58. Kursun Sağladığı İş Olanakları Hakkında Bilgilendirme Durumu

Eğitim Almakta Olduğum Alanla İlgili Olarak İş Olanakları Hakkında Bilgilendirildim.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	78	37,7
Kısmen Katılıyorum	65	31,4
Katılmıyorum	52	25,1
Hiç Katılmıyorum	12	5,8
Toplam	207	100,0

Tablo 58'e göre kursiyerlerin %37,7'si eğitim aldıkları alanla ilgili iş olanakları hakkında bilgilendirildiklerini belirtmiştir. Kursiyerlerin %31,4'ü bu görüşe kısmen katıldığını, %25,1'i katılmadıklarını, %5,8'i hiç katılmadığını ifade etmiştir.

Tablo 59. Kurs Sonrası İş Bulma Beklentisi

Kurs Sonunda Aldığım Eğitim/Belge İle Bir İş Bulabileceğime İnanıyorum.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	80	38,5
Kısmen Katılıyorum	80	38,5
Katılmıyorum	32	15,4
Hiç Katılmıyorum	13	6,2
Toplam	205	98,6

Tablo 59'a göre, kursiyerlerin %38,5'i kurs sonrası iş bulabileceğine inanmakta, %38,5'i kısmen inanmakta, %15,4'ü inanmamakta, %6,2'si hiç inanmamaktadır.

Tablo 60. Kursun İş Bulma Etkisi Üzerindeki Algı Durumu

Kurs İş Bulma İhtimalimi Kuvvetlendirmektedir.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	102	49,8
Kısmen Katılıyorum	66	32,2
Katılmıyorum	27	13,2
Hiç Katılmıyorum	10	4,9
Toplam	205	100,0

Analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin %49,8'i kursun iş bulma ihtimallerini kuvvetlendireceği görüşüne katılmakta, %32,2'si kısmen katılmakta, %13,2'si katılmamaktadır. Kursiyerlerin %4,9'u ise kursun iş bulma ihtimaline hiç katılmamaktadır. Dolayısıyla kurslara katılan kursiyerlerin büyük çoğunluğu kurs sonrası iş bulma ihtimalinin kuvvetli olduğunu düşünmektedir.

Tablo 61. Kursiyerlerin Katıldığı Kurs İle Kurs Sonunda Alacağı Belge İle Bir İş Bulacağına İnanma Durumu

Şu An Katıldığınız Kurs	Kurs Sonunda Aldığınız Eğitim/Belge İle Bir İş Bulabileceğime İnanıyorum.				Toplam
	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Bilgisayar Kullanımı	30	16	1	1	48
	62,5%	33,3%	2,1%	2,1%	100,0%
İngilizce	11	18	6	1	36
	30,6%	50,0%	16,7%	2,8%	100,0%
Resim	11	11	18	5	45
	24,4%	24,4%	40,0%	11,1%	100,0%
Dikiş-Nakış	12	18	6	4	40
	30,0%	45,0%	15,0%	10,0%	100,0%
Kırkyama	0	1	0	1	2
	,0%	50,0%	,0%	50,0%	100,0%
Bilgisayarlı Muhasebe	3	5	0	0	8
	37,5%	62,5%	,0%	,0%	100,0%
Çocuk Gelişimi	10	9	0	0	19
	52,6%	47,4%	,0%	,0%	100,0%
Çini	3	2	1	1	7
	42,9%	28,6%	14,3%	14,3%	100,0%
Toplam	80	80	32	13	205
	39,0%	39,0%	15,6%	6,3%	100,0%

Analiz sonuçlarına göre, kursiyerlerin katıldıkları kurs ile kurs sonun da alacakları belgeyle bir iş bulabileceği görüşü arasındaki ilişki incelendiğinde kırkyama ve resim kursu haricinde genel olarak diğer kurslara katılanların kurs bitiminde elde edecekleri belge ile bir iş bulacağı görüşüne katılanların oranın yüksek olduğu görülmektedir. Buna göre bilgisayar kursuna katılan kursiyerlerin %62,5'i bu düşünceye katıldıklarını, %33,3'ü kısmen katıldığını, %2,1'i ise kurs bitiminde alacağı belge ile bir iş bulacağı görüşüne hiç katılmamaktadır. Çocuk gelişimi kursuna devam eden kursiyerlerin ise

%52,6'sı da kurs bitiminde elde edecekleri belge ile bir iş bulacağı görüşüne katılmakta, %47,4'ü ise bir iş bulabileceğine kısmen katılmaktadır. Ancak resim kursuna katılan kursiyerlerin %40'ı kurs bitiminde alacağı belge ile bir iş bulacağı görüşüne katılmamakta olduğunu, %11,1 oranındaki kursiyer ise hiç katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 62. Kursiyerlerin Şu Anki Durumları İle Aldıkları Kursun İş Bulma İhtimalini Kuvvetlendireceğine Yönelik Algıları İlişkisi

Şu Anki Durumunuz	Kurs İş Bulma İhtimalimi Kuvvetlendirmektedir.				Toplam
	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
Çalışmıyor	4	3	0	0	7
	57,1%	42,9%	,0%	,0%	100,0%
İş Arıyor	20	6	1	0	27
	74,1%	22,2%	3,7%	,0%	100,0%
Ev Hanımı	49	37	12	3	101
	48,5%	36,6%	11,9%	3,0%	100,0%
Öğrenci	10	7	3	0	20
	50,0%	35,0%	15,0%	,0%	100,0%
Emekli	8	8	10	6	32
	25,0%	25,0%	31,2%	18,8%	100,0%

Araştırma sonucu elde edilen verilere göre; kursiyerlerde Halk Eğitim Merkezlerinde verilen kursların iş bulma ihtimalini kuvvetlendireceği düşüncesi mevcut olup buna göre %74,1 oranı ile daha çok iş arayan kursiyerlerin böyle düşündüğü söylenebilir. Aynı şekilde %57,1 oranında çalışmayan, %50 oranında öğrenci ve %48,5 oranında ev hanımı kursiyerlerinde bu düşünceye katıldıkları; ancak emekli kursiyerlerin %25'nin katıldığı, %31,2'sinin katılmadığı, %18,8'nin ise hiç katılmadığı görülmektedir.

Tablo 63. İş Bulma Beklentisinin Değerlendirilmesi

İş Bulma Beklentisi	N	Ortalama	Std. Deviation
Kurs sonunda aldığım eğitim/belge ile bir iş bulabileceğime inanıyorum	205	3,1073	,89014
Kurs iş bulma ihtimalimi kuvvetlendirmektedir	205	3,2683	,86954
Kurs halen çalıştığım işte ilerlememi sağlayacak	207	3,0097	,92951

Tablo 63'e göre kursiyerlerin iş beklentileri üzerine değerlendirme yapıldığında kurs sonunda iş bulma beklentisinin yüksek olduğunu gözlemlemekteyiz.

Tablo 64. Öğrenim Durumuna Göre Kurslarda Verilen Eğitim Algısı

Öğrenim Durumunuz	Halk Eğitimi Merkezinden Aldığım Bu Eğitim İhtiyacımı Karşılacaktır.				Toplam
	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
İlköğretim	29	15	1	0	45
	64,4%	33,3%	2,2%	,0%	100,0%
Lise Ve Dengi	60	22	2	3	87
	69,0%	25,3%	2,3%	3,4%	100,0%
Önlisans, Lisans	49	20	2	0	71
	69,0%	28,2%	2,8%	,0%	100,0%
Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	1	2	0	0	3
	33,3%	66,7%	,0%	,0%	100,0%
Toplam	139	59	5	3	206
	67,5%	28,6%	2,4%	1,5%	100,0%

Analiz sonuçlarına göre, Halk Eğitim Merkezlerinde yürütülmekte olan “Kurslarda verilen eğitimlerin kişinin ihtiyacı olduğu eğitimi karşılayacaktır” düşüncesine ilköğretim mezunu olan katılımcıların %64,4’ü katılmakta, %33,3’ü kısmen katılmakta ve %2,2’si ise katılmamaktadır. Eğitim durumu lise, ön lisans ve lisans olan katılımcılarda bu durum benzerlik göstermektedir. Eğitim durumu yüksek lisans/doktora olan katılımcıların ise %33,3’nün bu düşünceye katıldığı, %66,7’sinin ise kısmen katıldığı görülmektedir.

Kursiyerlerin öğrenim durumlarına bağlı kurslarda verilen eğitim algısı incelendiğinde lise ve dengi, önlisans, lisans mezunu kursiyerlere hitap ettiği fakat yüksek lisans, doktora öğrencilerine ise yeteri kadar hitap etmediğini söylemek mümkündür.

Tablo 65. Halk Eğitim Merkezlerinin Eğitim ve Öğretimle İlgili Değişim ve Gelişmeleri Takip Etme Durumu

Halk Eğitim Merkezleri Eğitim Ve Öğretimle İlgili Değişim Ve Gelişmeleri Takip Etmektedir.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	125	60,1
Kısmen Katılıyorum	68	32,7
Katılmıyorum	7	3,4
Hiç Katılmıyorum	2	1,0
Toplam	202	97,1

Analiz sonuçlarına göre, “Halk Eğitim Merkezleri eğitim ve öğretimle ilgili değişim ve gelişmeleri takip etmektedir” değerlendirmesine kursiyerlerin %60,1’ i “katılıyorum”, %32,7’si “kısmen katılıyorum”, %3,4’ü “katılmıyorum”, %1’i “hiç katılmıyorum” cevabını vermişlerdir. Elde edilen sonuçlara göre; Halk Eğitimi eğitim ve öğretimle ilgili değişim ve gelişmeleri takip ettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 66. Öğrenim Durumlarına Göre Kurs Seviyelerinin Hedef Kitleye Uygunluğu

Öğrenim Durumunuz	Kurs Seviyeleri Hedef Kitlenin Seviyesine Uygundur.				Toplam
	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	
İlköğretim	32	8	5	1	46
	69,6%	17,4%	10,9%	2,2%	100,0%
Lise Ve Dengi	61	25	2	0	88
	69,3%	28,4%	2,3%	,0%	100,0%
Önlisans, Lisans	54	15	2	0	71
	76,1%	21,1%	2,8%	,0%	100,0%
Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	1	2	0	0	3
	33,3%	66,7%	,0%	,0%	100,0%
Toplam	148	50	9	1	208
	71,2%	24,0%	4,3%	,5%	100,0%

Tablo 66'ya göre Halk Eğitim Merkezlerinde yürütülmekte olan kursların, “Kurs seviyeleri hedef kitlenin seviyesine uygundur” görüşüne katılan katılımcıların eğitim durumları incelendiğinde %69,6'sının ilköğretim, %69,3'ünün lise ve dengi, %76,1'inin ön lisans ve lisans, %33,3 oranındaki katılımcının ise yüksek lisans/doktora mezunu olduğu görülmektedir. Kurs seviyelerinin hedef kitlenin seviyesine uygun olduğu görüşüne katılmayan katılımcıların öğrenim durumu ise %10,9 oranında ilköğretim, %2,3 oranında lise ve dengi, %2,8 oranında ise ön lisans ve lisans şeklindedir.

Tablo 67. Kurslarda İşlenen Konuların Kursiyer İlgisi Arasındaki İlişki

Kursta Eğitimini Aldığım Konulara Karşı İlgim Artıyor.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	174	84,1
Kısmen Katılıyorum	29	14,0
Katılmıyorum	3	1,4
Hiç Katılmıyorum	1	,5
Toplam	207	100,0

Tablo 67'ye göre, kursta eğitimini aldığım konulara karşı ilgim artıyor” görüşüne kursiyerlerin %84,1'i katılıyorum, %14'ü kısmen katılıyorum, %1,4'ü katılmıyorum, %0,5'i hiç katılmıyorum cevabını vermiştir.

Tablo 68. Kurslarda Kullanılan Araç, Gereç ve Materyallerin Öğrenmeye Etkisi

Kullanılan Araç Gereç Ve Materyaller Öğrenmemizi Kolaylaştırmaktadır.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	144	69,6
Kısmen Katılıyorum	52	25,1
Katılmıyorum	7	3,4
Hiç Katılmıyorum	4	1,9
Toplam	207	100,0

Tablo 68'e göre, kursiyerlerin %69,6'sı kurslarda araç, gereç ve materyallerin öğrenmelerini kolaylaştırdığını, %25,1'i kısmen kolaylaştırdığını, %3,4'ü kolaylaştırmadığını, %1,9'u hiç kolaylaştırmadığını belirtmişlerdir.

Tablo 69. Eğitim ve Öğretim Kalite Memnuniyet Değerlendirilmesi

Eğitim ve Öğretim Kalite Algısı	N	Ortalama	SS
Aldığım kursun süresi yeterlidir	207	3,6135	,69353
Halk Eğitim Merkezleri eğitim ve öğretimle ilgili değişim ve gelişmeleri takip etmektedir	202	3,5644	,61354
Halk Eğitimi Merkezinden aldığım bu eğitim ihtiyacımı karşılayacaktır	206	3,6214	,61074
Kurs seviyeleri hedef kitlenin seviyesine uygundur	208	3,6587	,58469
Kursta öğrenmek istediğim konular işlenmektedir	207	3,7923	,47289
Kursta öğrenmek istediğim konular işlenmektedir	207	3,8164	,45701
Kullanılan araç, gereç ve materyaller öğrenmemizi kolaylaştırmaktadır	207	3,6232	,64841
Halk Eğitim Merkezlerinin çağın gerektirdiği değişim ve gelişimi takip ettiğini düşünüyorum	206	3,4223	,65614

Eğitim ve öğretim kalite değerlendirmesini içeren seçeneklerin analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin genel olarak kurslardan olumlu sonuç aldıkları gözlenmektedir.

Tablo 70. Kursun Kişisel Gelişim Algısı

Kişisel Gelişimimi Artıracağını Düşündüğüm İçin Kursa Katılıyorum.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	178	86,0
Kısmen Katılıyorum	26	12,6
Katılmıyorum	2	1,0
Hiç Katılmıyorum	1	,5
Toplam	207	100,0

Analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin %86'sı kişisel gelişimlerini artıracağını düşündüğü için kursa katılmaktadır. Kursiyerlerin %12,6'sı kursların kişisel gelişimlerini artıracağına kısmen katılmakta, %1'i katılmamakta, %0,5'i ise hiç katılmamaktadır.

Tablo 71. Kursun Mesleki Gelişim Algısı

Kursun Mesleki Gelişimimi Artıracağına İnanıyorum.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	135	65,9
Kısmen Katılıyorum	48	23,4
Katılmıyorum	14	6,8
Hiç Katılmıyorum	8	3,9
Toplam	205	100,0

Analiz sonuçlarına göre, "Kursun mesleki gelişimimi artıracağına inanıyorum" görüşüne kursiyerlerin %65,9'u katılıyorum, %23,4'ü kısmen katılıyorum, %6,8'i katılmıyorum, %3,9'u hiç katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 72. Kursun Mesleki Gelişimi Etkileme Algısı

Kursta Edindiğim Mesleki Eğitimden Kurs Sonrası Faydalanabileceğimi Düşünüyorum.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	162	79,4
Kısmen Katılıyorum	31	15,2
Katılmıyorum	10	4,9
Hiç Katılmıyorum	1	,5
Toplam	204	100,0

Analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin %79,4'ü kursta edindiği mesleki eğitimden kurs sonrası faydalanabileceğini düşünmektedir. %15,2'si bu görüşe kısmen katılmakta, %4,9'u katılmamakta, % 0,5'i ise hiç katılmamaktadır.

Tablo 73. Kişisel ve Mesleki Gelişim Algısının Değerlendirilmesi

Kişisel ve Mesleki Gelişim Beklentisi	N	Ortalama	Std. Deviation
Kişisel gelişimi artıracağını düşündüğüm için kursa katılıyorum	207	3,8406	,42802
Kurs halen çalıştığım işte ilerlememi sağlayacak	180	2,8556	1,03093
Kursun mesleki gelişimi artıracağına inanıyorum	200	3,5050	,79570
Kursta edindiğim mesleki eğitimden kurs sonrası faydalanabileceğimi düşünüyorum	202	3,7327	,57113

Analiz sonuçlarına göre; kursiyerlerin kurslardan sağlayacağı kişisel ve mesleki gelişim katkısındaki memnuniyet derecesinin yeterli düzeyde olduğu gözlenmektedir. Dolayısıyla analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin kurslara katılmalarında önem rol oynayan etmenlerden birisi de kişisel ve mesleki gelişimini artırmak olduğu ifade edilebilir.

Tablo 74. Halk Eğitim Merkezlerinin Yeterli Düzeyde Sosyal ve Kültürel Faaliyetler Düzenleme Durumu

Halk Eğitimi Merkezinde Yeterince Sosyal Ve Kültürel Faaliyetler Düzenlenmektedir.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	99	48,8
Kısmen Katılıyorum	80	39,4
Katılmıyorum	22	10,8
Hiç Katılmıyorum	2	1,0
Toplam	203	100,0

Tablo 74'e göre, kursiyerlerin %48,8'i Halk Eğitim Merkezlerinin yeterli düzeyde sosyal ve kültürel faaliyet düzenlediği görüşüne katıldığını, %39,4'ü kısmen katıldığını, %10,8'i katılmadığını, %1 hiç katılmadığını belirtmiştir.

Tablo 75. Halk Eğitim Merkezlerinin Toplumun Kültürel ve Sosyal İhtiyaçlarını Destekleme Durumu

Halk Eğitimi Merkezinin Faaliyetleri Toplumun Kültürel Ve Sosyal İhtiyaçlarını Desteklemektedir.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	154	75,5
Kısmen Katılıyorum	46	22,5
Katılmıyorum	3	1,5
Hiç Katılmıyorum	1	,5
Toplam	204	100,0

Tablo 75'e göre, kursiyerlerin %75,5'i Halk Eğitim Merkezlerinin toplumun sosyal ve kültürel ihtiyaçlarını desteklediğini, %22,5'i kısmen desteklediğini, %1,5'i desteklemediğini, % 0,5'i hiç desteklemediğini belirtmiştir.

Tablo 76. Kursiyerlerin Sosyal İhtiyaçlarının Karşılanmasının Değerlendirilmesi

Sosyal İhtiyaç Beklentisi	N	Ortalama	Std. Deviation
Halk Eğitimi Merkezi faaliyetleri toplumun kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını desteklemektedir	204	3,7304	,50695
Halk Eğitimi Merkezinde yeterince sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir	203	3,3596	,71320
Kursa sosyal faaliyet amacıyla katılıyorum	201	3,3682	,91858

Analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin büyük çoğunluğu kurslara sosyal faaliyet amacıyla katılmakta ve Halk Eğitim Merkezleri yeterli düzeyde sosyal faaliyet düzenleyerek kursiyerlerin sosyal ihtiyaçlarını karşılamaktadır.

Tablo 77. Kursun Ücretsiz Olmasının Kursa Katılım Üzerindeki Etkisi

Ücretsiz Olduğu İçin Kursa Katılıyorum.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	106	51,2
Kısmen Katılıyorum	44	21,3
Katılmıyorum	33	15,9
Hiç Katılmıyorum	24	11,6
Toplam	207	100,0

Araştırma sonuçlarına göre kursiyerlerin %51,2'si kurslara ücretsiz olduğu için katılmaktadır. %21,3'ü bu görüşe kısmen katılmakta, %15,9'u katılmamakta, %11,56'sı hiç katılmamaktadır. Buna göre kursiyerlerin kurslara katılmasında kursların ücretsiz olması büyük etken olduğu söylenebilir.

Tablo 78. Halk Eğitim Merkezlerinin Çağın Gerekliği Değişim ve Gelişimi Takip Etme Durumu

Halk Eğitim Merkezlerinin Çağın Gerekli Değişim ve Gelişimi Takip Ettiğini Düşünüyorum.	Kişi Sayısı	Yüzde
Katılıyorum	104	50,5
Kısmen Katılıyorum	87	42,2
Katılmıyorum	13	6,3
Hiç Katılmıyorum	2	1,0
Toplam	206	100,0

Kursiyerlerin %50,5'i Halk Eğitim Merkezlerinin çağın gerektiği değişim ve gelişimi takip ettiği görüşüne katıldığını, %42,2'si kısmen katıldığını, %6,3'ü katılmadığını, %1'i hiç katılmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 79. Kursa Katılımda Karşılaşılan Sorunlar

Hangisi/Hangileri Kursa Devam Etmenizle Karşılaştığınız Sorundur/Sorunlardır?	Kişi Sayısı	Yüzde
Küçük Çocukların Bakımı	29	13,9
Ulaşım Sıkıntısı	79	38,0
Eşimi İkna Etmek	5	2,4
Aile Büyüklerini İkna Etmek	4	1,9
Kursun İş Saatiyle Çakışması	27	13,0
Sorun Yok	64	30,8
Toplam	208	100,0

Kursiyerlerin kurslara devamlarında karşılaştığı en önemli sorun ulaşım (%38) olduğu görülmektedir. Kursiyerlerin %13,9'u küçük çocukların bakımı, %2,4'ü eşini ikna edemediğini, %1,9'u aile büyüklerini ikna edemediğini, %13'ü kursun iş saatleriyle çakıştığını, %30,8'i sorun olmadığını belirtmiştir. Araştırma sonucuna göre en büyük sorunun ulaşım sıkıntısı olması nedeniyle Halk Eğitim Merkezlerinin il/ilçe merkezine uzak yerlerde faaliyet gösterdiği gözlemlenmiştir. Katılımı etkileyen diğer önemli bir sorun ise kursun iş saatiyle çakışması olduğu ve kursların iş saatlerine uygun düzenlenmemesidir.

4.8.3. Mülakat sonuçlarının değerlendirilmesi

Yalova ilindeki meslek edindirme kurslarının kadınların işgücüne katılımlarına ve istihdamlarına etkisini araştırmak için anket çalışmasının yanı sıra nitel araştırma tekniklerinden biri olan yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Mülakat çalışması Yalova Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslarını tamamlamış 24 kadın kursiyer ile yapılmıştır.

4.8.3.1.Kursiyerle yapılan görüşme sonucu elde edilen bulgular:

Tablo 80. Katılımcıların Demografik Bilgileri

	Yaşınız	Doğum Yeriniz	Medeni Durumunuz	Evli İseniz Çocuk Var mı? Varsa Kaç Tane?	İkametgâh Yeriniz	Eğitim Durumunuz
1 Nolu Katılımcı	34	Kocaeli	Evli	2	Yalova	Önlisans
2 Nolu Katılımcı	39	Yalova	Bekâr	2	Yalova	Lisans
3 Nolu Katılımcı	24	Antalya	Evli	1	Yalova	İlköğretim
4 Nolu Katılımcı	21	Yozgat	Bekâr	Yok	Yalova	Lisans
5 Nolu Katılımcı	33	Sivas	Evli	2	Yalova	İlköğretim
6 Nolu Katılımcı	27	Mardin	Evli	Yok	Yalova	Önlisans
7 Nolu Katılımcı	39	Samsun	Evli	2	Yalova	Lise
8 Nolu Katılımcı	40	Kocaeli	Evli	2	İstanbul	Lisans
9 Nolu Katılımcı	26	Yalova	Bekâr	Yok	Yalova	Lisans
10 Nolu Katılımcı	30	K.Maraş	Evli	2	Yalova	Lise
11 Nolu Katılımcı	35	Sakarya	Evli	2	Yalova	Lise
12 Nolu Katılımcı	21	Yalova	Bekâr	Yok	Yalova	Önlisans
13 Nolu Katılımcı	63	İstanbul	Evli	2	Yalova	Lise
14 Nolu Katılımcı	31	Yalova	Evli	2	Yalova	Lise
15 Nolu Katılımcı	45	Kars	Bekâr	Yok	Yalova	Lisans
16 Nolu Katılımcı	39	K.Maraş	Evli	2	Yalova	İlköğretim
17 Nolu Katılımcı	43	Ankara	Evli	3	Yalova	İlköğretim
18 Nolu Katılımcı	43	Afyon	Evli	2	İzmir	Lisans
19 Nolu Katılımcı	37	Sakarya	Evli	1	Yalova	İlköğretim
20 Nolu Katılımcı	32	Aydın	Evli	2	Yalova	Önlisans
21 Nolu Katılımcı	44	Yalova	Evli	2	Yalova	Lise
22 Nolu Katılımcı	37	Ankara	Evli	1	Yalova	İlköğretim
23 Nolu Katılımcı	26	Yalova	Evli	2	Yalova	Önlisans
24 Nolu Katılımcı	22	Yalova	Bekâr	Yok	Yalova	Önlisans

Katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde, büyük çoğunluğunun başka bir ilden Yalova'ya göç ettiği görülmektedir. Kurslara çoğunlukla evli ve çocuk sahibi kursiyerler katılmıştır. Anket sonuçlarıyla benzer olarak ilköğretim, lise, önlisans ve lisans mezunları bu kurslara katıldığı, fakat yüksek lisans ve doktora mezunlarının bu kursları tercih etmediği görülmektedir.

Tablo 81. Katılımcıların Çalışma Durumuna Ait Bilgiler

	Çalışma Durumunuz	Çalışıyorsanız			Çalışmanıza Engel Teşkil Eden Sorunlar
		Aldığınız Eğitim Sayesinde mi İş Buldunuz?	Aldığınız Ücret	Sigorta Durumu	
1 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			İş Bulamıyor
2 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			İş Bulamıyor
3 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			Yok
4 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			Çalışma Saatlerinin Uygun Olmaması ve Düşük Maaş
5 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Evet	1800 TL	Var	Çalışıyor
6 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			İş Bulamıyor
7 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			İş Bulamıyor
8 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	1500 TL	Var	Çalışıyor
9 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			İş Bulamıyor
10 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			Çocukların Bakımı ve Sağlık Problemleri
11 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			Çalışmak İstemiyor
12 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			Eğitimine Devam Ediyor
13 Nolu Katılımcı	Emekli	Hayır			Emekli
14 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	1600	Var	Çalışıyor
15 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	3000	Var	Çalışıyor
16 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	1600	Var	Çalışıyor
17 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			Çocukların Bakımı
18 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	4000	Var	Çalışıyor
19 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	1600	Var	Çalışıyor
20 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			Çocukların Bakımı
21 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	Kendi işi	Var	Çalışıyor
22 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	1600	Var	Çalışıyor
23 Nolu Katılımcı	Çalışmıyor	Hayır			KPSS Sınavına Hazırlanıyor
24 Nolu Katılımcı	Çalışıyor	Hayır	2100	Var	Çalışıyor

Mülakat sonuçlarına göre kurslara katılmış olan kursiyerlerin çoğunluğunu çalışmayan kesim oluşturmaktadır. Çalışmayan kesimin çalışmasına engel teşkil eden en büyük problem iş bulamamalarıdır. Diğer problem ise çocuklarının bakımındır. Çalışan kesim ise en az asgari ücretle sigortalı bir işte çalışmaktadır.

Tablo 82.Kursiyerlerin Kurslara Ait Görüşleri

	Katıldığınız Kursun Adı Nedir?	Bu Kursa Katılma Amacınız Nedir?	Daha Önce Halk Eğitim Merkezlerindeki Kurslara Katıldınız mı? Katıldysanız, Kursun Adı Nedir?	Katıldığınız Kursta Seviyenize Uygun Eğitim Verildi mi?	Kursta Öğrenmek İstedığınız Konular Anlatıldı mı?	Halk Eğitim Kurslarında Eğitim Alırken Herhangi Bir Sorun Yaşadınız mı? Yaşadıysanız Bu Sorunlar Nelerdir?	Katıldığınız Kurs Beklentilerinizi Karşıladı mı? Hangi Yönde?
1 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Öğrenmek ve İş Bulmak	Bilgisayar	Evet	Evet	Hayır	Evet, Mesleki Gelişim
2 Nolu Katılımcı	Hasta ve Yaşlı Hizmetleri	İş Bulmak	Bilgisayar Operatörlüğü	Evet	Kısmen	Teknolojik ve Fiziki Yetersizlikler	Hayır, İstihdama Katkı Sağlamadı
3 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Kendini Geliştirmek	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
4 Nolu Katılımcı	Hasta ve Yaşlı Hizmetleri	İş Bulmak	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır	Kısmen
5 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Kişisel Gelişim	Çocuk Gelişim ve Bilgisayar Kursu	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
6 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Sertifika Almak	İngilizce	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
7 Nolu Katılımcı	Hasta ve Yaşlı Hizmetleri	Kişisel Gelişim ve İş Bulmak	Bilgisayar	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
8 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Sosyal Aktivite	Resim	Evet	Evet	Hayır	Evet, Sosyal Gelişim
9 Nolu Katılımcı	Çinicilik	Sosyal Aktivite	Bilgisayar, İngilizce	Evet	Evet	Hayır	Evet, Sosyal Gelişim
10 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Mesleki Gelişim	İngilizce, Giyim Üretim	Evet	Evet	Eğitimci İle İlgili Problemler	Evet, Mesleki Gelişim
11 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Mesleki Gelişim	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet, Mesleki Gelişim
12 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Mesleki Gelişim	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet, Mesleki Gelişim
13 Nolu Katılımcı	Çini	Hobi	Ahşap Boyama, Alçı Rölyef	Hayır	Kısmen	Hayır	Evet, Sosyal Gelişim
14 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Mesleki Gelişim	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet, Mesleki Gelişim
15 Nolu Katılımcı	Çini	Hobi	Resim	Evet	Evet	Hayır	Evet. Sosyal Gelişim
16 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Sosyal Faaliyet Amacıyla	İngilizce	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
17 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Kişisel Gelişim	El Sanatları	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
18 Nolu Katılımcı	Giyim Üretim	Hobi	Dikiş	Evet	Evet	Hayır	Evet, Sosyal Gelişim

Tablo 82'nin devamıdır.

	Katıldığınız Kursun Adı Nedir?	Bu Kursa Katılma Amacınız Nedir?	Daha Önce Halk Eğitim Merkezlerindeki Kurslara Katıldınız mı? Katıldysanız, Kursun Adı Nedir?	Katıldığınız Kursta Seviyenize Uygun Eğitim Verildi mi?	Kursta Öğrenmek İstedığınız Konular Anlatıldı mı?	Halk Eğitim Kurslarında Eğitim Alırken Herhangi Bir Sorun Yaşadınız mı? Yaşadıysanız Bu Sorunlar Nelerdir?	Katıldığınız Kurs Beklentilerinizi Karşıladı mı? Hangi Yönde?
19 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Mesleki Gelişim	İngilizce	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
20 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Sertifika Almak ve Öğrenmek	Hayır	Evet	Evet	Hayır	Evet, Mesleki Gelişim
21 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Kişisel Gelişim	Diksiyon, İngilizce, Matematik	Hayır	Kısmen	Hayır	Kısmen
22 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Kişisel Gelişim	İngilizce	Evet	Evet	Hayır	Evet, Mesleki Gelişim
23 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Sertifika Almak	Giyim Üretim	Evet	Evet	Hayır	Evet, Kişisel Gelişim
24 Nolu Katılımcı	Bilgisayar	Kişisel Gelişim	İngilizce	Evet	Evet	Hayır	Evet, Mesleki Gelişim

Katılımcılar genel olarak kişisel, mesleki gelişim ve sosyal aktivite amacıyla kurslara katılmaktadır. Katılımcılar genelde kurslarda seviyelerine uygun kurslar verildiğini ve öğrenmek istediği konuların anlatıldığını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu kişisel, mesleki gelişim ve sosyal aktivite amaçlı kurslara katıldıkları için bu alandaki beklentilerini karşıladıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar genel olarak eğitimini aldıkları kurs ile ilgili sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir. Kurslarla ilgili genel düşünceleri sorulduğunda ise kişisel ve mesleki gelişimlerine olumlu katkı sağladıklarını, özgüvenlerini kazandırarak sosyalleşmelerinde büyük etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra farklı alanlarda kursların açılması, kursta öğretilen bilgilerin daha kapsamlı olması kursiyerler açısından daha faydalı olacağını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda kursiyerlerin büyük çoğunluğu kursu tamamladıktan sonra iş aramaya başladıklarını fakat kursların istihdamlarına çok fazla katkı sağlamadıklarını da vurgulamışlardır.

Tablo 83. Kursiyerlerin Kurslara Gitme Amaçları ve Kursların İş Bulmaya Etkisine Yönelik Etkileri

	Halk Eğitim Kurslarına Katıldığınız Sırada Bir İşte Çalışıyor muydunuz? Cevabınız Evet İse; Bu Kursta Almış Olduğunuz Eğitimin, İşinize Olumlu Katkısı Oldu mu?	Katıldığınız Kursun İş Bulmaya Yönelik Etkisi Oldu mu?	Kursu tamamladıktan sonra iş aramaya başladınız mı?	Sizce Halk Eğitim Merkezlerindeki Meslek Edindirme Kursları Kadın İstihdamını Arttırmaya Yönelik Katkı Sağlamakta mıdır?	Halk Eğitim Kurslarına Katıldıktan Sonra Yakın Çevrenizdeki Kadınlara Halk Eğitim Kurslarını Tavsiye Ettiniz mi? Cevap Evet İse Neden Tavsiye Ettiniz?
1 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Sosyal Aktivite
2 Nolu Katılımcı	Evet, Oldu	Hayır	Hayır	Evet	Sosyal Aktivite ve İstihdam
3 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Sosyal Aktivite
4 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Sosyal Aktivite
5 Nolu Katılımcı	Evet, Oldu	Evet	Hayır	Evet	İstihdam Sağlaması ve Sosyal Aktivite
6 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Kişisel Gelişim
7 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Evet	Sosyal Aktivite
8 Nolu Katılımcı	Hayır	Evet	Evet	Evet	Mesleki Gelişim ve İstihdam
9 Nolu Katılımcı	Evet, Oldu	Hayır	Hayır	Evet	Sosyal Aktivite
10 Nolu Katılımcı	Hayır	Evet	Evet	Evet	İstihdam ve Sosyal Aktivite
11 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	İstihdam
12 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Hayır
13 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite
14 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Evet	Hayır	Sosyal Aktivite
15 Nolu Katılımcı	Evet, Olmadı	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite
16 Nolu Katılımcı	Evet, Oldu	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite
17 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite ve Kişisel Gelişim
18 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite
19 Nolu Katılımcı	Evet	Evet	Hayır	Evet	Kişisel Gelişim
20 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite
21 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite
22 Nolu Katılımcı	Evet, Oldu	Evet	Hayır	Evet	İstihdam ve Kişisel Gelişim
23 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite
24 Nolu Katılımcı	Hayır	Hayır	Hayır	Hayır	Sosyal Aktivite

Çalıştığı iş ile ilgili kurslara katılan katılımcılar genel olarak kursun çalıştığı işe katkı sağladıklarını ifade etmişlerdir. Çalışmayan katılımcılar ise katıldıkları kursların iş bulmaya katkısı olmadıklarını belirtmişlerdir. Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kurslarının istihdamı artırmalarına etkisi olup olmadığı sorulduğunda ise genel

olarak etkisi olmadığını ifade etmişlerdir. Kursları sosyal aktivite ve kişisel, mesleki gelişimlerine katkı sağlamaları için çevresindeki kadınlara tavsiye etmişlerdir.

4.8.4. Hipotezlerin değerlendirilmesi

Kursa devam eden kursiyerlerle yapılan anket sonuçlarına değerlendirildiğinde kursiyerler genel olarak kursu tamamladıktan sonra iş bulma ihtimalinin kuvvetli olacağı görüşüne katılmaktadırlar. Aynı zamanda iş bulma beklentisinin de yüksek olduğu görülmektedir. Yapılan mülakat çalışmasında ise katılımcıların büyük çoğunluğu kursu tamamladıktan sonra iş aramaya başladıklarını (Tablo 83) ifade etmişlerdir. Dolayısıyla **“H0: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların işgücüne katılmalarını kolaylaştırmaktadır”** hipotezi doğrulanmıştır.

Yapılan mülakat çalışmasının sonuçlarına göre kursiyerler genel olarak kursları tamamladıktan sonra istihdam edilememişler ve kursların iş bulmaya ve kadın istihdamına katkı sağlamadığını belirtmişlerdir (Tablo 82 ve 83). Buna göre **“H1: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların istihdam edilmelerini kolaylaştırmaktadır.”** hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 84. Kursiyerlerin Yaşları İle Sosyal İhtiyaç Algılarının Ortalama ve Standart Sapmaları

Kursiyerlerin Yaşları	N	X	SS
7-17	5	3,6000	,27889
18-25	53	3,3019	,56713
25-45	83	3,4317	,47501
45-60	45	3,6667	,36237
60 ve üstü	22	3,7424	,30744
Toplam	208	3,4864	,48316

Analiz sonuçlarına göre sosyal ihtiyaç algı ortalamasının en fazla 60 yaş ve üstüne (3,742) ait olduğu görülmektedir. Sosyal ihtiyaç algısının ortalaması sırasıyla 45-60, 7-17, 25-45 ve 18-25 yaş şeklindedir. Bu sonuçlara göre; yaş arttıkça sosyal ihtiyaç beklentisi de artmaktadır. Kursiyerlerin sosyal ihtiyaçlarının karşılanması kurslara katılma oranını artırmaktadır.

Tablo 85. Kursiyerlerin Yaşları İle Sosyal İhtiyaç Algılarının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

Sosyal İhtiyaç Algısı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	5,021	4	1,255	5,885	,000
Gruplar İçi	43,301	203	,213		
Toplam	48,323	207			

Kursiyerlerin yaşlarının sosyal ihtiyaç algısına göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla Anova testi kullanılmıştır. Bu analiz sonuçlarına göre $p < 0,05$ 'ten küçük olduğu için anlamlı farklılıklar görülmüştür ve **“H2: Kursiyerlerin yaşları ile sosyal ihtiyaç algıları arasında anlamlı bir farklılık vardır”** hipotezi doğrulanmıştır. Farkın kaynağına ulaşabilmek için post hoc testleri kullanılmıştır.

Tablo 86. Kursiyerlerin Yaşları İle Sosyal İhtiyaç Algılarının Games –Howell Test Sonuçları

(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	P
7-17	18-25	,29811	,337
	25-45	,16827	,731
	45-60	-,06667	,985
	60 ve üstü	-,14242	,843
18-25	7-17	-,29811	,337
	25-45	-,12984	,639
	45-60	-,36478*	,002
	60 ve üstü	-,44054*	,000
25-45	7-17	-,16827	,731
	18-25	,12984	,639
	45-60	-,23494*	,019
	60 ve üstü	-,31070*	,004
45-60	7-17	,06667	,985
	18-25	,36478*	,002
	25-45	,23494*	,019
	60 ve üstü	-,07576	,899
60 ve üstü	7-17	,14242	,843
	18-25	,44054*	,000
	25-45	,31070*	,004
	45-60	,07576	,899

Tablo 86'ya göre, kursiyerlerin yaşları ile sosyal ihtiyaç algılarının anlamlılık düzeyi varyanslarının homojenliği testi 0,05'ten küçük (0,045) olduğu için grup varyanslarının homojen olmadığı görülmüş, buna istinaden Games- Howell testi kullanılmıştır.

Analiz sonuçlarına göre; 60 yaş üstü kursiyerlerin sosyal ihtiyaç algı ortalaması, 18-25 yaş ve 25-45 yaş aralığındaki kursiyerlerin sosyal ihtiyaç algı ortalamasından anlamlı düzeyde yüksektir. 45-60 yaş arası kursiyerlerin sosyal ihtiyaç algı ortalaması da, 18-25 ve 25-45 yaş aralığındaki kursiyerlerin sosyal ihtiyaç algı ortalamasından daha yüksektir.

Tablo 87.Kursiyerlerin Yaşları İle Kişisel ve Mesleki Gelişim Algı Ortalaması

Kursiyerlerin Yaşları	N	X	SS
7-17	5	3,5500	,32596
18-25	53	3,6352	,40734
25-45	83	3,5371	,50038
45-60	45	3,4426	,49295
60 ve üstü	22	3,3295	,60938
Toplam	208	3,5200	,49086

Tablo 88. Kursiyerlerin Yaşları İle Kişisel ve Mesleki Gelişim Algılarının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

Kişisel Ve Mesleki Gelişim Algısı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1,800	4	,450	1,900	,112
Gruplar İçi	48,075	203	,237		
Toplam	49,875	207			

Tablo 88 incelendiğinde kursiyerlerin yaşları ile kişisel ve mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık olmadığı ($p=0,112>0,05$) görülmektedir. Dolayısıyla;

“H3:Kursiyerlerin yaşları ile kişisel ve mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 89. Kursiyerlerin Yaşları İle Eğitim ve Öğretimin Kalite Algı Ortalaması

Kursiyerlerin Yaşları	N	X	SS
7-17	5	3,6750	,25921
18-25	53	3,6593	,32857
25-45	83	3,6388	,38189
45-60	45	3,5679	,31354
60 ve üstü	22	3,7321	,33471
Toplam	208	3,6394	,34729

Tablo 90. Kursiyerlerin Yaşları İle Eğitim ve Öğretimin Kalite Algılarının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

Eğitim ve Öğretim Kalite Algısı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	,447	4	,112	,925	,450
Gruplar İçi	24,520	203	,121		
Toplam	24,967	207			

Analiz sonuçlarına göre, kursiyerlerin yaşları ile eğitim öğretim kalite algısı arasında ($p=0,450>0,05$) olmasından dolayı anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiş ve **“H4: Kursiyerlerin yaşları ile eğitim ve öğretimin kalite algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır”** hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 91. Kursiyerlerin Yaşları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklenti Ortalaması

Kursiyerlerin Yaşları	N	X	Ss
7-17	5	3,4667	,55777
18-25	53	3,3774	,59928
25-45	83	3,2129	,66987
45-60	45	2,9333	,71633
60 ve üstü	22	2,5303	,95762
Toplam	208	3,1282	,73748

Analiz sonuçları değerlendirildiğinde kursiyerlerin yaş ortalaması sırasıyla 18-25 yaş, 25-45 yaş, 45-60 yaş ve 60 yaş üstü şeklindedir. Analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin yaşları arttıkça kurs sonrası iş bulma beklentisi de paralel olarak azaldığı söylenebilir.

Tablo 92. Kursiyerlerin Yaşları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentilerinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

İş Bulma Beklentisi	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P.
Gruplar Arası	14,031	4	3,508	7,226	,000
Gruplar İçi	98,550	203	,485		
Toplam	112,581	207			

Tablo 92'ye göre; $p=0,00<0,005$ olmasından dolayı kursiyerlerin yaşları ile kurs sonrası iş bulma beklentileri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır. Analiz sonuçlarına göre “**H5: Kursiyerlerin yaşları ile kurs sonrası iş bulma beklentisi arasında anlamlı bir farklılık söz konusudur**” hipotezi doğrulanmıştır.

Farklılığın kaynağına ulaşabilmek için post hoc testinden yararlanılmıştır.

Tablo 93. Kursiyerlerin Yaşları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentilerinin Games –Howell Test Sonuçları

(I) Yaş	(J) Yaş	Ortalamalar Arası Yaş (I-J)	P
7-17	18-25	,08931	,996
	25-45	,25382	,855
	45-60	,53333	,384
	60 ve üstü	,93636	,089
18-25	7-17	-,08931	,996
	25-45	,16451	,571
	45-60	,44403 [*]	,012
	60 ve üstü	,84706 [*]	,005
5-45	7-17	-,25382	,855
	18-25	-,16451	,571
	45-60	,27952	,207
	60 ve üstü	,68255 [*]	,030
45-60	7-17	-,53333	,384
	18-25	-,44403 [*]	,012
	25-45	-,27952	,207
	60 ve üstü	,40303	,419
60 ve üstü	7-17	-,93636	,089
	18-25	-,84706 [*]	,005
	25-45	-,68255 [*]	,030
	45-60	-,40303	,419

Analiz sonuçlarına göre, kursiyerlerin yaşlarına göre, kurs sonrası iş bulma beklentisinin Games-Howell testi sonuçlarına göre; 18-25 yaş aralığındaki kursiyerlerin iş bulma beklentisi 45-60 ve 60 yaş üstü kursiyerlerin iş bulma beklentisinden anlamlı bir düzeyde yüksektir. 25-45 yaş aralığındaki kursiyerlerin kurs sonrası iş bulma beklentisi 60 yaş ve üstü kursiyerlerden anlamlı seviyede yüksektir.

Tablo 94. Kursiyerlerin Öğrenim Durumları

Öğrenim Durumunuz	Kişi Sayısı	Yüzde
İlköğretim	46	22,1
Lise Ve Dengi	88	42,3
Önlisans, Lisans	71	34,1
Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	3	1,4
Toplam	208	100,0

Anket sonuçlarına göre; kursiyerlerin %42,3'ü lise ve dengi, %34,1'i önlisans/lisans, %22,1'i İlköğretim, %1,4'ü ise yüksek lisans-doktora mezunu olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre Halk Eğitim Merkezlerindeki kursların yüksek öğrenim mezunu olan kişilere hitap etmediği görülmektedir.

Analiz sonuçlarına “**H6: Düzenlenen kurslar yüksek öğrenim durumundaki kişilere hitap etmemektedir**” hipotezi doğrulanmıştır.

Tablo 95. Kursiyerlerin Öğrenim Durumları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentilerinin Ortalamaları

Öğrenim Durumu	N	X	SS
İlköğretim	46	3,1087	,78584
Lise Ve Dengi	88	3,1326	,68656
Önlisans, Lisans	71	3,1502	,77825
Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	3	2,7778	,69389
Toplam	208	3,1282	,73748

Kursiyerlerin eğitim durumlarına göre kurs sonrası iş bulma beklentisi değerlendirildiğinde; ortalamanın en yüksek lise ve dengi öğrenim düzeyinde olanlara ait olduğu görülmektedir. Bunu takiben sırasıyla önlisans, lisans, ilköğretim öğrenim düzeyinde olanlar yer almaktadır. En düşük ortalama ise yüksek öğrenime sahip kursiyerlere aittir.

Tablo 96. Kursiyerlerin Öğrenim Durumu İle Kursların Kişisel ve Mesleki Gelişime Katkı Algısı Ortalamaları

Öğrenim Durumu	N	X	SS
İlköğretim	46	3,5707	,41387
Lise Ve Dengi	88	3,5350	,46796
Önlisans, Lisans	71	3,5012	,54509
Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	3	2,7500	,43301
Toplam	208	3,5200	,49086

Tablo 96’da kursiyerlerin eğitimi ile kursların kişisel ve mesleki gelişim algısı ortalamaları yer almaktadır. Ortalamalar sırasıyla; ilköğretim, lise ve dengi, önlisans, lisans mezunu ve yüksek öğretim mezunu şeklindedir.

Tablo 97. Kursiyerlerin Öğrenim Durumu İle Kursların Mesleki Gelişime Katkı Algısının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

Öğrenim Durumu	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	1,942	3	,647	2,755	,044
Gruplar İçi	47,933	204	,235		
Toplam	49,875	207			

Kursiyerlerin eğitim durumu ile kursların mesleki gelişime katkı algısının tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; $p=0,04<0,05$ olmasından dolayı kursiyerlerin eğitim durumu ile kursların mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır. Bu sonuçlara göre “**H7: Kursların kişisel ve mesleki gelişime katkı algısı ile eğitim arasında anlamlı farklılık vardır**” hipotezi doğrulanmıştır. Anlamlı farklılığın kaynağını belirlemek için Tukey testinden yararlanılmıştır.

Tablo 98. Kursiyerlerin Öğrenim Durumları İle Kursların Kişisel ve Mesleki Gelişime Katkı Algısının Tukey Testi Sonuçları

(I) Öğrenim Durumunuz	(J) Öğrenim Durumunuz	Ortalamalar Arası Yaş (I-J)	P
İlköğretim	Lise Ve Dengi	,03561	,978
	Önlisans, Lisans	,06948	,873
	Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	,82065*	,025
Lise Ve Dengi	İlköğretim	-,03561	,978
	Önlisans, Lisans	,03386	,972
	Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	,78504*	,032
Önlisans, Lisans	İlköğretim	-,06948	,873
	Lise Ve Dengi	-,03386	,972
	Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	,75117*	,045
Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	İlköğretim	-,82065*	,025
	Lise Ve Dengi	-,78504*	,032
	Önlisans, Lisans	-,75117*	,045

Tablo 98'deki Tukey testi sonuçlarına göre ilköğretim, lise ve dengi, önlisans ve lisans mezunu kursiyerlerin kişisel ve mesleki gelişime katkı algısı, yüksek öğretim mezunu kursiyerlerin kişisel ve mesleki gelişime katkı algısından anlamlı düzeyde yüksektir. Analiz sonuçlarına göre öğrenim durumu arttıkça kursların kişisel ve mesleki gelişimine katkı algısı azalmaktadır. Bu bağlamda Halk Eğitim Merkezlerinin eğitim düzeyi daha düşük kursiyerlere yönelik kurslar düzenlediği söylenebilir.

Tablo 99. Kursiyerlerin Öğrenim Durumu İle Kursların Eğitim ve Öğretim Kalite Algısının Ortalaması

Öğrenim Durumu	N	X	Ss
İlköğretim	46	3,5920	,44586
Lise Ve Dengi	88	3,6453	,30020
Önlisans, Lisans	71	3,6757	,32735
Diğer (Yüksek Lisans-Doktora)	3	3,3333	,31458
Toplam	208	3,6394	,34729

Tablo 100. Kursiyerlerin Eğitim Durumu İle Kursların Eğitim ve Öğretim Kalite Algısının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	,481	3	,160	1,336	,264
Gruplar İçi	24,485	204	,120		
Toplam	24,967	207			

Analiz sonuçlarına göre, kursiyerlerin eğitim durumu ile kursların eğitim ve öğretim kalite algısı arasında ($p=0,254<0,05$) anlamlı bir farklılık yoktur. Buna göre “**H8: Kursiyerlerin eğitim durumu ile eğitim ve öğretim kalite algısı arasında anlamlı farklılık vardır**” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 101. Kursiyerlerin Eğitim Durumları İle Kurs Sonrası İş Bulma Beklentisinin Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar Arası	,422	3	,141	,256	,857
Gruplar İçi	112,159	204	,550		
Toplam	112,581	207			

Tablo 101’ye göre, kursiyerlerin eğitimi durumu ile kurs sonrası iş bulma beklentisi arasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizinden yararlanılmış ve $p=0,857>0,05$ olması nedeniyle aralarından anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Analiz sonuçlarına göre “**H9: Kursiyerlerin eğitim durumları ile kurs sonrası iş bulma beklentisi arasında anlamlı bir farklılık vardır**” hipotezi reddedilmiştir.

Tablo 102. Kurs Çeşidi İle Kişisel ve Mesleki Gelişime Katkı Algı Ortalaması

Kurs Adı	N	X	Ss
Bilgisayar Kullanımı	48	3,6528	,44871
İngilizce	37	3,5405	,47856
Resim	47	3,3067	,57738
Dikiş-Nakış	40	3,5125	,38377
Kırkyama	2	4,0000	,00000
Bilgisayarlı Muhasebe	8	3,7292	,23465
Çocuk Gelişimi	19	3,6491	,45268
Çini	7	3,2500	,62915
Toplam	208	3,5200	,49086

Analiz sonuçlarına göre, kurs çeşidi ile kişisel ve mesleki gelişim algı ortalamaları sırasıyla kırkyama, bilgisayarlı muhasebe, bilgisayar kullanımı, çocuk gelişimi, İngilizce, dikiş-nakış, resim ve çini kursu şeklindedir.

Tablo 103. Kurs Çeşidi İle Kişisel ve Mesleki Gelişime Katkı Algısının Tek Yönlü Varyans Analizi İle Karşılaştırılması

Kişisel Ve Mesleki Gelişim Algısı	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	P.
Gruplar Arası	4,640	7	,663	2,930	,006
Gruplar İçi	45,235	200	,226		
Toplam	49,875	207			

Analiz sonuçlarına göre, kurs çeşidi ile kişisel ve mesleki gelişim algısı arasında $p=0,006<0,05$ olmasından dolayı anlamlı bir farklılık vardır. Dolayısıyla “**H10:Kurs**

çeşidi ile kişisel ve mesleki gelişim algısı arasında anlamlı bir farklılık vardır” hipotezi doğrulanmıştır.

Farklılığın kaynağına ulaşabilmek için post hoc testlerinden Games-Howell testinden yararlanılmıştır.

Tablo 104. Kurs Çeşidi İle Kişisel ve Mesleki Gelişim Algısının Games-Howell Testi Sonuçları

(I) Şu An Katıldığınız Kurs	(J) Şu An Katıldığınız Kurs	Ortalamalar Arası Yaş (I-J)	P
Bilgisayar Kullanımı	İngilizce	,11224	,955
	Resim	,34604*	,033
	Dikiş-Nakış	,14028	,760
	Kırkyama	-,34722*	,000
	Bilgisayarlı Muhasebe	-,07639	,995
	Çocuk Gelişimi	,00365	1,000
	Çini	,40278	,723
İngilizce	Bilgisayar Kullanımı	-,11224	,955
	Resim	,23380	,469
	Dikiş-Nakış	,02804	1,000
	Kırkyama	-,45946*	,000
	Bilgisayarlı Muhasebe	-,18863	,717
	Çocuk Gelişimi	-,10858	,990
	Çini	,29054	,922
Resim	Bilgisayar Kullanımı	-,34604*	,033
	İngilizce	-,23380	,469
	Dikiş-Nakış	-,20576	,500
	Kırkyama	-,69326*	,000
	Bilgisayarlı Muhasebe	-,42243*	,027
	Çocuk Gelişimi	-,34239	,199
	Çini	,05674	1,000
Dikiş-Nakış	Bilgisayar Kullanımı	-,14028	,760
	İngilizce	-,02804	1,000
	Resim	,20576	,500
	Kırkyama	-,48750*	,000
	Bilgisayarlı Muhasebe	-,21667	,450
	Çocuk Gelişimi	-,13662	,943
	Çini	,26250	,945
Kırkyama	Bilgisayar Kullanımı	,34722*	,000
	İngilizce	,45946*	,000
	Resim	,69326*	,000
	Dikiş-Nakış	,48750*	,000
	Bilgisayarlı Muhasebe	,27083	,134
	Çocuk Gelişimi	,35088	,053
	Çini	,75000	,170

Tablo 105. Kurs Çeşidi İle Kişisel ve Mesleki Gelişim Algısının Games-Howell Testi Sonuçları (devam)

(I) Şu An Katıldığınız Kurs	(J) Şu An Katıldığınız Kurs	Ortalamalar Arası Yaş (I-J)	P
Bilgisayarlı Muhasebe	Bilgisayar Kullanımı	,07639	,995
	İngilizce	,18863	,717
	Resim	,42243*	,027
	Dikiş-Nakış	,21667	,450
	Kırkyama	-,27083	,134
	Çocuk Gelişimi	,08004	,999
	Çini	,47917	,585
Çocuk Gelişimi	Bilgisayar Kullanımı	-,00365	1,000
	İngilizce	,10858	,990
	Resim	,34239	,199
	Dikiş-Nakış	,13662	,943
	Kırkyama	-,35088	,053
	Bilgisayarlı Muhasebe	-,08004	,999
	Çini	,39912	,772
Çini	Bilgisayar Kullanımı	-,40278	,723
	İngilizce	-,29054	,922
	Resim	-,05674	1,000
	Dikiş-Nakış	-,26250	,945
	Kırkyama	-,75000	,170
	Bilgisayarlı Muhasebe	-,47917	,585
	Çocuk Gelişimi	-,39912	,772

Games- Howell testinin sonuçlarına göre, kırkyama kurslarına katılan kursiyerlerin kişisel ve mesleki gelişim algısı, bilgisayar kullanımı, dikiş-nakış, İngilizce, resim kurslarına katılanlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Aynı şekilde bilgisayar kullanımı ve bilgisayarlı muhasebe kursuna katılan kursiyerlerin kişisel ve mesleki gelişim algısı da resim kursuna katılanlardan anlamlı düzeyde daha yüksektir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Eğitim ilk insan ile başlayan ve beşikten mezara kadar devam eden olgudur. Başlangıçta insanlar avlanma yöntemlerini, tecrübelerini birbirlerine aktararak yaşamları için gerekli olan bilgi, beceri ve donanıma sahip olmuşlardır. Göçebe yaşayan toplumlar ise sürü besiciliği, dokuma, savaş teknikleri, avcılık gibi alanlarda eğitime ihtiyaç duymuşlardır. İnsanlar ilerleyen dönemlerde ise yine yaşamalarını devam etmelerini sağlayacak ve yaşamlarını kolaylaştıracak bilgi ve tecrübelerini birbirleriyle paylaşarak, halkın eğitimini gerçekleştirmişlerdir. Kısacası geçmişten günümüze kadar eğitim yaşamımızın bir parçası olmuştur.

Bireylerin daha rahat bir yaşam sürmesi, birbirleriyle uyum içinde yaşaması, değişen dünyaya ayak uydurabilmesi, sosyal sorunların üstesinden gelebilmesi ve nitelikli işgücüne sahip olup istihdam edebilmeleri için eğitime ihtiyacı vardır. Özellikle sosyal politikanın konusunu oluşturan dezavantajlı grupların arasında yer alan kadınlar, toplumsal cinsiyet eşitliği, eğitim olanaklarından eşit biçimde yararlanma, işgücüne katılma, sosyal güvenceye sahip olma, eşit ücret alma gibi konularda birçok problemle karşılaşmaktadır. ILO'nun "Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm: Eğilimler 2018" raporuna göre, kadınların işgücüne katılım oranları, erkeklerin işgücüne katılım oranlarından çok düşüktür. Aynı zamanda kadınlar erkeklere göre daha düşük kaliteli işler ve daha düşük ücretler ile karşı karşıyadır (https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_615726/lang--tr/index.htm). 2018 yılındaki TÜİK İşgücü İstatistiklerine göre, Türkiye'de erkeklerin işsizlik oranı 8,7 iken kadınların 13,2'dir (<http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27696>). Bu durum kadın eğitiminin ve özellikle de nitelikli işgücü kazanılması yönüyle mesleki eğitime önem verilmesi gerektiğinin bir göstergesidir.

Mesleki eğitimin gerçekleştiği en önemli yaygın eğitim kurumlarından biri de Halk Eğitim Merkezleridir. Halk Eğitim Merkezleri düzenlediği kurslar ve kurs dışı etkinlikler ile bireylerin toplumsal değişim ve gelişmelere ayak uydurmasını, sorumluluk kazanmasını ve bilinçlenmesini, mesleki bilgi ve beceriler elde ederek nitelikli işgücüne sahip olmalarını sağlayarak refah bir yaşam sürmelerinde önemli rol oynamaktadır.

Bu çalışmada Yalova merkez, Çiftlikköy ve Altınova ilçelerinde bulunan Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara devam eden kadın kursiyerler ile anket çalışması, kursları tamamlamış kadın kursiyerler ile de mülakat çalışması yapılmış olup, araştırmalar sonucunda Halk Eğitim Merkezlerinde verilen mesleki edindirme kurslarının kadınların işgücüne katılımına ve istihdama katkısı ölçülmüştür. Araştırma sonuçları ise şu şekildedir:

Kursa devam eden kursiyerlerin büyük çoğunluğu kursun iş bulma ihtimalini kuvvetlendireceğini düşünmektedirler. Kursları tamamlayan katılımcılara kursu tamamladıktan sonra iş aramaya başladınız mı sorusu? yöneltildiğinde ise genel olarak olumlu cevap vermişlerdir. Bu sonuçlar doğrultusunda ana hipotezimiz olan "**H0: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların işgücüne katılmalarını kolaylaştırmaktadır.**" doğrulanmıştır.

Kursları tamamlayan kadın katılımcılara “Katıldığınız Kursun İş Bulmaya Yönelik Etkisi Oldu mu?” sorusu yöneltildiğinde, katılımcıların büyük çoğunluğu “Hayır” cevabını vermiştir. Aynı şekilde Halk Eğitim Merkezlerindeki Meslek Edindirme Kursları Kadın İstihdamını Arttırmaya Yönelik Katkı Sağlamakta mıdır? sorusuna da büyük çoğunluk olumsuz cevap vermiştir. Kurslar hakkındaki genel düşünceleri sorulduğunda ise kursların kursiyerlerin istihdamlarına çok fazla katkısı olmadığını vurgulamışlardır. Buna göre, **H1: Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadınların istihdam edilmelerini kolaylaştırmaktadır.**” hipotezi reddedilmiştir.

Kurslarını tamamlayan katılımcılara “Çalışmanıza Engel Teşkil Eden Sorunlar Nelerdir?” sorusu yöneltildiğinde büyük bir kısmı iş bulamamak ve çocukların bakımı olarak ifade etmişlerdir. Buna istinaden Halk Eğitim Merkezleri kadınların çalışmasına engel teşkil eden bu sıkıntıları gidermek için bazı önlemler almalıdır. Halk Eğitim Merkezlerindeki mesleki kursların tümü ya istihdam garantili olmalı ya da tüm kurslar sosyal faaliyete yönelik olarak açılmalıdır. Ayrıca bu kurslara katılan kadın kursiyerlerin çocuklarının kurslara katılımlarına engel teşkil etmemesi için Hayat Boyu Öğrenme Kurumları yönetmeliğinde de yer alan¹ çocuk bakım ve oyun odası, anaokulu her HEM’de zorunlu olarak açılmalı ve kadın kursiyerler bu imkândan ücretsiz olarak yararlanmalıdır. Kadın kursiyerler istihdam edildiklerinde ise uygun ücretler dahilinde yararlanmaya devam etmelidir.

Kursiyerler “Kursun Mesleki Gelişimimi Artıracağına İnanıyorum” ve “Kursta Edindiğim Mesleki Eğitimden Kurs Sonrası Faydalanabileceğimi Düşünüyorum” görüşlerine genel olarak olumlu cevap vermişlerdir. Katıldıkları kurs ile ilgili bir meslekte çalışan kursiyerler ya da katılımcılar ise kursun çalıştıkları işe katkı sağladıklarını belirtmişlerdir. Kursları tamamlayan katılımcılara “Katıldığınız Kurs Beklentilerinizi Hangi Yönde karşıladı” sorusu yöneltildiğinde kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağladıklarını ifade etmişlerdir. Anketlerde de benzer şekilde katıldıkları kursla ilgili işte çalışanlar, kursun çalıştırlara işe katkı sağladığı görüşünü desteklemişlerdir. Bu durumda kursların mesleki gelişime büyük oranda katkı sağladığı görüşüne ulaşılmıştır.

Kurslara katılanların büyük çoğunluğunu ev hanımları oluşturmaktadır. Ev hanımları ise kursları genel olarak sosyal aktivite aracı olarak görmektedir. Kadınların kurslara katılmalarındaki en büyük engel ulaşım sıkıntısı ve çocukların bakımındır. Ulaşım sıkıntısının çözülmesi için HEM daha fazla kurum ve kuruluşla işbirliği içerisinde çalışarak her mahalleye taleplere yönelik alanlarda kurslar açmalıdır. Belediyelerle işbirliği yapılmalı ve kurslara katılan kursiyerler ücretsiz olarak toplu taşıma hizmetlerinden yararlanmalıdır.

¹ MADDE 11 – (1) Kurumların bünyesinde ihtiyaç duyulması ve imkân bulunması hâlinde ana sınıfı açılabilir. Bu sınıf ile ilgili eğitim öğretim uygulamaları, 26.7.2014 tarihli ve 29072 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülür. MADDE 12 – (1) Kurumda uygun ortam ve imkân bulunması durumunda çocuk sahibi olan bireylerin sosyal, kültürel ve mesleki yaşamlarında öğrenme ortamlarına aktif katılımlarını sağlayabilmek amacıyla kursiyerlerin 3-6 yaş arası çocukları için esnek eğitim saat ve zamanlı, toplum temelli çocuk bakım ve oyun odası oluşturulabilir. Bu odalar için kurum müdürü, okul-aile birliği ile iş birliğinde gerekli tedbirleri alır. Kursiyerlerin, 3-6 yaş arası aralığında yeterli sayıda çocukları olmaması hâlinde müracaat eden diğer çocuklar da kursa kabul edilir.

Analiz sonuçlarına göre kursiyerlerin büyük bir kısmı kurslarda kişisel ve mesleki gelişim beklentisinin karşılandığını ifade etmiştir. Aynı zamanda kişisel ve mesleki gelişim algısı ile öğrenim durumu arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Öğrenim durumu arttıkça kişisel ve mesleki gelişim beklentisinin azaldığı görülmüştür. Kurslara en fazla katılım incelendiğinde ise lise ve dengi öğrenimdeki, daha sonra sırasıyla önlisans -lisans, ilköğretim öğrenimindeki bireylerin katıldığı görülmektedir. En az katılım ise yüksek öğrenimdeki bireylere aittir. Mülakat sonuçlarında da benzer bir durum gözlenmiş, ilköğretim, lise, önlisans, lisans mezunları bu kursları tercih ederken, yüksek lisans ve doktora öğrencileri bu kursları tercih etmemiştir. Bu durumda kursların yüksek öğrenim durumundaki bireylere hitap etmediği ifade edilebilir. Bunun nedeni yüksek öğrenimdeki bireylerin kursların kendilerini kişisel ve mesleki anlamda geliştireceklerine inanmaması veya bu bireylere eğitim verebilecek yeterli donanıma sahip eğitimcilerin olmamasından kaynaklı olabilir. Aynı zamanda HEM'deki eğitimciler genelde saat ücreti karşılığı görev almaları eğitmeni bulma konusunda sıkıntı oluşturabilir. Bu problem HEM ve üniversitelerin işbirliğiyle yüksek öğrenim durumundaki bireylere yönelik kursların açılmasıyla aşılabilmesi mümkündür.

Kursiyerlerin büyük çoğunluğu kurslarda sosyal ihtiyaçlarının karşılandığını belirtmiştir. Dolayısıyla bireylerin kurslara katılmasındaki en büyük etken sosyal ihtiyaçlarını karşılamak olduğunu görmekteyiz. Günümüzdeki en büyük sorunlardan birisi bireylerin yalnızlaşmasıdır. Yalnızlaşan bireyler zamanla psikolojik sorunlar yaşamakta, bunun sonucunda da toplumsal sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle HEM'lerdeki kurslar, gerek kültür ve geleneklerin yaşatılması, gerekse toplumsal bağları kuvvetlendirerek refah bir yaşam sürülmesi açısından oldukça önemlidir. Aynı zamanda sosyal politikanın konusunu oluşturan sosyal dışlanmanın önlenmesinde de büyük etkiye sahiptir.

Bilgi ve teknolojinin sürekli değişmesi ve yenilenmesi nedeniyle bireylerin bu gelişmelere ve değişmelere uyum sağlayacak şekilde kendilerini yenilemeleri ve geliştirmeleri gereklidir. Özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği, temel insan haklarına sahip olma, eğitim olanaklarından eşit biçimde yararlanma, işgücüne katılım, sosyal güvenceye sahip olma, eşit ücret alma vb. gibi birçok alanda dezavantajlı olan kadınların eğitimi, kendilerini bu değişim ve gelişimlerle uyumlu bir şekilde geliştirmeleri ve istihdam etmeleri hem ekonomik kalkınmanın hem de toplumsal refahın sağlanması açısından son derece önemlidir. Kadınların en fazla katılım sağlandığı ve mesleki eğitimin gerçekleştiği HEM'lere büyük sorumluluk düşmektedir. Unutulmamalıdır ki “Kadınlarını geride bırakan toplum, geride kalmaya mahkûmdur (M. Kemal ATATÜRK)”.

KAYNAKÇA

- Adult Education in Europe (2015). *A Civil Society View European Association for the Education of Adults*.
- AĞCİHAN, E. (2015). *Yetişkin Eğitimi Alanında Eğitim Veren Eğitimcilerin Yetişkin Eğitimi Alanındaki Yeterlilikleri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- AKSOY, M. (2013). Kavram Olarak Hayat Boyu Öğrenme ve Hayat Boyu Öğrenmenin Avrupa Birliği Serüveni. *Bilgi / Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:64, (23-48).
- AKYOL, A. (1996). *Japon Eğitim Sistemi*. (Çev.: Prof. Dr. Ramazan ÖZEN, Doç. Dr. Ülker Akkutay, Yrd. Doç. Dr. Zuhal Cafoğlu, Arş. Gör. Nadir Çeliköz, Arş. Gör. Yavuz Erişen). İstanbul:Çetin Ofset.
- AKYÜZ, Y. (2005). *Türk Eğitim Tarihi M.Ö. 1000 – M.S. 2004*. Ankara:Pegem A Yayıncılık.
- ATAMAN, N. (1998). Toplumsal Cinsiyet Kavramının Önemi. Erhan Erkan, Ali Fuat Kartal, Zeynep Onat Öz, Dilek (Bayır) Toplu, Mehmet Toplu (Haz.), *Türkiye’de Kadının Eğitim (4-10)*. Ankara :Ankara Şubesi Yay.
- AYPAY, A. (2008). *Eğitimde Amaçlar ve Toplumsal Sistem*. Eskişehir:Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- BALAY, R. (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 37(2), (61-82).
- BAYINDIR, N. (2015). Atatürk ve Halk Eğitimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı 23, (283-288).
- BAYRAKLI, A. F. (2002). Halk Eğitiminde Resmi ve Özel Kuruluşlarla, Dernek ve Vakıfların Rolü. Hazırlayan: Gökhan AY, *Ülkemizde Halk Eğitimin Amacı, Önemi ve Gerekliliği Sempozyumu* (31-42), Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı.
- BAYRAKTAR, M. (1998). Tüketici Eğitiminde Kadının Rolü. Erhan Erkan, Ali Fuat Kartal, Zeynep Onat Öz, Dilek (Bayır) Toplu, Mehmet Toplu (Haz.), *Türkiye’de Kadının Eğitimi* (33-46). Ankara:Ankara Şubesi Yay.
- BÉLANGER, P. and BLAIS, M. (2006). Yetişkin Eğitimi Araştırmalarında Dünya Perspektifleri Montreal Uluslararası Seminer Raporu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 39(1), (145-158).
- BİLİCİ, İ. E. (2017). İnformal Öğrenme, Çocuk ve Suç Olgusu. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (37), (21-31).
- Bloeme, L. Ve W. Craats. (1992). *Non-Traditional Vocational Training Training For Women And Girls In The Netherlands*. B&A Group Policy Research & Consultancy Ltd. Netherlands.
- BOZKURT ÇAKIR, N. (2016). Türkiye’de Esnek İstihdam Politikaları ve Kadın Emegine Etkisi. *Sosyal Araştırmalar Vakfı Dergisi*. S:3, (51-66).

- CAN, S. (2002). Halk Eğitiminde Sosyal ve Kültürel Etkinliklerin Rolü. Gökhan Ay (Haz.), *Ülkemizde Halk Eğitiminin Amacı, Önemi ve Gerekliliği Sempozyumu* (57-60). Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Yay.
- CEDEFOP. (2017). On The Way To 2020: Data For Vocational Education And Training Policies. Publications Office of the European Union, Luxembourg. http://www.bollettinoadapt.it/wp-content/uploads/2017/02/5561_en.pdf. Erişim Tarihi:20 Eylül 2018.
- CELEP, C. (2003). *Halk Eğitimi*. Ankara:Anı Yayıncılık.
- ÇEVİLİK, T. (2017). *Türkiye’de 2001-2015 Döneminde Kadın İşgücünün İstihdamı*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- DEBEAUVAIS, M. ve Khôi, L. T. (1982). Okuma- Yazma Seferberliği, Örgün Eğitim ve Ekonomik Kalkınma. (Çev.: Esin YALÇIN). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 15(2), (349-356).
- DEMİR, Z. (2016). Kadınların Siyasete Katılımı ve Katılımı Artırmaya Yönelik Stratejiler. *Kadın Araştırma Dergisi*. 3(2), (35-48).
- DEMİREL, Ö. (2001). *Eğitim Sözlüğü*. Ankara: Pegem Yayınevi.
- DOLANBAY, T. (2014). *Hayat Boyu Öğrenme Sürecinde Halk Eğitim Merkezlerinin Yaşadığı Yönetmel Sorunlar*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Bartın.
- DUMAN, A. (2000). *Yetişkinler Eğitimi*. Ankara:Ütopya Yayınevi.
- DUMAN, A. (1992). Norveç’te Halk Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 25 (1), (295-310).
- DÜNDAR, A. (2000). Köy Enstitüleri. *Kuruluşlarının 60. Yılında Köy Enstitüleri*. Ankara: Ürün Yayınları.
- EKİNCİ, Y. (2011). *Geçmişten Geleceğe Eğitime Bakış*, İstanbul:M&B Yayın Dağıtım.
- EKŞİOĞLU, E. (2017). *Dünya Ülkelerinde Mesleki Eğitim*. MESTEK 2017 | 4. Ulusal Meslek Yüksekokulları Sosyal Ve Teknik Bilimler Kongresi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi. Burdur.
- ELÜSTÜ, A. (2007). *Yetişkinlerin Eğitim İhtiyaçları ve Halk Eğitim Merkezleriyle İlgili Farkındalık Düzeylerinin Belirlenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- European Commission/EACEA/Eurydice, (2015). Adult Education and Training in Europe: Widening Access to Learning Opportunities. Eurydice Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
- EURYDICE, (2011). *Örgün Eğitimde Yetişkinler: Avrupa’daki Politikalar ve Uygulamalar*. Milli Eğitim Bakanlığı Strateji Geliştirme Başkanlığı, Ankara.
- FİDAN, N. (2012). Okulda Öğrenme ve Öğretme. Ankara:Pegem Akademi.
- GERAY, C. (1974). Halk Eğitiminin Kurumlaşması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 7 (1), (403-435).

- GERAY, C. (1978). *Halk Eğitimi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- GÖKÇE, F. (2005). *Devlet ve Eğitim*. Tekağaç Kitap Basım, Yayım, Dağıtım Ltd. Şti.
- GÖKKOCA, F. Z. U. (2001), Sağlık Eğitimi Açısından Yetişkin Eğitimi. *Türk Tabipleri Birliği Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*. 10(11), (412-414).
- GÜNAY, E. (2002). Kültürümüzün Önemli Bir Değişkeni: Halk Eğitimi. Gökhan Ay (Haz.), *Ülkemizde Halk Eğitiminin Amacı, Önemi ve Gerekliliği Sempozyumu* (61-66). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yay.
- GÜVEN, İ. (2010). *Türk Eğitim Tarihi*. Ankara: Naturel Yayıncılık.
- GÜZEL, A. (1986). 3008 Sayılı İş Yasasının Önemi ve Başlıca Hükümleri. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*. Ocak 1986(35-36). <http://dergipark.gov.tr/iusskd/issue/935/10549>. Erişim Tarihi:25 Eylül 2018.
- http://europa.eu/youth/tr/article/54/14007_tr. Erişim Tarihi:01 Haziran 2018.
- <http://hbogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmerapor/2016/mobile/index.html#p=10>. Erişim Tarihi:09 Haziran 2018.
- <http://hbogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmerapor/2017-1/mobile/index.htm>. Erişim Tarihi:21 Haziran 2018.
- http://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_04/11093946_MEB_HBO_KURUMLARI_YYNETMELYYY.pdf. Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2018.
- <http://katki.org/wp-content/uploads/2016/10/katki3son.pdf#page=51>. Erişim Tarihi:25 Eylül 2018.
- <http://okuma-yazma.meb.gov.tr/www/yetiskin-okuma-yazma-kurslari-belgeler-ve-sinavlar/icerik/197>. Erişim Tarihi:25 Haziran 2018.
- <http://www.hayatboyuogrenme.gov.tr/Hakkimizda/Onem>. Erişim Tarihi:13 Mayıs 2018.
- http://www.hbo.gov.tr/assets/Docs/okumayazma/mevzuat/31092205_yayginegitimkurumlariyonetmeligi.pdf. Erişim Tarihi: 12 Ağustos 2018.
- <http://www.hemhalkegitim.com/halk-egitim-merkezleri-2017-1-istatistikler/>. Erişim Tarihi:09 Haziran 2018.
- <http://www.ikg.gov.tr/>. Erişim Tarihi:2 Ağustos 2018.
- http://www.ktu.edu.tr/dosyalar/bmyo_8bc28.pdf. Erişim Tarihi:21 Ağustos 2018.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf>. Erişim Tarihi:25 Temmuz 2018.
- http://www.ssuk.org.tr/eski_site_verileri/5_UlusalKongreBildiriler/2._gun_10.05.2011/halka_yonelik_egitim_calismalari_yaklasimlar_ve_ornekler_dilek_aydoslu.pdf. Erişim Tarihi:10 Mart 2018.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts&kategori=veritbn&kelimesec=341872. Erişim Tarihi:25 Haziran 2018.
- <http://www.tuik.gov.tr>. Erişim Tarihi:17 Mart 2018.
- <http://www.tuik.gov.tr/HbPrint.do?id=24695>. Erişim Tarihi:15 Mart 2018.
- <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24671>. Erişim Tarihi:11 Ağustos 2018.

<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24695>. Erişim Tarihi:26 Nisan 2018.

<http://www.ua.gov.tr/docs/magazine/hap-grundtvig.pdf?sfvrsn=0>. Erişim Tarihi:03 Mayıs 2018.

<http://www.yalova.gov.tr/genel-ekonomik-durum>. Erişim Tarihi:25 Eylül 2018.

<http://www.yalova.gov.tr/yalova-hakkinda-genel-bilgiler>. Erişim Tarihi:01 Ağustos 2018.

<http://www.yok.gov.tr/kadinlarin-mesleki-egitimi-ve-istihdami-sempozyumu>. Erişim Tarihi:09 Eylül 2018.

<http://www2.diyaret.gov.tr/DinHizmetleriGenelMudurlugu/VaazHizmetleri/%C4%B0slam%C4%B1n%20%C4%B0lme%20Verdi%C4%9Fi%20%C3%96nem-II.pdf>. Erişim Tarihi:29 Ağustos 2018.

<https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/is-hayatinda-kadin/1854>. Erişim Tarihi:13 Nisan 2018.

<https://biruni.tuik.gov.tr/>. Erişim Tarihi:11 Mayıs 2018.

https://ec.europa.eu/epale/sites/epale/files/yetiskin_egitimi_sunusu_gulcin_yilmaz.pdf. Erişim Tarihi:17 Haziran 2018.

<https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/7564100/3-18072016-AP-EN.pdf/88d7d902-9261-491e-9a3a-23acd4ad3fd6>. Erişim Tarihi:07 Temmuz 2018.

https://europa.eu/youth/tr/article/54/14007_fi. Erişim Tarihi:16 Temmuz 2018.

<https://e-yaygin.meb.gov.tr/Login.aspx>. Erişim Tarihi:06 Ocak 2018.

<https://longreads.cbs.nl/trends17-eng/society/figures/education/>. Erişim Tarihi:09 Temmuz 2018.

https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_458132/lang--tr/index.htm. Erişim Tarihi:5 Ağustos 2018.

https://www.ilo.org/ankara/news/WCMS_615726/lang--tr/index.htm. Erişim Tarihi:5 Ağustos 2018.

<https://www.meb.gov.tr>. Erişim Tarihi:06 Ocak 2018.

<https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa82.htm>. Erişim Tarihi:14 Ağustos 2018.

<https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/docs/cedaw.pdf>. Erişim Tarihi:28 Eylül 2018.

https://www.unicef.org/turkey/pdf/_gi18.pdf. Erişim Tarihi:09 Ağustos 2018.

İŞİĞİÇOK, Ö. (2014). Sosyal Politika. Aysen TOKOL, Yusuf ALPER (Ed.), *Temel Sosyal Politika Sorunları* (119- 159). Bursa:Dora Yayıncılık.

İŞİK EROL, S. (2015). Türkiye’de Kadının Çalışma Hayatına Katılımının Belirleyicileri. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2(3). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/84462>. Erişim Tarihi:15 Eylül 2018.

İŞKUR. (1989). *Değişen Bir Toplumda Kadınların İstihdam İmkânlarının Geliştirilmesi*. (7-8 Kasım). İstanbul.

İŞKUR. (2017). *Türkiye İş Kurumu 2017 Yılı Faaliyet Raporu*. Ankara.

KAPLAN, M. (2002). *Aydınlanma Devrimi ve Köy Enstitüleri*. Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.

- KARABULUT, A. (2007). *Türkiye'deki İşsizliği Önlemede Aktif İstihdam Politikalarının Rolü Ve Etkinliği, (Umanlık Tezi)*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara.
- KARACA, Nevran ve ÇAKIR, Sibel (2014). Mesleki Eğitim Ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (Megep) Muhasebe Finansman Alanı Modüllerinin Etkinliğinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 17(31), (213-231).
- KAYA, H. E. (2015). Türkiye'de Halk Eğitim Merkezleri. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*. 3(5), (268-277).
- KAZICI, Z. (2014). *Osmanlı'da Eğitim Öğretim*. İstanbul:Kayıhan Yayınları.
- KILINÇ, M. (2016). *Türkiye'de Mesleki Eğitim ve Tarihi (1886-1986)*. Pegem Akademi Yayınları:Ankara.
- KIRBY, F. (2010). *Türkiye'de Köy Enstitüleri*. (Çev.:Niyazi Berkes). İstanbul:Tarihçi Kitabevi.
- KISA, S. (2012), *İşkur ve Yerel Yönetimlerde Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Eğitim-İstihdam İlişkisi Yönünden Analizi: Ankara İli İşkur İl Müdürlüğü ve Ankara Büyükşehir Belediyesi Mesleki Eğitim Faaliyetlerinin Karşılaştırmalı Analizi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- KOÇ, M., TAŞ, S., ÖZKAN, H. H. ve YILMAZ, E. (2009). Türkiye'de Yetişkin ve Yaşam Boyu Eğitimine Yönelik Lisans Programı Önerisi. *I. Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 1-3 Mayıs 2009. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi. Çanakkale. <http://www.eab.org.tr/eab/2009/pdf/339.pdf>. Erişim Tarihi: 09 Mart 2018.
- KOWALSKI, T. J. (1998), *The Organization and Planning of Adult Education*. Educational Leadership Faculty Publications.
- KÖKSAL, S. (2017). *Yerel Yönetimlerde Halkın Eğitimi ve Hayat Boyu Öğrenme Faaliyetleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- KÖKSEL, B. (2016). Demografik Fırsat Penceresi'nden Türkiye'de İstihdam ve İşsizlik. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 9(43), (2013-2022).
- LALA, Ö. YAZAR, T. Ç. (2017). Öğretmenlerin Yetişkin Eğitimi Kavramına İlişkin Algılarının Metaforlar Aracılığıyla Analizi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. 18(3), (80-99).
- MALTAŞ, R. (2011). *Sümerlerden Günümüze Eğitim, İlk ve Ortaçağ 1*. Konya: Çizgi Kitabevi Yay.
- MEB, (2009). *Hayat Boyu Öğrenim Kapsamında Türkiye'de İnformal Öğrenme Üzerine Ortak Bir Anlayış Geliştirme ve Farkındalık Oluşturma Projesi Konferansları Bildiri Kitabı*.
- MEB, (2010). *Yaygın Eğitim Kurumları Yönetmeliği*, Ankara:MEB. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/yayg%C4%B1negi_1/27587_1.html. Erişim Tarihi: 11 Haziran 2018
- MEB, (2013). *2012/2013 MEB Örgün Eğitim İstatistikleri*. Ankara.
- MEB, (2016). *2016 Yılı İzleme Raporu*. Ankara.

- MİSER, R. (1995). Halk Eğitimi Programlarının İnsan Gücü Planlamasına Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 28(2), (207-216).
- MİSER, R. (2002). Küreselleşen Dünyada Yetişkin Eğitimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi*. 35(1-2), (5-60).
- NAIDOO, K. (2005). *Citizenship, Education and Governance in a Global Context*. Adult Learner. Eileen Curtis and others (Edi), (11-25).
- ÖKSÜZ, N. (2007). *Mesleki Eğitim Kurslarının Kadınların İstihdam Edilebilirliğine Katkısı ve İşkur'un Üstlenebileceği Roller*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara.
- ÖKSÜZ, N. (2007). *Mesleki Eğitim Kurslarının Kadınların İstihdam Edilebilirliğine Katkısı ve İşkur'un Üstlenebileceği Roller (Uzmanlık Tezi)*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü. Ankara.
- ÖKTEN, C. E. (2002). Halk Eğitiminde Müziğin Rolü. Gökhan Ay (Haz.), *Ülkemizde Halk Eğitimin Amacı, Önemi ve Gerekliliği Sempozyumu* (89-94). Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Yay.
- ÖNDER, N. (2013). Türkiye’de Kadın İşgücünün Görünümü. *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*. 1(1), (35-61).
- ÖNER, A. (2014). *Hayat Boyu Eğitimin Sağlanmasında Halk Eğitim Merkezlerinin Değerlendirilmesi: Yenişehir Halk Eğitimi Merkezi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Mersin.
- ÖZAYDINLIK, K. (2014). Toplumsal Cinsiyet Temelinde Türkiye’de Kadın ve Eğitim. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*. Yıl: 14, S:33, (93-112).
- ÖZBEK, A. (2002). Yaygın Eğitim. Gökhan Ay (Haz.), *Ülkemizde Halk Eğitimin Amacı, Önemi ve Gerekliliği Sempozyumu* (43-48), Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Yay.
- ÖZDEMİR, S. T. (2003). Tıp Eğitimi ve Yetişkin Öğrenmesi. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*. 29 (2), (25-28).
- ÖZGEN, B. (2002). *Çağdaş Eğitim ve Köy Enstitüleri*. İzmir: Final Matbaacılık.
- ÖZKAN, H. H. (2006). Popüler Kültür ve Eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 14(1), s (29-38).
- PANİTSİDOUA E. A. 1, M. Vastakib , E. Valkanosa. (2012). Vocational Education and Training of Unemployed Women In Greece: An Initial Approach. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 69. Elsevier Ltd. (1729 – 1736).
- SAĞLAMTUNÇ, T. (1998). Türkiye’de Kadının Eğitiminde Kütüphanelerin Rolü. Erhan Erkan, Ali Fuat Kartal, Zeynep Onat Öz, Dilek (Bayır) Toplu, Mehmet Toplu (Haz.), *Türkiye’de Kadının Eğitimi* (31-91). Ankara: Ankara Şubesi Yay.
- SAYILAN, F. (2012). Eğitimde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. *Toplumsal Cinsiyet ve Eğitim*. Fevziye Sayılan (der), Ankara:Dipnot Yayınları.
- SAYLIK, A. (2014). Yunanistan Eğitim Sistemi Üzerine Bir İnceleme: Amaç, Yapı Ve Süreç Bakımından Türkiye Eğitim Sistemiyle Karşılaştırılması. *9. Uluslararası Balkan Eğitim ve Bilim Kongresi’nde Sunulan Bildiri*. 16-18 Ekim, Trakya Üniversitesi. Edirne.
- SOYDAN, T. (2006). Küreselleşme Sürecinin Eğitim Alanına Etkileri. Oğuz, Ebru ve Ayfer Yakar (Haz.), *Küreselleşme ve Eğitim* (181-212). Ankara: Dipnot Yay.

- SÜRÜCÜ, M. (2014). *İşsizlik, İşsizlikle Mücadelede Pasif İstihdam Politikaları: Almanya Ve Türkiye Örnekleri*, (Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Uzmanlık Tezi). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Dış İlişkiler ve Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü. Ankara.
- ŞEN, M. (2016). Aktif İşgücü Piyasası Politikaları Kapsamında Türkiye’de Mesleki Eğitim Kurslarının Analizi, *Uluslararası Ekonomi ve Yenilik Dergisi*. 2 (1), (67-89). (DOI: <http://dx.doi.org/10.20979/ueyd.24556>).
- ŞENTÜRK, F. (2015). Türkiye’de İşgücü Piyasası ve İstihdamın Yapısı. *Sosyal Güvençe Dergisi*. Sayı:7, (113 – 143).
- TANIR, A. (2002). Toplumsal Kalkınmada Halk Eğitimin Rolü. Gökhan Ay (Haz.), *Ülkemizde Halk Eğitimin Amacı, Önemi ve Gerekliği Sempozyumu* (77-82). Ankara:T.C. Kültür Bakanlığı Yay.
- TANILLI, S. (1989). *Nasıl Bir Eğitim İstiyoruz*. İstanbul:Amaç Yayınları.
- TAŞPINAR, M. (2014). Kadın İşgücünün Mesleki Eğitimi. *Uluslararası Hakemli Aile Çocuk ve Eğitim Dergisi*. 2(3), (41-48).
- TEKİN, M. (1991). Halk Eğitim Örgütlerinin Özellikleri ve Halk Eğitimi Örgütüne Açık Sistem Yaklaşımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 24(1), (13-19).
- TEMEL, H. (2007). *Ahilik Teşkilatının Halkın Eğitim ve Öğretimindeki Rolü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- TEZCAN, M. (1981). *Eğitim Sosyolojisine Giriş*. Ankara:Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- TOR, H. (2016). Kadın ve Eğitim. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 9(5), (67-74).
- TÜRK, E. (1999). *Türk Eğitim Sistemi*. Ankara:Nobel Yayın Dağıtım Ltd. Şti.
- TÜRK, H. S. (1968). Niçin Halk Eğitimi?. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 1(1), (87-110).
- TÜRKOĞLU, A. ve UÇA, S. (2011). Türkiye’de Halk Eğitimi: Tarihsel Gelişimi, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2 (2), (48-62).
- UÇAR C. ve ÖZERBAŞ M. A. (2013). Mesleki ve Teknik Eğitimin Dünyadaki ve Türkiye’deki Konumu, *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 2(2), (242-253).
- UYAR BOZDAĞLIOĞLU, Y. (2008). Türkiye’de İşsizliğin Özellikleri ve İşsizlikle Mücadele Politikaları. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:20, (45-65).
- ÜLTANIR, E. ve ÜLTANIR, G. (2005). Estonya, İngiltere ve Türkiye’de Yetişkinler Eğitiminde Profesyonel Standartlar. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(1), (1-23).
- VARIŞ, F. (1981). *Eğitim Bilimine Geçiş*. Ankara:Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- YALÇINKAYA, M. (1992). İtalyan Eğitim Sistemi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 25(1), (199-210).
- YAYLA, D. (2009). *Türk Yetişkin Eğitimi Sisteminin Değerlendirilmesi*. T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı (EARGED). Ankara.

- YAZAR, T. (2012). Yetişkin Eğitiminde Hedef Kitle. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)*. Yıl-4, Sayı:7, (21-30).
- YILDIRIM, M. (2002). Halk Eğitiminde Sosyal ve Kültürel Etkinliklerin Rolü Avrupa Birliği Sürecinde Kültürel Yozlaşmanın Önlenmesi. Gökhan Ay (Haz.), *Ülkemizde Halk Eğitimin Amacı, Önemi ve Gerekliği Sempozyumu* (105-116). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- YILDIRIM, M. (2009). *Hayat Boyu Öğrenme Kapsamında Yaygın Eğitim ve Halk Eğitim Merkezleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- YILDIZ, A. (2002). *Türkiye’de Yetişkin Eğitimi Araştırmaları: Amaç, Kapsam, Yöntem ve Eğilimler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- YILDIZ, A. (2004). Türkiye’deki Yetişkin Eğitimi Araştırmalarına Toplu Bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 37(1), (78-97).
- YILDIZ, İ. (1998). Hz. Peygamberin Mekke Dönemi Yaygın Eğitim Çalışmaları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, (302-335).
- YILMAZ M ve Y. ZOĞAL. (2015). Kadının İşgücüne Katılımının Tarihsel Gelişimi ve Kadın İstihdamını Etkileyen Faktörler: Türkiye ve Avrupa Örneği. *EconWorld2015*. 18-20 Ağustos, IRES,Torino. Italy. http://torino2015.econworld.org/assets/zogal_yilmaz.pdf.
- YILMAZER, E. (2014). Sosyal Politika. Aysen Tokol, Yusuf Alper (Ed.), *Çalışma Hayatında Özel Gruplara (Dezavantajlı) Yönelik Politikalar*. (304-318). Bursa:Dora Yay.
- YUVALI, E. (2013). 4857 Sayılı İş Kanunu’nun ve İlgili Mevzuatın Kadın İşçiler İle İlgili Hükümlerine Genel Bir Bakış. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. (93-114). <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2013-106-1270>.
- YÜKSEL OKTAY, E. ve B. MENTEŞE. (2017). Türkiye’de 2002 Yılından İtibaren Kadın İstihdamına Yönelik Uygulanan Sosyal Politikalar. *Turgut Özal Uluslararası Ekonomi ve Siyaset Kongresi IV (11-12 Mayıs), MALATYA*. (898-936).
- YÜKSEL, H. (2014). Yaşam Boyu Eğitim Olgusunun İstihdama Katkısı: İŞKUR Örneği. *HAK-İŞ Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*. 3(5), (90-103).
- ZAİM, S. (1997). *Çalışma Ekonomisi*. İstanbul:Filiz Yayınevi.
- ZORLU, M. (2014). Milli Korunma Kanunu Versus 3008 Sayılı İş Kanunu: Emeği Denetim Altına Alan ve Sermaye Birikimini Destekleyen Bir Kanun. *Sosyal Güvenlik Dergisi*. 4(1), (119-145). <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/280497>. Erişim Tarihi:13 Eylül 2018.

EKLER

EK1:ANKET ÖRNEĞİ

Yaşınız	Öğrenim Durumu				
	Okur Yazar	İlköğretim	Lise ve Dengi	Yüksek Öğrenim (Ön lisans, Lisans) Belirtiniz	Diğer (Belirtiniz)

1) Şu anki durumunuz:

A) Çalışıyor B) Çalışmıyor B) İş arıyor C) Ev Hanımı D) Öğrenci E) Emekli

2) Şu anda katıldığınız kurs?

A) Bilgisayar Kullanımı B) İngilizce C) Resim D) Dikiş – Nakış

3) Eğitimi almakta olduğunuz kursun süresi:

A) 1-3 Hafta B) 1-3 Ay C) 4-8 Ay D) 1 Yıl E) Diğer

4) Katılmakta olduğunuz kurs için genel değerlendirmeniz nedir?

A) İyi B) Orta C) Zayıf

5) Eğitimi aldığınız kurs ile ilgili bir meslek alanında çalışıyor musunuz?

A) Evet B) Hayır

6) Eğitimi aldığınız kursu tercih etmenizde hangisi etkili olmuştur?

A) İlgi, istek ve kabiliyetlerime uygunluğu B) Aile büyüklerim
C) Bu meslek alanında çalışan arkadaşlarım D) İşyeri açabilme imkânı

7) Aşağıda belirtilen durumlardan hangisi/hangileri kursa devam etmenizde karşılaştığınız sorundur/sorunlardır?

A) Küçük çocuklarımla bakımı
B) Ulaşım sıkıntısı
C) Eşimi ikna etmek.
D) Aile büyüklerini ikna etmek (kayınvalide, anne vb.)
E) Kursun iş saatlerimle çakışması

8) Halk Eğitim Merkezleri kurs faaliyetlerinden nasıl haberdar oldunuz?

A) Çevremden
B) İnternet sitesinden
C) Yerel/ulusal gazete, dergi, televizyon, afiş, ilan, broşür vb.
D) Sergi, fuar, yarışma, gezi, sempozyum vb. türü etkinliklerden
E) Öğretmenlerin yaptığı alan tarama çalışmalarından

	Katılıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç katılmıyorum
9) Aldığım kursun süresi yeterlidir.				
10) Halk Eğitimi Merkezinden aldığım bu eğitim ihtiyacımı karşılayacaktır.				
11) Halk Eğitim Merkezleri eğitim ve öğretimle ilgili değişim ve gelişmeleri takip etmektedir.				
12) Halk Eğitimi Merkezinin faaliyetleri toplumun kültürel ve sosyal ihtiyaçlarını desteklemektedir.				
13) Halk Eğitimi Merkezinde yeterince sosyal ve kültürel faaliyetler düzenlenmektedir.				
14) Kurs seviyeleri hedef kitlenin seviyesine uygundur.				
15) Kursta öğrenmek istediğim konular işlenmektedir.				
16) Kursta eğitimini aldığım konulara karşı ilgim artıyor.				
17) Kullanılan araç gereç ve materyaller öğrenmemizi kolaylaştırmaktadır.				
18) Halk Eğitim Merkezlerinin çağın gerektirdiği değişim ve gelişimi takip ettiğini düşünüyorum.				
19) Kurs sonunda aldığım eğitim/belge ile bir iş bulabileceğime inanıyorum.				
20) Eğitim almakta olduğum alanla ilgili iş olanakları hakkında bilgilendirildim.				
21) Kişisel gelişimimi artıracaklarını düşündüğüm için kursa katılıyorum.				
22) Kurs iş bulma ihtimalimi kuvvetlendirmektedir.				
23) Kurs halen çalıştığım işte ilerlememi sağlayacak.				
24) Kursun mesleki gelişimimi artıracığına inanıyorum.				
25) Ücretsiz olduğu için kursa katılıyorum.				
26) Kursta sosyal faaliyet amacıyla katılıyorum.				
27) Kursta edindiğim mesleki eğitimden kurs sonrası faydalanabileceğimi düşünüyorum.				

EK2:MÜLAKAT ÖRNEĞİ

1. Yaşınız?
2. Eğitim durumunuz?
3. Medeni durumunuz?
4. Evli iseniz çocuğunuz var mı? Varsa kaç tane?
5. Doğum yeriniz?
6. İkamet yeriniz?
7. Katıldığınız kursun adı nedir?
8. Bu kursa katılma amacınız nedir?
9. Daha önce Halk Eğitim Merkezlerindeki kurslara katıldınız mı? Katıldıysanız, kursun adı nedir?
10. Şuanda bir işte çalışıyor musunuz? Çalışıyorsanız aldığınız ücret nedir?
11. Çalışıyorsanız halk eğitim kurslarından aldığınız eğitim sayesinde mi bu işi buldunuz?
12. Çalışmıyorsanız, çalışmanıza engel teşkil eden sorunlar nelerdir?
13. Halk eğitim kurslarına katıldığınız sırada bir işte çalışıyor muydunuz? Cevabınız evet ise; bu kursta almış olduğunuz eğitimin, işinize olumlu katkısı oldu mu?
14. Kursu tamamladıktan sonra iş aramaya başladınız mı?
15. Katıldığınız kursun iş bulmaya yönelik etkisi oldu mu?
16. Katıldığınız kursta seviyenize uygun eğitim verildi mi?
17. Kursta öğrenmek istediğiniz konular anlatıldı mı?
18. Katıldığınız kurs beklentilerinizi karşıladı mı? Hangi yönde?
19. Sizce Halk Eğitim Merkezlerindeki meslek edindirme kursları kadın istihdamını arttırmaya yönelik katkı sağlamakta mıdır? Cevabınız olumsuzsa nedeni nedir?
20. Halk eğitim kurslarında eğitim alırken herhangi bir sorun yaşadınız mı? Yaşadıysanız bu sorunlar nelerdir?
21. Halk eğitim kurslarına katıldıktan sonra yakın çevrenizdeki kadınlara halk eğitim kurslarını tavsiye ettiniz mi? Cevap evet ise neden tavsiye ettiniz? (Bir sosyal aktivite olarak düşündüğünüz için mi ?/İş bulmaya katkı sağladığı için mi?)
22. Halk eğitim merkezlerinde verilen kurslar hakkında genel olarak düşünceniz nedir?

ÖZGEÇMİŞ

Funda KARAARSLAN 1984 yılında Eskişehir’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Kütahya’da tamamladı. 2004 yılında Dumlupınar Üniversitesi Bilgisayar Teknolojisi ve Programlama bölümünden mezun oldu. 2013 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümünü tamamladı. Kütahya Halk Eğitim Merkezinde, Özel Germiyan İÖO’da, Orgeneral Selahattin Risalet Demircioğlu İÖO’da, GSD İÖO’da ve Çiftlikköy Halk Eğitimi Merkezinde görev aldı. Evli ve bir çocuk annesidir.